

Lamm & vuohi

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu

www.lammasyhdistys.fi



4/2017

Vuohet ottavat laumanvartijan hyvin vastaan

Islantilaisneule
vilua ja viimaa
torjumaan

Vahva brändi
tukee myynti-
työtä

Huiput vaih-
toivat kotia
huutokaupassa

Vuohien
siementuonti
käynnistyi

VILLAT MEILLE - LANGAT TEILLE

Vuosikymmenten kokemuksella

Olemme jo lähes 70 vuoden ajan ottaneet vastaan suomalaista villaa ja valmistaneet siitä laadukasta huovutusvillaa, hahtuvaa, hahtuvalankaa sekä karsta- ja kampalankaa.

Tuo villat meille omaeräkehruuseen (väh.20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.



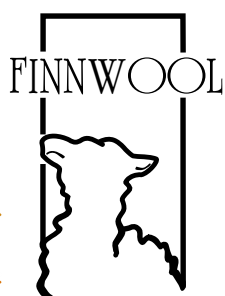
Ostamme villaa, olethan yhteydessä etukäteen villan vastaanottoon:

Päivi Häkkinen puh. 050 543 6533

Tutustu tuotteisiin myös verkkokaupassamme!

www.pirtinkehraamo.fi/verkkokauppa

 **Pirtin
Kehräämö**



**Pirtin
Kehräämö**

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä
Kehräämöntie 2, 51520 Hirola
Puh. 010-617 3030
www.pirtinkehraamo.fi

**Suomalaisesta
villasta
valmistetut
tuotteet.**





Kuva: Herdi Jaarinen

Syksyinen tervehdys!

Toiminnan täyteen kesän jälkeen on koittanut toiminnan täyteen syksy. Kesän kelit olivat kyllä sellaisia, ettei oikein voi olla varma, oliko sitä kesää lopulta olleenaan... Seinäjoella tosin paistoi aurinko – ainakin hetken Farmari-messujen aikaan. Muutenkin Farmari oli hieno kokemus ja kerrassaan upeasti järjestetty tapahtuma. Paljon jäi mietittävää, miten SLY voisi jatkossa näkyä ja kuulua vastaavissa tapahtumissa nykyistä paremmin.

Syyskuun alussa järjestettiin Katras kannattavaksi -hankkeen voimannostuksena Juvan päsihuutokauppa ja -näyttely. Upeita päsejä oli tuotu paikalle, kauppa kävi hyvin ja jopa ennätyshintoja päästiin näkemään. Mahtavaa, että lampurit ovat valmiita satsaamaan hyvään eläinainekseen! Kannattaa muistaa käydä myös tutustumassa keinosiemennystarjontaan. Kun käyttää huippupässiä parhaille uuhille, voi käydä niin, että on seuraavassa huutokaupassa itse ennätyskalliin pässin myyjänä!

Syksyn Valtakunnalliset Lammaspäivät järjestetään Vaasassa 15.–17.11. Niiden yhteydessä vietetään myös SLY:n Lampuri-illallinen sekä pidetään sääntömääräinen syyskokous. Toivottavasti tapaamme siellä!

Kauniita syyspäiviä toivottaen,

Marjo Simpanen

SISÄLLYS 4/2017

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Tuoretta satoa
- 17 Eläinlääkäri
- 34 Aidan toiselta puolen
- 42 Paimenten pakinat – Intohimona maito
- 44 Lampaasta tuotteeksi

VUOHIPALSTA

- 38 Laumanvartijat vuohien turvana
- 40 Vuohien tuonti Ruotsista



Kuva: Pia Snicker

20 Kotimaisesta lampaantaljasta syntyy laadukas joogamatto

ARTIKKELIT

- 10 Lampaista kerittiin kilpaa Farmarissa
- 12 Farmarin lammassosasto
- 14 Juvan päsihuutokaupassa kova taso
- 16 Vastuullinen pienmärehtijöiden tuotanto
- 18 Näyttelyoppia suomalaisille
- 20 Lampaantaljasta on myös joogamatoksi
- 22 Mitä kuuluu lammasteurastamoille?
- 26 Uusia teurastus- ja lihanjalostuspalveluita
- 28 Etelä-Afrikassa lammas ja vuohi on arvossaan
- 31 City-lampuritoiminta Joensuussa
- 32 Kustaa Vaasa lampaanjaloitajana
- 35 Brexit vaikuttaa myös lammastalouteen
- 36 Esittelyssä Pirkanmaan ja Keski-Suomen lammaskerhot
- 46 Suoramyyntitilan markkinoinnista



Kuva: Eila Pennanen

14

Noittaan tilan kainuunharmasten upea esiintyminen ihastutti pässinäyttelyssä ja -huutokaupassa.



Tilaushinta: 79 €/vuosikerta 2017 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys 300 €/vuosi

Lehden tilaukset ja jäsenasiat
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi

Paino: T-Print Ky, Hyvinkää
ISSN 0785-7276

Päätoimittaja
Marjo Simpanen
puh. 044 973 7000
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi

Toimitussihteeri
Terhi Torikka
Puh. 040 485 1589
terhi.torikka@gmail.com

Toimituksen osoite
Terhi Torikka, Kuutostie 470
59130 Koitsanlahti

Toimituskunta
Jarmo Latvanen
Petri Leinonen
Otto Makkonen
Sarita Mikkonen
Eila Pennanen
Marjo Simpanen
Maija Suutarinen
Terhi Torikka
Kirsi Vertainen

Ilmoitusmyynti
Eila Pennanen
puh. 044 236 9902
ilmoitukset@lammasyhdistys.fi

Kansikuva
Terhi Torikka

Seuraava lehti
11.12.2017
Aineistot
25.10.2017
mennessä



Miina Huittisen tilalla on kuttujen lisäksi lampaista.



Milloin lihasta tuli sivutuote?

Elokuun 23. päivä tuli tasan 10 vuotta, kun viimeinen sonni lähti tilaltani, ja minusta tuli ammattilampuri. Monesta eri syistä päätin panostaa lihatuotantoon ja ulkoistaa lihan markkinoinnin teurastamoille. Jalostuseläinmyynti oli myös mukana sivutulona, mutta siihen ei laskettu lisäarvoa, koska joku vuosi menee monta eläintä ja voi olla sellaisia vuosia kun ei myydään yhtään jalostukseen. Tehtiin useita eri laskelmia ja kaikki laskelmat näyttivät siltä, että olisi mahdollista elää tehokkaasta karitsanlihantuotannosta. Lihahinnan suunta oli ylöspäin ja teuraspalkkio oli tulossa. Päätös tuli tehtyä! Rahallisesti tuli pieni "down shifting" ja työmäärä lisääntyi. Mutta olen edelleen varma, että se on sen arvoista, koska nautamäärä oli liian pieni, lisäpinta-ala on kiven alla ja nautojen hoito yksin ei ole riskitöntä.

No miten on mennyt? Hyvin meni niin kauan kun lihan hinta oli joten kuten siedettävällä tasolla ja minun liharotukaritsat vaan leiveni hyvien tuontieläinten ansiosta. Sitten tuli lama, halpuuttaminen, ja 2,5 vuotta sitten yhtäkkiä alkoi luokitus kiristyä. Nykytilanne on sellainen, että ilman maisemanhoidon pinta-alaa alkaa olla lähes mahdoton selviytyä. Ainut keino lisätä tuloja on hakea lisää maisemahoitokohteita. Elikkä vasten minun tahtoa olen tullut tukiriippuvaiseksi.

On selvää, että meidän pitää hyödyntää kaikki tukimuodot, jotka on tarjolla ja monelle esimerkiksi maisemahoito ja green care ovat päätulolähde. Se todistaa kuinka monipuolinen tuotantoeläin lammas on. Mutta yksi ei sulje pois toista, miksi lihanhinta ei nouse?

On viimeiset kymmenet vuodet selitetty alhaisen hinnan johtuvan liian pienistä määristä. Mutta kun määrät nousivat, hinta tippui. Lihaa on saatava tasaisesti ympäri vuoden, mikä edellyttää sellaista hintaa, että on kannattavaa tehdä tarvittavat investoinnit. Minun mielestäni on voitava pakastaa lihaa, jos halutaan lihaa jatkuvasti. Olen myös monta kertaa peränkuuluttanut tuotekehitystä. Sillä saralla ei ole tapahtunut paljon mitään Merilapin karitsan lanseerauksen jälkeen. Makkara ja leikkelepuolella voisi tapahtua jotain. Ainakin joku lukuisista lihajalostuslaitoksista voisi esimerkiksi osaksi vuodesta ottaa lampaan vali-

koimaan. Se tietysti edellyttää mielikuvitusta, että voitaisi hyödyntää koko lammas eikä vaan muutamia ruhonosia.

Minä ja moni muu lampuri on viime aikoina ihmetellyt kuinka on mahdollista, että Suomen lammaskan lihakkuustaso on heikentynyt niin paljon parissa vuodessa. Vaikka liharotukasvattajat ovat panostaneet lihakkuuteen, teurastamoiden luokitus on vuosi vuodelta vaan kiristynyt. Nykyään on E-luokkan ruhot aika harvinaisia, sen sijaan P alkaa olla aika yleinen. Varsinkin alkuperäisrodun kasvattajille tilanne on hyvin vaikea. Jos huomattavasta osasta teurasruhoista saa vain muutaman kymmentä euroa, into kasvattamiseen hiipuu aika äkkiä. Tämä uusi luokituskäytäntö on minun mielestä hyvin lyhytnäköistä, koska ilman lampaita lammasteurastamoiden, jatkojalostamoiden ja tukkujen liikevaihto vähenee. Koko ketju elää symbioosissa, ja jokaisen ketjun osapuolen on saatava markkinoilta suurin osa liikevaihdosta. On vaarallista, jos yksi osapuoli on kokonaan tukiriippuvainen, koska ei kukaan tiedä vielä mitä ensi tukirahoituskausi tuo tullessaan. Mutta yksi asia on aika varma, että Brexit tulee maksamaan.

Luulen, että maassa on monta innokasta lammasihmistä valmiina panostamaan tuotantoon ja laajentamaan, jos vaan edellytykset toimeentulolle löytyvät. Ainakin minä olen, vaikka mittarissa on jo 51 vuotta, koska kyllä lammas on mielenkiintoinen eläin.

Christer Ollqvist



Kuva: Milla Alanco-Ollqvist

SUOMEN LAMMASYHDISTYS R.Y. HALLITUS 2017

Petri Leinonen, puheenjohtaja, Tornio, petri.leinonen@elomestari.fi

Jarmo Latvanen, Akaa, jarmo.latvanen@pp.inet.fi, Varajäsen: Katja Sikka, Rymättylä, katja.sikka@pp.inet.fi

Kaarin Knuuttila, Kouvola, knuuttila@muhiemenlahtivaja.fi, Varajäsen: Maaret Berg-Tynkkynen, Parikkala, suurtupa@gmail.com

Christer Ollqvist, Vöyri, christer.ollqvist@agrolink.fi, Varajäsen: Sirpa Tyrväinen, Kangasniemi, koivuniementila@gmail.com

Annaelina Kotilainen, Lapinlahti, elliskotilainen@gmail.com, Varajäsen: Simo Havia, Savonlinna, simo.havia@jarvenpaantila.fi

Timo Heikkilä, Pattijoki, heikkila.timo@kotinet.com, Varajäsen: Hannu Iso-Junno, Pulkila, hannuisojunno@gmail.com

Anne Jurva, Tervola, janne.jurva@pp1.inet.fi, Varajäsen: Jaana Keränen, Pello, keranen.jaana@hotmail.com

Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.



Otto Makkonen, MTK:n valtuuskunnan jäsen

Luonnoton luonto-ongelma

Syksyn tietää saapuneen, kun lehtien palstat rupeavat täyttymään ikävän nopeaa tahtia petovahingoista. On luonnollista, että pedot saalistavat ja hankkivat ravintoa. Tilastoista käy ilmi, että petomäärätkin ovat kasvaneet tasaiseen tahtiin. Tästä on seurannut petovahinkojen lisääntyminen. Luonnotonta on se, että lampuri on nyky-yhteiskunnassa voimaton petojen edessä. Petovahinkojen riskin kasvaessa lisääntyy myös stressi, ja tästä voi seurata muitakin ongelmia. On siis todella tärkeää, että asiaan löydetään selkeät ja reilut pelisäännöt. Ensisijaisesti asiaan tulee puuttua lainsäädännöllä, joka mahdollistaa nopean reagoinnin ongelmiin, ja myös jakaa taloudellista riskiä nykyistä reilummin valtion ja viljelijän välillä.

Tärkeää on myös metsästysseurojen ja viljelijöiden yhteistyö. Tämän toimissa säästytään monelta harmilta ja ongelmalta. Lisäksi molemmat osapuolet voivat hyötyä yhteistyöstä monella tapaa. Luonnollisesti syksyn pimenevät illat saavat viljelijät varuileen ja huolestumaan elämistään normaalia enemmän. Tässä tilanteessa auttaa paljon, jos petohavainnoista ilmoitetaan myös viljelijöille tarvittaessa. Kaikkein ei kuitenkaan voi varautua, ja hädän hetkellä on tärkeää ettei viljelijää jätetä yksin ongelmien kanssa. Toivottavasti ministeriö saadaan ymmärtämään tulevaisuudessa, että petovahinko on paljon muutakin kuin ainoastaan menetetty eläin. Kun tämä kokonaiskuva saadaan valkeamaan, löydetään varmasti myös oikeat



Kuva: Jaana Makkonen

”Ensisijaisesti asiaan tulee puuttua lainsäädännöllä, joka mahdollistaa nopean reagoinnin ongelmiin, ja myös jakaa taloudellista riskiä nykyistä reilummin valtion ja viljelijän välillä”

työkalut ongelmien ratkaisemiseen.

Siihen saakka toivotaan turvallisia hetkiä meille kaikille. Pedot kuuluvat luontoon, mutta on myös luonnollista, että niiltä saa suojautua.

HALLITUKSEN MÄREPALAT

ajankohtaisia puheenaiheita

✓ Markkinointikampanja

Hallituksessa on pohdittu kansallista markkinointikampanjaa kotimaiselle lampaalle. Myös jäsenistössä on käyty keskustelua sellaisen tarpeesta. EU:sta saattaa olla jopa tulossa rahaa lammasmarkkinointiin, mikä helpottaisi kummasti kampanjan toteuttamista. Haaveissa on some-videoita ja muutakin materiaalia.

✓ Maedi-visna-näytteiden hinta

MV-ohjelman kustannukset ovat herättäneet keskustelua. Näytteet pitää ottaa 50 eläimestä. Eläinlääkärin minimiveloitus on 2 tuntia (200 €), ja ylimenevältä ajalta juoksee tuntiveloitus. Ongelma on, että eläinlääkäreiden taidossa ottaa verinäytteitä on suuria eroja. Vaikka eläimet on otettavissa helposti kiinni ja näytteenottoalueet ajeltu, jotkut onnistuvat tuhraamaan näytteenotossa tolkkuttoman kauan. Lampurin ei kuuluisi joutua maksamaan kokemattoman eläinlääkärin harjoittelua.

✓ Lammasyhdistyksen jäsentuotteet

Hallitus on suunnitellut jäsentuotteiden hankkimista Lammasyhdistykselle. Vuosi 2018 on SLY:N 100-vuotisjuhlavuosi, jolloin tuotteet olisi kiva saada tarjolle. ”Mää oon kotimaista” -t-paitoja oli myynnissä Farmarissa, ja isoja kokoja on vielä jäljellä. Rinnalle on suunniteltu ainakin naisten mallin t-paitoja, pipoja ja lammasaiheista seinäkalenteria. Asia selkiytynee syksyn aikana.

✓ Ruholuokitukset

Lampureiden keskuudessa on syntynyt näkemys, että ruhojen EUROP-luokituksissa skaala on tiukentunut huomattavasti. Myös rasvaluokituksissa on havaittu muutosta. Koska ruhon saama luokitus vaikuttaa suoraan siitä teurastamolla maksettavaan hintaan, on kyse lampureiden kannalta äärimmäisen tärkeästä asiasta. SLY pyrkii keräämään tiloilta mahdollisimman paljon luokitusdataa useamman vuoden jaksolta, jota asiasta saataisiin jotain konkreettista tilastoa.

✓ Lammaspäivillä puhetta luokituksesta

Syksyn Lammaspäivät pidetään Vaasassa 15.–17.11.2017, ja valmistelut ovat jo pitkällä. Lammasyhdistys vastaa jälleen Lampuri-illallisesta, joka nautitaan torstaina 16.11. Yhdistyksen sääntömääräinen syyskokous pidetään perjantaina 17.11. klo 9–13. Kokouksen yhteydessä kuullaan puheenvuorot ruholuokituksesta sekä lihatukuille tehdystä kyselytutkimuksesta.

✓ Breave-hanke

Luke tekee Italian johdolla hakemusta kestävästä lammastaloudesta eri Euroopan maissa. Hakemus on pääasiassa kotieläinjalostukseen painottuva, mutta Luke on hankehakemuksessa mukana taloudellisyhteiskuntatieteellisessä osiossa. Painotus on alkuperäisroduissa. Mikäli hanke toteutuu, Luke tekee haastatteluja ja tarvitsee tietoja lammaspuolen osiosta varten. Lammasyhdistys on mukana hankkeessa yhteistyökumppanina, joka pyrkii antamaan tarvittavia tietoja ja etsimään sopivia tiloja haastatteluja varten.

UUDEN RUOKAVIRASTON PÄÄ- PAIKAKSI ESITETÄÄN SEINÄJOKEA

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä esittää, että Elintarviketurvallisuusvirastosta, Maaseutuvirastosta ja osasta Maanmittauslaitoksen tietotekniikan palvelukeskusta syntyvän uuden viraston päätoimipaikaksi tulee Seinäjoki. Viraston toiminta käynnistyy 1.1.2019.

Virastoissa työskentelee yhteensä noin tuhat henkilöä ja toimipaikkoja on 20 paikkakunnalla. Suurimmat toimipaikat ovat Helsinki, Kuopio, Lapinjärvi, Loimaa, Oulu ja Seinäjoki. Lisäksi teurastamopaikkakunnilla eri puolilla Suomea toimii noin 100 työntekijää lihan tarkastustehtävissä. Yhdistymishankkeen ohjausryhmän ehdotus uuden viraston nimeksi on Ruokavirasto.

Lisätietoja maa- ja metsätalousministeriöstä:
kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio
p. 040 029 1910

hankejohtaja Kirsii Heinonen
p. 050 322 3848



VILJELIJÄTUKIEN ENNAKOITA KOROTETAAN SYKSYLLÄ 2017

EU-komissio on hyväksynyt Suomen hakemuksen viljelijätukien normaalia korkeampien ennakkojen maksamiseksi syksyllä 2017. Poikkeus koskee Suomessa maaseutuohjelmaan sisältyviä ohjelmaperusteisia korvauksia eli luonnonhaittakorvausta, ympäristökorvausta ja luomukorvausta.

Poikkeuksen perusteella viljelijälle voidaan maksaa enakkoon 85 % korvauksen määrästä, kun normaalisti ennakon suuruus on 75 %. Poikkeus mahdollistaa noin 75 miljoonan euron maksamisen normaalia aiemmin.

Perusteena on poikkeuksellisista sääoloista aiheutuvien taloudellisten ongelmien helpottaminen. Asetusmuutos koskee Belgiaa, Espanjaa, Italiaa, Latviaa, Liettuaa, Portugalia, Puolaa, Suomea, Tšekkiä ja Unkaria.

Tukien ennakkomaksujen korotusmahdollisuus tullaan Suomessa käyttämään hyväksi täysimääräisesti maaseutuohjelman mukaisissa pinta-alakorvauksissa.

Lisätietoja maa- ja metsätalousministeriöstä:
neuvotteleva virkamies Juha Palonen
p. 02951 62356, juha.palonen@mmm.fi

Lisätietoja Maaseutuvirastosta:
tukipäällikkö Jaakko Rinne
p. 0295 31 2383, jaakko.rinne@mavi.fi



HALLITUS PUOLITTAA 2018 TUKILEIKKAUKSET, panostaa jaksamiseen ja biokaasuun

Hallitus on päättänyt puolittaa luonnonhaittakorvauksiin vuodelle 2018 kaavaillut leikkaukset. Ratkaisuun päädyttiin, koska maatalouden kriisi ei ole hellittänyt ja alkutuotannon kannattavuus yhä heikkoa.

Vuoden 2018 luonnonhaittakorvauksiin siirretään tukineuvotteluiden hengen mukaisesti 10 miljoonaa euroa ja lisäksi 3,5 miljoonaa euroa kohdennetaan elintarviketukien ja menekien edistämiseen. Osana kriisipakettia on jo päätetty siirtää 11 miljoonaa euroa luonnonhaittakorvauksen alenema vuonna 2018 olisi 5 euroa hehtaaria kohti vuoden 2017 tasosta, mikä on huomattavasti odotettua pienempi alenema.

Maatalousyrittäjien jaksamisen tukeen on luvassa lisäresursseja vuodelle 2018. Lomituksen sijaisavun maksujen huojennukseen varataan miljoona euroa. Lisäksi hallitus panostaa miljoona euroa sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan Väliä viljelijästä -hankkeeseen.

Hallitus päätti myös tukea täyssähköautojen hankintaa sekä kaasu- ja flexfuel-autojen konvertointia. Biokaasutuotannon lisäämiseksi tavoitteena on lisätä maatilatason biokaasulaitokset Makeran varoihin perustuvan takausjärjestelmän piiriin.

Lisätietoja maa- ja metsätalousministeriöstä:
ministerin erityisavustaja Risto Lahti
p. 050 565 0424

ALKUTUOTANNON KANNATTAVUUS HUOLESTUTTI RUOKA2030 -KYSELYSSÄ

Maa- ja metsätalousministeriö kartoitti alkukesästä laajalla kyselyllä sidosryhmien näkemyksiä ja ehdotuksia käytännön toimenpiteiksi ruokapoliittisen selonteon aihepiireistä. Verkossa toteutettuun kyselyyn vastasi 1 444 osallistujaa. Alkutuotantoa koskevat kysymykset kirvoittivat eniten vastauksia.

Ruokapoliittisen selonteon seitsemään osa-alueeseen ovat alkutuotanto, ruoan reittien monipuolistuminen, tutkimus, neuvonta ja osaamisen kehittäminen, ruokakulttuuri ja ruoan arvostus, kansanterveys, huoltovarmuus sekä kilpailukyky. Vastajat saivat ottaa kantaa kaikkiin tai valitsemiinsaan osa-alueisiin. Vastausraportti on julkaistu verkossa www.mmm.fi/ruoka2030.

"Alkutuotannon kannattavuusongelma nousi vastauksissa esiin eri näkökulmista ja tätä osa-alueita koskeviin kysymyksiin vastanneet pitivät sitä selvästi suurimpana haasteena", kertoo neuvotteleva virkamies Anna-Leena Miettinen maa- ja metsätalousministeriöstä. Vastauksissa näkyi myös huoli tuottajien jaksamisesta ja kiinnostus eläinten hyvinvointiin.

Lisätietoja maa- ja metsätalousministeriöstä:
neuvotteleva virkamies Anna-Leena Miettinen
p. 040 0330 812



Vuoden 2017 indeksilaskenta-aikataulu:

Uudet BLUP-indeksit lasketaan aina parittomien viikkojen perjantaina. Saman viikon keskiviikkoon mennessä Web-Lampaaseen tallennetut tuotosseurantatiedot ehtivät mukaan indeksilaskentaan.

MELA: Apua saanut jo yli tuhat maatalousyrittäjää

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan Välitä viljelijästä -projektin ja maakunnallisten hyvinvointihankkeiden kautta on tänä vuonna kohdattu jo yli tuhat haastavassa tilanteessa olevaa maatalousyrittäjää.

Projekti- ja hanketyöntekijät ovat yhdessä yrittäjien kanssa etsineet ratkaisuvaihtoehtoja. Usein jo ulkopuolisen kanssa käyty luottamuksellinen keskustelu on auttanut jäsentämään ajatuksia uudelleen.

”Joskus alkuun päästään jo sillä, että ryhdytään avaamaan rästissä olevia laskuja tai soitetaan yhdessä viljelijän kanssa ulosottomiehelle tai verottajalle. Joskus taas liikkeelle lähdetään jaksamiseen, sairauteen, eläkkeisiin, lasten huostaanottoon tai vaikka eläinten hoidon laiminlyöntiepäilyihin liittyvien avunsaantimahdollisuuksien etsimisestä”, kertoo projektin vetäjä Pirjo Ristola. Hän painottaa, ettei ketään jätetä yksin haasteidensa kanssa, ovat ne sitten suuria tai pieniä.



Kuva: Terhi Torikka

Usein jo ulkopuolisen kanssa käyty luottamuksellinen keskustelu voi auttaa jäsentämään ajatuksia uudelleen.

Keskusteluavun lisäksi maatalousyrittäjillä on ollut mahdollisuus hakea Melalta ostopalvelusitoumusta, jolla

voi ostaa esimerkiksi terapiaa uupumuksen hoitoon tai asiantuntija-apua taloudellisiin ja juridisiin kysymyksiin. Mela on myöntänyt jo 470 ostopalvelusitoumusta. Lähes puolet sitoumuksista on myönnetty henkisen jaksamisen tukemiseen ja puolet talousneuvontaan. Juridiseen neuvontaan sitoumuksia on myönnetty reilut 20.

Välitä viljelijästä -projektia on toteutettu hallituksen kriisipaketissa Melalle myöntämän miljoonan euron määrärahan ja lisäbudjetin panostuksen turvin. Hallituksen budjettiesityksessä vuodelle 2018 esitetään hankkeelle miljoonan euron määrärahaa, jonka avulla tarpeelliseksi ja tulokselliseksi osoittautunutta projektia voidaan jatkaa täysipainoisesti myös ensi vuonna.

Lisätietoja Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela: projektin vetäjä Pirjo Ristola, Välitä viljelijästä -projekti, p. 029 435 2274



Viljelijä voi nyt saada edullista apua TILAN KILPAILUKYVYN KEHITTÄMISEEN

Viljelijät voivat nyt saada neuvontaa maatilansa kilpailukyvyyn parantamiseen ja tilan nykyaikaistamiseen. Tärkeimmät kohderyhmät uudelle neuvonnalle ovat taloudellisissa vaikeuksissa olevat ja velkaiset maatilat. Myös muut tilat voivat käyttää neuvotia apuna esimerkiksi yhtiöittämisen suunnitteluun tai markkinoinnin kehittämiseen. Neuvotat voivat auttaa myös sukupolvenvaihdoksen tai investoinnin alustavassa suunnittelussa.

Neuvonta rahoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta ja viljelijän maksettavaksi jää vain arvonlisäveron osuus neuvonnasta. Yksi viljelijä voi hyödyntää neuvontaa 7 000 euron edestä vuosien 2015–2020 aikana. Neuvontaa voi saada kilpailukykyneuvonnan lisäksi 30 eri aihealueesta, muun muassa ympäristöasioista.

Lisätietoa neuvonnasta saa osoitteesta mavi.fi/neuvonta. Järjestelmään hyväksytyt neuvotat ovat neuvojarekisterissä: mavi.fi/neuvojarekisteri

Lisätietoja Maaseutuvirastosta: ylitarkastaja Merja Uusi-Laurilap. 029 531 2498, merja.uusi-laurila@mavi.fi



Hyödynnä Neuvo 2020 -palvelua

Uuden Neuvo 2020 -osion, maatilojen nykyaikaistaminen ja kilpailukyvyyn parantaminen, myötä ProAgria Neuvo-palveluiden valikoima laajeni. Nyt palvelua voivat käyttää tilat, jotka kaipaavat asiantuntijanaikemystä esimerkiksi maatilayrityksen kannattavuuden parantamiseen, yhtiöittämiseen, sukupolvenvaihdokseen tai tuotantosuunnan muutokseen. ProAgria tarjoaa ainutlaatuisen yhdistelmän tuotanto-, talous- ja yritys-asiantuntijoita, joiden avulla voit kehittää maatilayrityksen kannattavuutta kokonaisvaltaisesti.

www.proagria.fi/neuvo2020



Tuoretta satoa

KOONNUT Marjo Simpanen

PÄIVITETTY SUKUTODISTUS PROAGRIAN LAMMAS-NEUVONNAN KÄYTÖSSÄ

ProAgria on päivittänyt lampaiden sukutodistusta, lisätty on jalostusjärjestön nimi ja logo, värejä. Sisältö on muuten ennallaan. Lampaiden myyntitapahtumassa tila voi tulostaa itse polveutumistodistuksen. Sukutodistukset lampuri tilaa alueen lammastilanneuvojalta. Kaikki puhdasrotuiset lampaat pitää myydä todistuksen kanssa.

Suku-
puoli

Syntynyt/elossa
samassa vuorueessa

Käyttäjättila / syntymättila

Tilan tiedot

Värikoodi, jos lisänumerot
eläimellä päässä tai jaloissa lisäväri

ProAgria Keskusten Liitto
Sukutodistus

Päivä 23.8.2017

Alue 18 / 301 Kartanoma

468 / F1000025272747 24 Kivipellon Severi

Sp	SS1	Synt. alk.	31.3.2013	SE	3/3	Väri/Väri	M4	4 kk ind. Jalk. lkm	106/305	Lihaust. ind. Jalk. lkm	92/67
Rota	SS1	4 kk ind. ind.	105	Rota	SS1	4 kk ind. ind.	96	Rota	SS1	4 kk ind. ind.	109
SE	2/2	Lihaust. ind.	70	SE	2/2	Lihaust. ind.	77	SE	4/4	Lihaust. ind.	78
Väri/Väri M1	Ravaind.	126	Väri/Väri M1	Ravaind.	113	Väri/Väri M1	Ravaind.	125			
KTST	1809173 /	EUROP ind. ind.	76	KTST	1809173 /	EUROP ind. ind.	84	KTST	1809173 /	EUROP ind. ind.	82
KKuro	1809173 /	Lihaust. ind. ind.	90	KKuro	1809173 /	Lihaust. ind. ind.	77	KKuro	1809173 /	Lihaust. ind. ind.	90
Vuosi	Paino	Väri	Karvais	Vuosi	Paino	Väri	Karvais	Vuosi	Paino	Väri	Karvais
2010	83,0	2,0/2,0		2009	104,5	2,0/2,0		2008	83,4	3,0/2,0	
2011		3,0/3,0		2010	120,0	4,0/3,0		2009	88,0	2,0/2,0	
2012		3,0/2,0		2011		2,0/1,0		2010	92,7	5,0/3,0	
2013		2,0/2,0		ka.	112,3	2,7/2,0		2011		1,0/1,0	
ka.	83,0	2,5/2,3						ka.	88,0	2,8/2,0	

Ensi

6215 / F1000001462155 31

Ensi

5 / 31 Trusdara

Ensi

1792 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

1172 / F1000001100626

Ensi

SUOMESTA KAHDEKSANKOIRAINEN JOUKKUE PAIMENTEN MM-KISOISSA

Suomen kahdeksankoirainen maajoukkue suoriutui hyvin karsintaradoista paimennuksen MM-kisoissa Hollannissa heinäkuussa. Kisa järjestettiin ensimmäistä kertaa Manner-Euroopan puolella. Monelle menestymään totuneelle brittikilpailijalle mannermaisen raskaahkot kisalampaat aiheuttivat yllätyksen muun muassa vaikeaksi osoittautuneilla häkityksillä.

Suomen joukkue sai radat hyväksytysti lävitse ja osoitti kiistatta kotimaisen paimennuksen kehityskaaren nousun, vaikka suomalaisia ei nyt noussutkaan semifinaaliin. Suomen joukkueessa kilpailivat kapteeni *Anja Lehtiön* (BB Coel ja Kemi Rhys) johdolla *Minna Eronen* (Heili), *Leena Jussila* (Valmis Mulder), *Elisa Kotikoski* (Bell ja Musti), *Jonna Paasila* (Borderliz Magdalena) ja *Michaela Wikberg* (Borderliz Sune). Lisäksi Suomesta osallistui alle 21-vuotiaiden Young Handler kilpailuun juvalainen *Aada Teittinen* koirallaan BB Mitch.

Kilpailuun osallistui yhteensä 243 koiraa 30 eri maasta. Maailmanmestariksi karsiutui huippusujuvan ja eläinten käsittelyllisesti hienon radan näytöstyylin vetänyt norjalaiseläinlääkäri *Torbjörn Jaran Knive* nuorella Ginartullaan. Toiseksi tuli walesilainen *Kevin Evans* ja kolmanneksi *Hollannin Serge van der Zweep*.

Tulokset löytyvät osoitteesta www.worldsheepdogtrials.org/

Anne Konsti

HARMAKSILLE OMA YHDISTYS

Suomen kainuunharmasyhdistys ry perustettiin heinäkuussa 2017. Tarve harmasten omalle rotuyhdistykselle on ollut perustajien mukaan selkeä. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia yhdyssiteenä kasvattajien välillä, huolehtia rodun ominaisuuksien ja monimuotoisuuden säilyttämisestä sekä toimia rodun tunnettuuden lisäämiseksi sekä lampureiden keskuudessa että yleisesti.

Toiminta on käynnistetty syksyllä 2017. Yhdistyksen logoa varten järjestettiin kilpailu, jonka pohjalta löytyi sopiva ehdotus. Yhdistyksen nettisivut löytyvät osoitteesta www.kainuunharmasyhdistys.fi/ ja yhdistys on myös Facebookissa, kertoo sihteeri *Maarit Mäkelä*.

Yhdistyksen ensimmäiseen hallitukseen valittiin puheenjohtajaksi *Kati Neuvonen*, varapuheenjohtajaksi *Sini Sillanpää*, sihteeriksi *Maarit Mäkelä* sekä jäseniksi *Niina Lohva* ja *Mervi Peurakumpu*.

Yhdistyksen jäsenet saavat alkuvuodesta ilmestyvän Harmas-lehden, jonka sisällössä painotetaan harmaksien kasvatukseen sekä jalostukseen liittyviä juttuja. Ensimmäinen numero pitää sisällään ainakin epävirallisen karitsojen ruokintaan liittyvän tilatasolla tehdyn tutkimuksen sekä punnituksiin ja tuotosseurantaan liittyvät jutut.



Kuva: Eeli Gordon

KEHONHUOLTOA LAITUMELLA

Tiisanmäen lammastilalla Savonlinnassa järjestettiin kuluneena kesänä kehonhuoltotunteja samoilla laitumilla, missä lampaat laidunsivat. Opetuksesta vastasi Fascia-Method- ohjaaja *Agata Laitinen*. Tunnit pidettiin säävarauksella kerran viikossa. Kehonhuolto on rauhallista toimintaa, ja sopii siksi lammaslaitumelle. Lampaat osallistuivat kehonhuoltotuntiin oman mielensä mukaan, laiduntaen välillä lähempänä, välillä kauempana. Tilan emäntä *Hanna Niskanen* huolehti, etteivät eläimet tulleet liian lähelle, mikäli joku osallistuja tuns olonsa epämukavaksi.

Hanna Niskanen sai idean nähtyään jutun Amerikassa järjestettävästä vuohijoogasta. Aluksi juttu tuntui vitsiltä, mutta pienen mietinnän jälkeen se alkoi kiinnostaa. Avoimet ovet, vierailut ja hyvinvointipäivät ovat osa tilan konseptia, ja niiden kautta Hanna on huomannut, että usein ihmisille on tärkeintä ihan vaan olla lähellä eläimiä. Laitumella pidetyissä kehonhuoltotunneissa toiminnallinen harjoittelu yhdistyi eläinten läsnäoloon mutkattomalla tavalla. Tunnit olivat varsin suosittuja, viikoittain laitumelle kerääntyi 10–15 kehonhuoltajaa ja myös paikalliset ottivat tunnit hyvin omikseen.

Kirsi Vertainen

VILLAPALLOJA KUIVAUSRUMPUUN

”Tiedostavalle kuivausrummun käyttäjälle löytyy nyt villainen vaihtoehto. Nämä kuivausrummussa käytettävät villapallot pehmentävät pyykin luontaisesti ilman kemikaaleja tai synteettisiä valmisteita ja lyhentävät kuivausaikaa tehostaen ilman virtausta kuivausrummussa. Rahaa ja luontoa säästyy. Villapalloja myydään kuuden kappaleen pakkauksissa ja parhaassa tapauksessa ne ovat luomuvillaa ja käsin huovutettuja. Sille joka haluaa pyykkiinsä raikkaan tuoksun, löytyy valikoima tuoksuöljyjä, joita voi tipauttaa palloon tuoksua antamaan. Tuoksuvalikoimassa löytyy esimerkiksi laventeli, sitruuna, appelsiini ja teepuu. Villapallot kestävät noin 1 000 käyttökertaa eli noin 2–4 vuotta. Pallot ovat Amerikassa erittäin suosittuja.”

Villavinkin lähetti lampuri Hanna Niskanen Tiisanmäen lammastilalta Savonlinnasta

Kaikki kilpailijat ja oikeassa reunassa tuomari Håkan Johansson



Lampaankerintäkilpailusta muodostu

Lampaankerintäkilpailu järjestettiin ProAgria Etelä-Pohjanmaan toimesta Farmarissa 17.6.2017 Kilpailukutsuun vastasi suomalaisten osallistujien lisäksi kilpailijoita Ruotsista ja Virosta. Näin saatiin aikaan jännittävä "maaottelu" suomenmestaruuskilvan lisäksi.

Teksti **Milla Alanco-Ollqvist**, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, kuvat **Maija Saarino**

Kerintäkisaa tuomaroimaan saapui *Håkan Johansson* Ruotsista. Hän on kerinnyt lampaista 30 vuotta. Aiemmin hän keri noin 11 000 lammasta vuodessa ja nyt vanhempana noin 2 000 vuodessa. Johanssonilla itsellään on pieni karras Ruotsin turkislampaita. Kerintäkilpailusta hän toteaa, ettei aika ei ole ratkaiseva, vaan sen vaikutus on vain noin puolet pisteistä. Nopeimmillaan Ruotsin kilpailussa kerittiin seitsemän lampaan ryhmä seitsemässä minuutissa ja 20 sekunnissa, Johansson kertoi, ja ennakoi kisasta jännittävää, kuten se olikin.

Kilpailu kolmessa erässä

Kaksi vuotta sitten Suomessa käytöön otettujen kansainvälisten sääntöjen mukaisesti paikalla oli useita koulutettuja tuomareita ja järjestelyt täyttivät tietyt standardit. Tuomarit arvostelevat kerintäsuoritusta kerinnän aikana (lavapisteet). Lisäksi kerinnän jälkeen kerinnän tulos arvostellaan myös (karsinapisteet). Ajasta annetaan myös pisteitä. Lampaat olivat keväällä syntyneitä texel- ja texelristeytyskaritsoita Dahlinin tilalta Vöyriltä. Samat rauhalliset lampaat toimivat paimennusnäytöksissä ja rantalaitumella vuoropäivin. Jokainen

kilpailija keritsi kaksi lammasta, jotka oli esivalmisteltu keritsemällä vatsanalustat. Kerintä suoritettiin kolmessa erässä, kolme kilpailijaa yhtä aikaa. Tuomareina toimivat *Jenni-Stiina Inkinen*, Håkan Johansson Ruotsista, *Kaie Ahlskog* ja *Annukka Numminen*. Kuuluttajina toimivat *Annina Hietikko* ja *Milla Alanco-Ollqvist* kertoen väliajan lampaan villasta, kerinnästä sekä haastatellen kilpailijoita ja tuomareita.

Tasainen kärkikolmikko

Lämmin sää toi omat haasteensa ja katostelulta otettiin käyttöön lammaskehässä sijaitsevalle kerintäalueelle.



ui jännittävä

FARMARI
SEINÄJOKI 14-17.6.2017

Lampaan kerintäkilpailun tulokset 17.6.2017

Osallistujat	penalties/arvostelu			osa-alue pisteet			pisteet	
	aika	lava	karsina	aika	lava	karsina	yht.	sija
Ando Fiks	2.49	9	46	8,45	4,5	15,3	28,25	1.
Marko Käsälä	2.21	15	46	7,05	7,5	15,3	29,85	2.
Josef Åstrand	2.46	15	67	8,3	7,5	23	38,1	3.
Hans Olof Fong	3.27	21	61	10,35	10,5	20,33	41,18	4.
Carl Oskar Allered	3.35	28	91	10,75	14	18,67	43,42	5.
Raimond	3.36	27	69	10,8	13,5	23	47,3	6.
Jukka Vitikka	4.14	41	50	12,7	20,5	16,67	49,87	7.
Peedo Fiks	4.34	27	99	13,7	13,5	33	60,2	8.
Timo Santanen	6.41	58	110	20,05	29	36,67	85,72	9.

Aikapisteytys: 20 sek = virhepiste näissä tuloksissa

Tuomareina toimivat Jenni-Stiina Inkinen, Håkan Johansson Ruotsista, Kaie Ahlskog ja Annukka Numminen.



Carl-Oscar Allered kerisemässä

Paikalla oli runsaasti yleisöä, ja myös toimittajia. Kilpailijoiden lähtöjärjestys oli arvottu. *Carl-Oscar Allered* oli ensimmäisen erän nopein. Kehäarvostelun jälkeen jatkettiin toiseen erään, joka olikin kisan nopein. Parhaan ajan sai *Marko Käsälä*, ollen myös koko kilpailun nopein ajalla 2.21. Kolmannen erän paras ajan perusteella oli *Ando Fiks*. Pisteiden laskua jännitettiin, koska useilla lampailla oli pieniä haavoja. Haavoista saa enemmän virhepisteitä, joten tuomarit tekivät tarkkaa työtä myös karsina-arvostelussa. Lopulta voittajaksi julistettiin Ando Fiks Virosta 28,28 pisteellä. Fiks oli yllätynyt koska suoritus ei sujunut

parhaalla mahdollisella tavalla. *Marko Käsälä* Äänekoskelta oli hienosti toisena pistein 29,88, voittaen samalla Suomen Mestaruuden ja kilpailun pääpalkinnon, eli Hornerin kerintäkoneen. Kolmannen sijan vei *Josef Åstrand* Ruotsista 38,13 pisteellä. Ruotsalaiset kertoivat, että viihtyivät hyvin Suomessa ja että olisivat voineet keritä useammankin lampaan. Lisäksi he toivottivat kanssakilpailijat tervetulleeksi Ruotsiin kilpailemaan.

Kilpailussa jaettiin raha-, esine- ja lahjakorttipalkintoja yhteensä 2 485 euron arvosta. Suuri kiitos kaikille kilpailua tukeneille yrityksille ja yhdistyksille.



Lammas kerintäkisassa

Monipuolinen osasto teki lammasta tutuksi Farmarissa

Lammasosasto tarjosi Seinäjoella 14–17.6.2017 järjestetyssä Farmari -näyttelyssä nähtävää, kuulutavaa ja maistettavaa lampureille ja lampaista kiinnostuneille, kuluttajia unohtamatta.

Teksti **Sini Sillanpää**
Lammasasiantuntija,
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

FARMARI
SEINÄJOKI 14.-17.6.2017

ProAgrian lammasosastolla olivat esillä lammaspalvelut, lammasasiantuntijat sekä lampaat eri roduista. Osastolla oli edustettuna lisäksi Suomen Lammasyhdistys, Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho, paimenkoirayhdistys ja laumanvartijakoirat. Retronik ky esitteli lammastarvikkeita, joita nähtiin myös käytössä; näyttelyeläinten karsinat, sangon pidikkeet ja heinähäkit, laidunkatokset, kokoomaaitaukset ja käsittelyränni tulivat näytösten kautta testattua.

Roduista esillä oli texel, oxford down, rygia, suomenlammas, ahvenanmaanlammas ja erilaisia risteytyksiä. Rodut esiteltiin päivittäin lammaskehässä, missä omistajat taltuttivat eläimiään ja vastasivat kysymyksiin karsinoiden laidalla. Muutama pääsikauppakin syntyi! Esittelyt kiinnostivat, olihan paikalla rotujen parhaimmistoa. Näyttelille saatiin englantilaisesta ja hollantilaisesta isästä olevat texel-pässit sekä syksyllä 2016 Norjasta tuotu rygia-pässi. Ahvenanmaanlammassuuhien sarvet herättivät ihailua ja ihmetystä. Suomenlampaista esillä oli kaikki värit ja oxford down hurmasi nallemaisella olemuksellaan. Risteytyksistä oli nähtävillä suomenlammas x dorset, suomenlammas x texel, suomenlammas x oxford down uuhet, sekä näiden karitsat joilla isänä texel. Puhdasrotuiset pässit kantakirjattiin näyttelyssä.

Jokirantamiljöön tarjosi luonnonlaitumen, jossa Maremmano abruzzese -rotuinen laumanvartijakoira vietti päivänsä esitellen tehtävänsä; lau-



Kuva: Birgitta Salminen

Milla Alanco-Ollqvist esittelemässä rotuja Farmarin yleisölle.

man suojelemista pedoilta makoillen lampaiden lähistöllä. Toinen laumanvartijakoirista oli mukana osastolla, nauttien yleisön rapsutuksista, emäntä *Riikka Juntusen* esitellessä laumanvartijoiden tehtäviä ja eri rotuja. Paimenkoirayhdistyksen paimennusnäytökset keräsivät sankoin joukon yleisöä kahdesti päivässä. Paimenkoirien apu oli korvaamaton myös siirrettäessä lampaita esimerkiksi kerintäkisaan ja arvosteltaviksi.

Lammasta tehtiin tutuksi myös ruuan ja haastattelujen muodossa. Näyttelyemäntä *Olga Temonen* haastatteli eläinten omistajia kasvattajan näkökulmasta ja Farmari-grillausteltassa keittiömestarit *Raymond Wesander* ja *Ulla Liukkonen* valmistivat lammasta ruuaksi ja maistattivat sitä. Haastateltavina olivat myös kansanedustaja *Lasse Hautala*, Agronomiliiton toiminnanjohtaja *Jyrki Wallin*, lammasastilojen erityisasiantuntija *Milla Alanco-Ollqvist* sekä lampuri *Anders Norrback*.

Osastolla järjestettiin lampaankehäsm-kilpailu ja lapsille karitsankesytyskilpailu. Kesytyskilpailua varten paikalla oli viisi keväällä syntynyttä karitsaa, jotka lapset olivat totutta-

neet käsittelyyn kotitiloilla. Kilpailuun oli mahdollista osallistua myös ilman omaa karitsaa. Paikalla olevilla karitsailla sai harjoitella ennen kilpailua ja osallistua haluamansa karitsan kanssa. Innokkaita kesyttäjiä saapuikin paikalle. Tuomarit pisteyttivät yhteistyön eläimen kanssa, radan suorittamisen, pukeutumisen ja kokonaisuuden. Palkinnoksi kaikki saivat tuotekassin, kunniakirjan ja ruusukkeet. Taitavia lampaiden käsittelijöitä ja mahdollisesti tulevia lampureita kasvaa siis jo seuraavassa sukupolvessa!

Karitsankesytyskilpailun tulokset 16.6.2017

Sarja yli 10 vuotiaat

1. Aaron Sedergren
2. Venla Hakomäki
3. Conny Majabacka

Sarja alle 10 vuotiaat

1. Onni Isomäki
2. Amanda Sedergren
3. Kevin Majabacka
- jaettu 4. sija
Camilla Kärki
Maija Isomäki
Matilda Ollqvist

Tuomareina toimivat *Sini Sillanpää* ja *Olga Temonen*.

Muokkaamme lampaanvuotanne

KORISTETALJOIKSI

Myymme myös erilaisia lammasturkist tuotteita



Rantasen
**NAHKA
JALOSTAMO Oy**

38600 LAVIA

www.nahkajalostamo.fi

puh. 02 557 1065

Katso myynti-ilmoitus www.satakunnanyritysporssi.fi/4579



Laadukkaita
Oxford Down -karitsoita
& jalostuspässejä
Oxford Down
-jalostuslampolasta.

www.woolenberg.com
hannele@woolenberg.com
+358 50 588 5399

 Sheep farm Woolenberg Oxford Down

 #sheepfarmwoolenberg

 @Woolenberg

Woolenberg
Lammastila Kouvolassa



PUTKISALON DORSET

Myymme ultraäänimitattuja ja rakenne-
arvosteltuja dorset-jalostuseläimiä.

Tuotamme myös valmiita finndorset-
risteytysuuhia lihantuotantokatraisiin.

Susanna Nuutinen ja Mikael Westersträhle
p. 050 340 5130

www.putkisalo.fi



KERINTÄPALVELU JA TERIEN TEROITUS



Tmi Toni Kattilakoski, Kaustinen
puh. 044 440 0983
toni.kattilakoski@gmail.com



NOITTAAN TILA

myy kainuunharmaksia
Tohmajärvellä

Luomu.
MV1.

Eläimet EUROP-
arvosteltuja.

Lisätietoja
puh. 050 594 4050



**Lammasta lautaselle,
karitsaa kaikkiin
keittiöihin**

Ostamme sekä
teemme rahtityötä.



Tilateurastamo Kouvolassa
www.muhniemenlahtivaja.fi
puh. 040 578 6317



*Suomenlampaan
jalostuslampola
Frugårdin Kartano*

Myynnissä
elokuussa 2016 ja maaliskuussa 2017 syntyneitä uuhia
ja pässejä linjoista 15 ja 7.


Frugårdin kartano
www.frugard.fi

Tiedustelut: frugard@wippies.com

**RUSKEAN
SUOMENLAMPAAN**
jalostuslampola Keski-Pohjanmaalla



Pässilinjat
14, 19, 23, 33 ja 62.
EI ORF-oireita.

Lisätietoja: Ulla ja Antti Mäkelä
Perho, puh. 050 320 3680

Vastuullinen pienmärehtijöiden tuotanto

– merkittävä osa globaalia ruokahuoltoa

Yhdeksäs kansainvälinen lammaseläinlääkäreiden kongressi (ISCV2017) järjestettiin 22.–26.5.2017 Englannissa, Harrogateassa. Tutkijoita, praktisoivia eläinlääkäreitä, alan opettajia ja neuvoja oli paikalla viikon ajan yli 700, ja ohjelmaa viidessä luentosalissa aamusta iltaan. Vuohiasioita oli hienosti esillä aiempaa enemmän.

Teksti **Johanna Rautiainen**

Päivien teemana oli kestävä ja tehokas pienmärehtijöiden tuotanto osana globaalia ruokahuoltoa. Aihetta lähestyttiin hyvin laajasta näkökulmasta, muun muassa pienten märehtijöiden merkityksestä Aasian ja Afrikan heikoimmassa asemassa olevien ihmisten jokapäiväiselle toimeentulolle: kaksi kuttua voi auttaa ratkaisevalla tavalla saamaan ruuan pöytään ja lapset kouluun. Ilmastomuutoksen myötä moni alue maapallolla muuttuu liian kuivaksi viljelylle tai tuotantoeläimille. Siksi muiden alueiden tuotannon tulee olla kestäväällä tavalla tehokkaampaa.

Tiedonkeruuta ja analysointia

Tehokas ja kestävä tuotanto on myös vastuullista. Tämä tuotiin esiin monessa puheenvuorossa, joissa käsiteltiin muun muassa antibiootti- ja loislääke-resistenssin hälyttävää lisääntymistä. Uusin tieto painottui katraan sairauksien ehkäisyyn huolellisella tiedonkeruulla ja analysoinnilla.

Englannissa on viime vuosina käännetty pakolliset elektroniset yksilötunnisteet voimavaraksi ja hyödyksi tiedonkeruussa. Siellä on kehitetty ohjelmia, joilla pystytään kohtalaisen helposti seuraamaan esimerkiksi yksilöiden painotietoja elektronisten korvamerkkien avulla. Näin saatavaa seurantatietoa voidaan käyttää koko katraan terveydenhuollossa. Myös ka-

ritsoinneista ja lääkityksistä annettuja tietoja käytetään aktiivisesti ennaltaehkäisyssä terveydenhuoltotiloilla.

Systemaattinen ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyyn pitää olla systemaattista, tavoitteellista ja pitkäjänteistä. Maapallolla on alueita, joissa lammastalous on muuttunut käytännössä mahdottomaksi pysyvien sisäloisongelmien vuoksi. Monissa suurissa lammastalouksissa merkittävä osa uuhista ja karitsoista ontuu joka päivä monisysteemien tarttuvien sorkkaongelmien vuoksi. Korkeatuottoisten uuhien utaretulehdukset tai aineenvaihduntasairaudet vaarantavat joillain tiloilla eläinten hyvinvoinnin ja koko tuotannon. Luennoilla todettiin useasti, että ennaltaehkäisyyn suunnittelu edellyttää niin laboratorioanalytiikka kuin systemaattista hoito- tai ruokintavirheiden selvittämistä.

Rokotukset avuksi

Eläinten vastustuskykyä pyritään ennistä useammin vahvistamaan myös rokotuksin. Tällaisia on kehitetty muun muassa toxoplasman, orf-taudin ja Haemonchus contortus -tartuntojen ehkäisyyn. Rokote on kehitetty ja tullut markkinoille nopeasti ja se tuotetaan hyvin yksinkertaisella prosessilla. Sitä käytetään jo muun muassa Australiassa ja Uudessa-Seelannissa, joista muutaman vuoden päästä saadaan runsaasti käytännön tuloksia.

Tähänastisten tulosten perusteella tiedetään, että rokote ei ratkaise maailman Haemonchus-ongelmaa, mutta muun muassa yhdessä laidunkierron kanssa se voi pienentää ongelmia ja tappioita merkittävästi. Nyt rokotetta käytetään alueilla, joilla lähes kaikki Haemonchukset ovat vastustuskykyisiä sisäloisille. Tulevaisuus näyttää, kuinka laajalti rokote tulee käyttöön Suomessa. Rokotteiden teho ja tarpeellisuus on arvioitava aina olosuhteissa, joihin ne on suunniteltu.

Tilan tautisuojaus

Konferenssissa kuultiin myös pu-

”Maapallolla on alueita, joissa lammastalous on muuttunut käytännössä mahdottomaksi pysyvien sisäloisongelmien vuoksi.”

heenvuoroja tilan tautisuojauksesta. Karanteeni sanana tunnetaan lampureiden keskuudessa melko hyvin, mutta hyvän karanteenin ominaisuudet ovat epäselviä ja karanteenin toteuttaminen unohtuu usein. Uusien taudinaiheuttajien tilalle pääsyn esto on kuitenkin yksi tärkeimmistä tautien ehkäisykeinoista tilatasolla. Kun tilat sitoutuvat tähän, voidaan saavuttaa myös yhteisötason tuloksia, jotka hyödyttävät koko tuotantosuuntaa.

Karanteenin keskeistä merkitystä tartuntojen leviämisen ehkäisyssä korostetaan aina, kun eläimiä ostetaan ja siirretään tiloilta toisille tai maasta toiseen. Viisas ostaja selvittää aina myyjätilan, ei pelkästään ostettavan eläimen, terveystiedot. Hyvä karanteenikäytäntö tulisi muistaa myös astujapässejä ostettaessa.

Erityisen tarkkana pitää olla tuontieläinten kanssa. Tuontien yhteydessä karanteeni onkin pakollinen. Euroopassa on lukuisia, haastavia lampaiden ja vuohien tartuntatauteja sekä resistenssejä sisäloisia, joten elävien eläinten tuonti pitää tehdä huolella suunnitellen ja muun muassa tuontieläinten laidunnukset on mietittävä tarkoin.

Itse nautin erityisesti siitä, että pääsin kertomaan kansainvälisille kollegoille esityksissäni upeasta suomalaisesta lammastaloudesta ja lampaiden hyvästä terveydestä sekä terveydenhuolto- ja loistorjuntamalleistamme. Matkan rahoitukseen osallistuivat Lihasulan Vihtori Peltosen Säätiö, Lammasmaailma Oy ja Suomen tuotantoeläinlääkäriyhdistys ry, joille lämmिन kiitos.

”Hyvä karanteenikäytäntö tulisi muistaa myös astujapässejä ostettaessa.”



Lampolan tautisuoja ja tilaimmuniteettia pitää johtaa

Tartuntoja kantava ostoeläin on varmin tapa saada lampolaan uusia tauteja. Ehdotonta varmuutta ostoeläinten tautivarmuudesta ei voi saada mitenkään, mutta huomio kannattaa kiinnittää myyjä-tilan pitkäaikaiseen terveysseurantaan ja käytäntöihin. Myös terveiden eläinten osto voi sotkea tilan omaa immuniteettia, jos tulokkaiden sopeutumista ei hoideta oikein.

Johanna ja Eero Rautiainen
Lammasmaailma

Eläimestä toiseen leviäviä tartuntatauteja ovat Suomessa muun muassa karitsayskä, orf ja sisäloistaudit. Kannattava tuotanto edellyttää terveitä eläimiä. Eläinten terveyttä vahvistavat tai heikentävät hyvin monenlaiset eläinainekseen ja sen ikään, ruokintaan, olosuhteisiin, laidun- tamiseen ja hoitoon liittyvät asiat. Niinpä useimpiin lampolassa tehtäviin päätöksiin liittyy myös eläinten terveys. Hyvän tilaimmuniteetin ylläpitäminen on taitolaji, joka muuttuu sitä haastavammaksi, mitä suurempaa eläinmäärää kasvatetaan ja mitä enemmän tilalle on eläinliikennettä.

Ostoeläinten karanteeni on oleellinen osa jokaisen lampolan ulkoista bioturvallisuutta. Muita osa-alueita ovat hyvä rehu- ja laidunhygieniat sekä suorien ja epäsuorien tartunnallisten kontaktien minimointi lampoloiden välillä (suojaatetuksen käyttö!). Karanteeni ei paranna yhtään ostoeläintä piilevistä taudeista, mutta voi ehkäistä tartunnan leviämisen tilan eläimiin ja antaa aikaa tartunnan puhkeamiseen myyjätilalla. Ostoeläin siirtyy puolestaan aina itselleen uuteen ympäristöön. Siksi sen immuunipuolustukselle pitää antaa aikaa totutella uusiin mikrobeihin. Muuten lampolassa saattaa seurata olemassa olevien piilevien tartuntojen puhkeaminen akuuteiksi taudeiksi.

Seuraavilla toimilla on mahdollista minimoida riski, että ostoeläinten mukana lampolaan pää-

tyisi uusia taudinaiheuttajia tai mahdollisesti lääkkeille vastustuskykyisiä loisia. Toimenpiteillä tavoitellaan myös sitä, että nuorten ostoeläinten immuunipuolustus saisi aikaa totutella uuden ympäristön taudinaiheuttajiin.

Edellyttä myyjätilalta pitkäaikaista eläinten terveyden seurantaa ja hyviä tautien ennaltaehkäisyä käytäntöjä

Laita ostoeläimet 4–6 viikoksi karanteeniin – aluksi erilliseen rakanukseen, jossa niitä hoidetaan omilla työvälineillä ja suojavaatteilla. Eläimet hoidetaan aina viimeisenä.

Ostoeläimet saavat olla keskenään ensimmäiset kaksi viikkoa (jos niitä on vähintään kolme). Sen jälkeen karsinaan, tai naapurikarsinaan, tuodaan joitakin teuraaksi lähdössä olevia eläimiä 1–2 viikoksi.

Viikkoa ennen laitumelle laskemista ostoeläimet lääkitään avermektiini-

ryhmän (tai monepantel) loislääkkeellä. Laitumen tulee olla sellainen, joka on ollut samana vuonna tilan lampaiden käytössä – ei puhdas laidun.

Kahden viikon laitumella olon jälkeen ostoeläimet ovat valmiita liittymään muuhun katraaseen. Niiden käyttämää laidunta ei mieluiten enää laidunneta samana vuonna.

Jos suunnittelet tuontia ulkomailta, selvitä viranomaisvaatimukset Evirasta ja ole myös yhteydessä Eläinten terveys (ETT) -yhdistykseen. Ole erityisen valppaana tarttuvien sorkkatulehdusten ja lääkkeille vastustuskykyisten loisten varalta. Ne ovat monessa maassa todella iso riesa.

”Hyvän tilaimmuniteetin ylläpitäminen on taitolaji, joka muuttuu sitä haastavammaksi, mitä suurempaa eläinmäärää kasvatetaan ja mitä enemmän tilalle on eläinliikennettä.”



Kuva: Eero Rautiainen

Kunkusta huudettiin ennätys hinta

Juvan pässi huutokaupassa tehtiin uusi hintaennätys, mutta yli puolet pässeistä palasi myymättöminä takaisin kotiin. Huutokauppaa edeltänyt näyttely oli monelle lampurille mieluisa uusi kokemus.

Teksti **Kirsi Vertainen**

Kuvat **Eila Pennanen, Jake Kukowski**

Vuotuisen pässi huutokaupan järjestelyvastuu siirtyi tänä vuonna Itään. ProAgrian Katras-hanke, puuhanaisinaan *Sari Heltelä* ja *Niina Saastamoinen*, ahkeroi Juvan raviradalle lämminhenkisen tapahtuman, jossa oli tarjolla laadukkaita eläimiä sekä pässinäyttely englantilaisine tuomareineen.

Huutokauppaan ilmoittautui 29 pässiä: mukana olivat suomenlampaat ja kainuunharmakset, dorsetit, oxford downit ja suffolkit. Muutama pässi oli lisäksi huudettavana netissä.

Näyttelyssä kova taso

Kaikki huutokauppaan ilmoitetut eläimet osallistuivat myös näyttelyyn roduittain ja ikäryhmittäin. Suomenlampailla oli lisäksi luokat värillisille ja valkoisille. Näyttelykoneisto toimi moitteetta, ja englantilaiset tuomarit *Ruth* ja *Lucy Steele* asettelivat eläimet järjestetykseen tehokkaasti varmasti. Joka eläin sai myös kirjallisen arvostelun, jonka toivottiin kiinnostävän huomiota eläinten tärkeisiin ominaisuuksiin. Steele kiittelivät eläinten korkeaa tasoa. Esillä oli todella laadukkaita päsejä, eikä parhaiden valinta ollut helppoa.

Näyttelyn parhaaksi valikoitui *Hannele* ja *Juba Moisananderin* suffolk APH. Fortune Tuomarin erikoisvalinta osui puolestaan *Helena Pesosen* dorset-kasvatti NF. Ola.

Alle puolet myytiin

Huutokauppa alkoi paikalle tuoduista eläimistä ja päättyi etänä myytäviin. Meklarina toimi Sari Heltelä. Ilmoituksista 41 pässistä 14 myytiin huuto-



Englantilaiset tuomarit Lucy (vas.) ja Ruth Steele kehuivat pässinäyttelyn eläinainesta, ja olisivat kelpuuttaneet useita päseistä mukaansa Englantiin. Kuvassa arvioitavana erikois-maininnan saanut NF. Ola ja Helena Pesonen sekä Anni-Mari Nuutinen ja BU.Octavio.



Annaelina Kotilainen (vas.) esitteli näyttelyn parhaaseen hintaan huudetun 65 Parikan Kunkun, Pia Parikka 57 Parikan Kossin.

kaupalla, ja joitakin aidalta huutokaupan jälkeen. Huutokauppahistorian korkein hinta nousi lähes satasella, kun valkoisesta suomenlammaspässi Parikan Kunkusta maksettiin 870 euroa. Keskihinnaksi tuli värillisillä suomenlampailla 526,67 euroa, valkoisilla suomenlampailla 554 euroa, kainuunharmaksilla 440 euroa, dorseteilla 550 euroa ja suffolkeilla 720 euroa. Korkeasta tasosta huolimatta oxford downit eivät menneet kaupaksi varsinaisessa huutokaupassa.

KÄYTTÖOMINAISUUDET TÄRKEINTÄ

Huutokauppaa edeltävää iltaa vietettiin seminaarissa, jossa tuomari Ruth Steele tyttärineen kertoi kuulumisia Englannista.

Steele on intohimoinen oxford down-jalostaja itäisestä Yorkshiresta. Hän muistutti, ettei rodun käyttöominaisuuksia saisi unohtaa, vaikka näyttelyt ovatkin hyvä tapa tuoda omaa eläinainesta esiin. Englannissa näyttelyt ovat monelle itse tarkoitus, ja jalostus sekä lampaiden todellinen käyttö tuotannossa ovat hie-
man hämärtyneet.

Lucy Steele kertoi alueensa nuorten viljelijöiden yhdistyksestä, jonka toiminta kuulosti hengästyttävän aktiiviselta varainkeruukampanjoinen ja pukutanssiaisineen. Lampurin uraa Sirolan tilalla Tohmajärvellä aloitteleva *Roosa Honkanen* palauttikin kuulijat maan pinnalle Suomen nuorten viljelijöiden tilannetta kartoittavassa puheenvuorossaan. Suurimpana puutteena Honkanen näkee lammastalouden mentävän aukon maatalousalan koulutuksessa.

Kerittynä vai villoineen?

Lampureiden joukossa oli ennen huutokauppaa virinnyt pohdinta eläimen valmistelusta ja trimmaamisesta näyttelyyn ja huutokauppaan. Suomessa on ollut tapana keritä eläimet juuri ennen huutokauppaa ja jättää mahdollisesti keritsemätön alue kylkeen villan arvointia varten. Vaikka Briteissäkin muoti on menossa lyhytvillaisempia

näyttelyeläimiä kohti, siellä halutaan edelleen pitää kiinni ajatuksesta, että lampaan kuuluu saada pitää villansa. Paikallisessa ilmastossa sille on käytännön perustelut, sillä muuta sääsuoja ei välttämättä ole. Trimmaaminen puhuttaa myös Englannissa, monissa näyttelyissä on kaiken a ja o, että eläin trimmataan kaikkien taiteen sääntöjen mukaan. Silti näyttelyn parhaaksi on

viime aikoina valikoitunut trimmaamattomia eläimiä. Voi olla, että kulttuuri on hitaasti muuttumassa.

Ruth Steelen mielestä tärkeintä on, että esitely eläin on puhdas ja siisti. Pässien kohdalla hän pitää lyhyttä villaa erinomaisena ratkaisuna. Sen ansiosta eläimen selkälinja ja lihakkuus ovat vattomasti todettavissa, vaikka ostajat eivät pääsisi tunnustelemaan eläimiä.

HH Embryo Oy – Huitin Holstein

KEINOSIEMENNYSPALVELU

Lampaan, vuohen ja naudän spermaa

www.huitinholstein.net

Mikko Ranta p. 040 581 9616

Huitin Holstein
HH Embryo Oy
www.huitinholstein.net



Geneettisen monimuotoisuuden säilyttämiseen erikoistunut
**SUOMENLAMPAAN
JALOSTUSLAMPOLA**

Myynnissä kaikenikäisiä uuhia ja päsejä, erittäin harvinaisia sukulinjoja, mm. 8., 57., 62., 67.

Perkontie 59, Eurajoki
Puh. 0400 594 006

Mäkitalon Tila



PÄSSI- JA UHIKARITSOITA

myös vanhempia päsejä
TEXEL-jalostuslampolasta
Loimaalta



PRELLUN TILA

Puh. 040 709 3008

046 568 7693

paula.kiiski@gmail.com



LAADUKKAAT LAMMAS- JA AITAUSTARVIKKEET

Farmarin verkkokauppa

Satulamäentie 135, 77600 Suonenjoki

kimmo.torronen@kotilammas.fi

Puh. 040 822 6817



SUOMENLAMPAAN ja KAINUUNHARMAKSEN jalostuslampola, Pelson vankila



MYNNISSÄ

3/16 syntyneitä EUROP-arvosteltuja uuhi- ja pässikaritsoita. Orf-vapaa, MV1.
Puh. 050 576 7729

REHU-ÄSSÄ OY

- **LAMMASKIVENNÄISIÄ** myös luomutuotantoon hyväksytyt.
- **NUOLUKIVET** myös luomutuotantoon hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@rehuassa.fi

Retronik-lammaskalusteet

- pyöröpaalihäkit
- käsittelyaidat
- hoito-/karitsaportit
- eläinportit
- laidunkatokset
- uimuri juomakupit + suojaakaaret
- rännityslaitteet ja stopparit
- 2-tiejakajat
- ruokintakourut muovi ja metalli



*Uutuutena karitsointikarsinat!
Kätevät kasata*

Retronik Ky

Raija 040 7022 162, Reino 050 521 0082

Katso esitelyvideo www.retronik.com
rareko105@gmail.com



Showbisnes verissä – näyttelyoppia

Eläinnäyttelyosaamisen ja show trimmauksen englantilainen voimakaksikko *Rex Vincent* ja *Debs Searle* vierailivat heinäkuussa Juvalla opastamassa suomalaisia lampureita eläinten näyttelyvalintaan, valmisteluun, trimmaamiseen ja ammattimaiseen esittämiseen.

Jo vuosia kestänyt *Kirsi Vertaisen* ja muiden suomalaisten oxford down -kasvattajien yhteydenpito rotuyhdistys Oxford Down Sheep Breeders Associationin kanssa rodun emämaassa Iso-Britanniassa on tuottanut tulosta. Tähän mennessä on pidetty rotupäivät *Outi* ja *Jari Sirolan* tilalla, vaihdettu eläinainesta ja nyt oli vuorossa eläinten valmistaminen näyttelykuntoon *Kirsi Vertaisen* ja *Asko Summasen* lammastilalla Juvalla. Koulutuksen järjestivät Paavilan lammastila ja Katras kannattavaksi -hanke. Koulutus valmisteli lampureita etenkin hankkeen syyskuiseen pässihuutokauppaan.

Paimen kuudennessa polvessa

Oxfordshiren Witneyssä vaimonsa Debsin kanssa asuva Rex työskentelee jo kuudennessa polvessa viljelijä – lammaspaimenena (farmer – shepherd). Briteissä paimenen ammattikunnalla on todella pitkät perinteet ja se on hyvin arvostettu. Rex on kasvanut ammattiinsa, eikä ole koskaan halunnut muuta tehdä. ”Nyt perheeni paimenketju katkeaa, sillä ainoa poikani työskentelee kirjanpitäjänä”, Rex toteaa. ”Viidestä tyttärestäni osa on vielä koulussa, mutta vaikka he pitävät lampaista, en jaksakaan uskoa, että he haluaisivat niistä ammatin.” Rex työskentelee eläinvastaavana tilalla, jossa

on 1 200 uuhien kaupallinen katras. Tila ei tuota jalostuseläimiä.

Kotona harrastekatraat

Debs tuli Rexin elämään 21 vuotta sitten. Hevosista kiinnostunut kaupunkilaistyttö päätyi maalle ja lampaiden pariin Rexin innoittamana. Tällä hetkellä monilapsisen perheen kotiarkea pyörittävä Debs käy osa-aikatoissa läheisessä maatalouskaupassa ja sesonkiloonteisesti kiertää trimmaamassa lampaita näyttelyissä. ”Tämä on harrastus, joka hiukan maksaa itseään takaisin”, hän kertoo. ”Jalostus- ja näyttelylampaat ovat Rexin intohimo. Meillä kotona on pienet his flock ja



”Se on enemmänkin maine kuin raha, mitä näyttelyistä on kotiin tuomisina.”

sailee rodun huippukyvyltä karkailla aitauksistaan.

Rex myy omasta oxford down-katraastaan vuosittain viisi jalostuspässiä ja viisi jalostusuuhua. Myytävät jalostuspässit ovat yleensä jo 1,5-vuotiaita. Suomalaisten jalostuspässien keskihintaa hän pitää selvästi korkeampana kuin heillä, varsinkin kun suuri osa pässeistä myydään meillä jo karitsana. Debsin clun forestit ovat alihinnoiteltuja. Rotu ei ole koskaan ollut suosituimpien tai myyvimpien lammassrotujen listoilla. Tavoitteena Debsillä on kuitenkin myydä vuosittain kolme jalostuspässiä ja kolme jalostusuuhua.

Näyttelyt elämän suola

Pienimuotoinen lammastalous on täysin perheen yhteinen harrastus. Se mahdollistaa muutaman jalostuseläimen myynnin vuosittain sekä avaa ovet näyttelyissä kiertämiselle. Näyttelyt ovatkin lammassfanaatikkojen elämän suola. Rex on usean rodun näyttelytuomari. Viimeisimmäksi hän on tänä vuonna ollut arvostelemassa rare breed show:ssa eli harvinaisten rotujen näyttelyssä. Brittiläistä, suorastaan hengästyttävän laajaa, rotukirjoa hän pitää rikkautena ja näyttelyt puoltavat hänen mielestään hienoa lammastalouden kulttuuria, jossa arvostetaan eläintä ja eläimiä hoitavien ihmisten ammattitaitoa sekä omistautumista.

Debs on erikoistunut näyttely-

eläinten trimmaamiseen ja hänellä on vakaa asiakaskunta. Jokainen lapsista on – pakottamatta – kiertänyt Junior Handler -kilpailuissa. ”Tuomarointi on vaikeaa, mutta palkitsevaa”, Rex hymyilee. Hänen tuomariystävänsä oli vastannut kysymykseen – ’onko tuomarointi elämän ja kuoleman kysymys? – Ei, se on paljon vakavampaa!’ Tuomaroinnin ympärillä vellovat suuret tunteet, mutta silti intohimoa omaan tekemiseen pitää arvostaa ja ymmärtää. Toiset ottavat menestymisen paljon vakavammin kuin toiset. Suuret rahat kiertävät lammasnäyttelykehät kaukaa. ”Se on enemmänkin maine kuin raha, mitä näyttelyistä on kotiin tuomisina”, Rex toteaa.

Debs näkee näyttelytrimmaamisen eläimen arvostamisena. Hyvän viimeistelyn ja valmistautumisen tuloksena voidaan eläimen parhaimmat puolet tuoda alleviivatusti esiin. Samalla heikkouksia himmennetään. Debs ei usko, että ammattimaista näyttelytuomaria pystyisi huipputrimmauksella viilaamaan linssiin. Heikkouksien peittely on lähinnä yleisöä varten. Se on myös oman osaamisen ja ammattitaidon korostamista. Viikonlopun aikana pariskunta toi näkemyksiä varsinkin ulkomaisten liharotujen trimmaamiseen. Villarotujen kohdalla he antoivat ehdotuksia, mutta kehoittivat rotujen sisällä keskustelemaan siitä, millaisena kukin rotu kannattaa ja halutaan esittää.

suomalaisille

Teksti **Anne Konsti**

Kuva **Sari Heltelä**

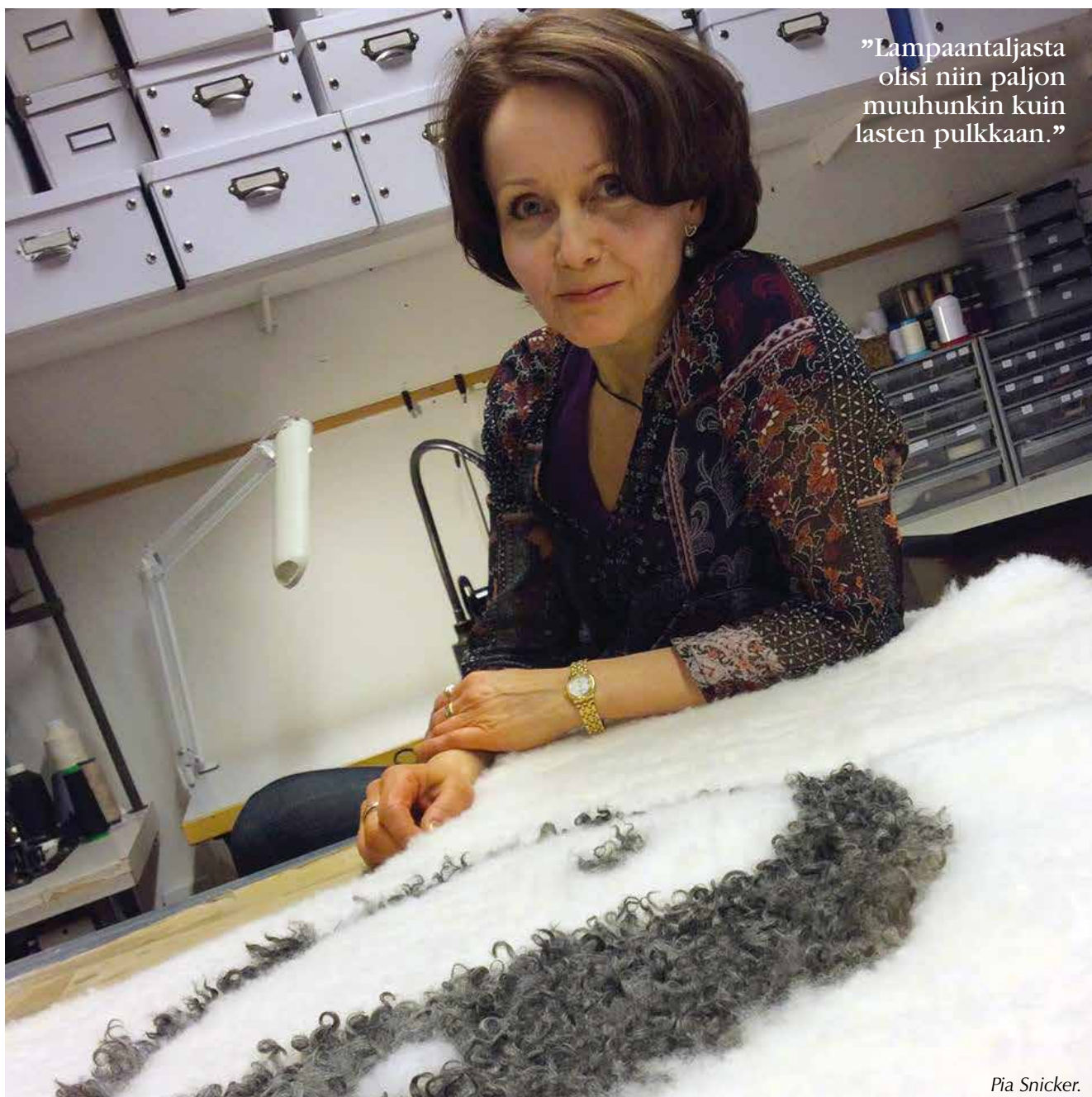
her flock. Rexin 12 jalostusuuhua ovat oxford down-rotua, joka on raskas down (alavan maan)-rotu ja itse asiassa kotoisin täältä, missä asumme.

Minun rotuni on clun forest, ja meillä on niitä 14 uuhua. Rotu on kotoisin Walesin rajalta – Shropshiren alueelta. Ne ovat kevyitä, nopeita, hill (ylänkömaiden)-tyypin eläimiä, joita käytetään risteytyssemojen tuottamiseen. Ihastuin aikoinani täysin lammassummikkona niiden tapaan olla koko ajan valveilla ja valmiina. Ne ovat tavallaan melko villejä. Sellainen liikkeen herkkyys ja kyky liikkua on kaunista”, Debs toteaa. Rex pyörittelee taustalla silmiään, ja vit-

ETURIVIN SUOMENLAMPAAT SIITOKSEEN



Parikan tila, Heinola, 040 739 0494, pia@parikantila.fi



”Lampaantaljasta olisi niin paljon muuhunkin kuin lasten pulkkaan.”

Pia Snicker.

Kotimaisesta lampaantaljasta syntyy ylellinen joogamatto

Lampaantaljasta on moneksi, myös joogamatoksi. Materiaalina se on helppohoitoinen, kosteutta sitova ja lämmittävä.

Teksti **Sari Kotivirta**
Kuvat **Pia Snicker**

Kajaanilainen turkkuri *Pia Snicker* on tehnyt 23-vuotisen uran käsityöyrittäjänä. Hänellä on turkisartesaanin ja turkkuri artonomin tutkinnot Rovaniemen taide- ja käsityöoppilaitoksesta. Uransa varrella Snickeriä on työllistänyt pääasiassa erilaiset mittatilaustyöt ja viimeiset viisi vuotta hän on keskittynyt joogamattoihin.

Lampaantalja joogamattona

”Yleisin kysymys messuilla ja tapah-

tumissa on lampaantaljan soveltuvuus joogaan. Materiaalin ominaisuuksista lämpö ja villan liukkaus herättävät eniten keskustelua”, Snicker kertoo. Kiharainen villa on mukava ja pitävä, kun sormet voi upottaa karvan lomaan. Villa voi auttaa esimerkiksi liukumaan helpommin vuori-asennosta alas joogapunnerrukseen, mikä ei onnistu niin helposti tavallisella, hieman nihkeällä joogamatolla. Parhaimmassa tapauksessa talja edesauttaa soljuvaa ja pehmeää etenemistä



Joogamattojen suosituimmat symbolit ovat om-tavu (vasemmalla) ja jingjang.

joogaliikkeestä toiseen.

Talja tuntuu aina kuivalta, koska kosteus siirtyy villasta taljan nahkapohjaan. Lampaantalja kykenee imeämään kosteutta noin puolet omasta painostaan.

Taljan puhdistus on helppoa, sillä villa puhdistaa itse itseään reagoimalla ilman hapen kanssa, joten pelkkä tuuletus, ravistelu ja ilmava nahkapohjan kuivaaminen ovat useimmiten riittävät hoitotoimenpiteet.

Raaka-aine kotimaisilta muokkaamoilta

Snicker käyttää joogamatoissaan teurasjätteeksi jääneitä taljoja, jolloin raakamateriaalin hinta on mahdollisimman alhainen. Siten joogamaton hinta saadaan pysymään kohtuullisena.

Käytännössä taljat eivät aina ole juuri sellaisia kuin Snicker tarvitsisi.

Ihanteellisessa nahassa villan pituus on 1,5–2 senttiä, mutta muokkaamoilla on tarjolla melko vähän lyhyt- ja kiharakarvaisia taljoja. Monesti taljassa tulisi olla myös jäməkampi nahkapohja, sillä se on usein liian ohut ja hieno.

Myös taljojen saatavuudessa on ajoittain ongelmia. Muokkaamot tekevät nahkoja yleensä rahtina ja ensisijalle menevät lampureille tehtävät rahtimuokkaukset. Töiden ruuhkaistuessa teurasjätenahkojen käsittely jää luonnollisesti toissijaiseksi.

Taljoja muokataan myös ulkomailla, esimerkiksi Virossa ja Puolassa. Snicker käyttää vain kotimaisten muokkaamojen taljoja, sillä ulkomaiset taljat voivat olla kromiparkittuja ja siten allergisoivia.

Symbolit ja ompelutekniikka

Matoissa käytetyt symbolit ommellaan

”Snicker käyttää vain kotimaisten muokkaamojen taljoja, sillä ulkomaiset taljat voivat olla kromiparkittuja ja siten allergisoivia.”

käsin käyttäen intarsia- eli upotustekniikkaa. Kuvio valitaan samantyylistä materiaalista kuin itse taljakin, jotta matosta tulisi mahdollisimman yhtenäinen ja tasalaatuinen. Upotusmenetelmä on tarkkuutta vaativaa työtä ja sabluunoiden kanssa on huomioitava saumahukkaprosentit, jotka vaikuttavat olennaisesti kuvioiden onnistumiseen.

Mattojen kuvioiden innoittajana on joogamaailma ja suosituimpia symboleita ovat om ja jingjang, Snicker kertoo. Suuri osa mattojen tilaajista on hyvinvointialan yrityksiä ja uusia symboleita syntyy usein tilaustöiden myötä.

Hyödyntämättömiä mahdollisuuksia

Snicker olisi kiinnostunut tekemään enemmänkin yhteistyötä lampureiden kanssa. Häneltä löytyy yritysursansa varrelta esimerkiksi valtaisa määrä kaavapohjia erilaisiin turkistuoseteisiin. ”Materiaalin kaikkia mahdollisuuksia ei ole vielä lähimainkaan hyödynnetty. Lampaantaljasta olisi niin paljon muuhunkin kuin lasten pulkkaan”, Snicker muistuttaa.

TURKKURI PIA SNICKER,
Kajaani
facebook.com/Lammasjoogamatot
piasnickier.fi



Uusi jäsenetu
suoramyynitiloille:
Yhteystiedot
suoramyynitiltä

Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut lammasyhdistys.fi

Eläinvälityskanava lammasnetti.fi

Tietopankki lammaswiki.fi

Lammasneuvonta proagria.fi/lammas



Lammasyhdistys Facebookissa



Tiedustelut: Marjo Simpanen

marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi puh. 044 973 7000

Mitä kuuluu lammasteurastamoille?

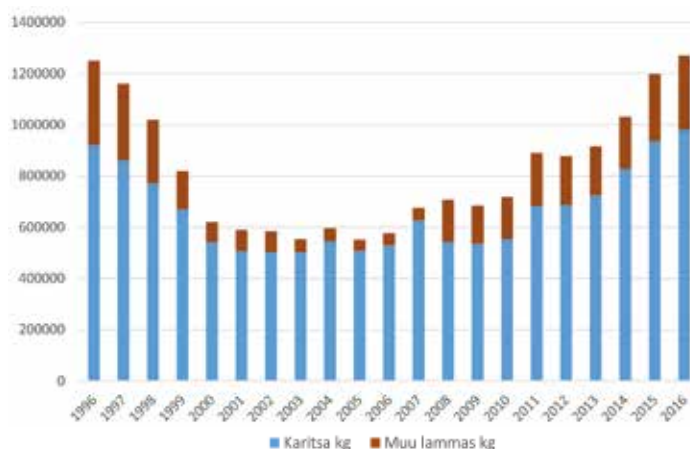
Vuoden 2014 lammaspäivillä Jyväskylässä ihmeteltiin karitsamarkkinoiden jumittumista. Teuraskypsät karitsat seisoivat monessa lampolassa odottamassa teurastusta, jolle ei tahtonut löytyä aikaa. Suomen Lammasyhdistys on tilannut Anniina Holopaiselta opinnäytetyön, jonka tavoitteena on ymmärtää ketjua ja sektoria kokonaisuudessaan sekä löytää sen pahimmat kipupisteet. Tämä artikkeli keskittyy lammasteurastamoihin.

Anniina Holopainen
Agrologi

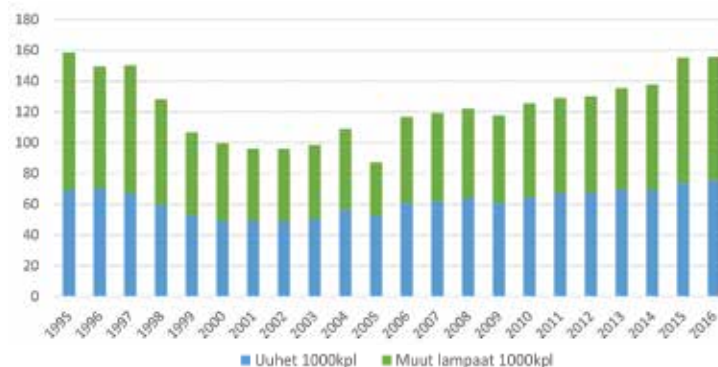
Teurasruuhkat ovat seurausta monesta tekijästä. Teuraskilojen määrä on kasvanut 2000-luvun alusta kaksinkertaiseksi (kaavio 1). Lampaiden lukumäärän kasvu on ollut rauhallisempaa (kaavio 2). Vuonna 2000 keskimääräinen karitsan ruhopaino oli alle 18 kiloa, vuoden 2014 vastaava luku oli 19,2 kiloa. Lampaan lihan kulutus on myös kasvanut 2 miljoonasta kilosta noin 4 miljoonaan kiloon vuodessa. Kotimainen tuotanto on kasvanut kyseisellä aikavälillä 0,7 miljoonaa kiloa. Kulutusta on katettu myös tuonnilla, joka on kasvanut 1,3 miljoonaa kiloa. (Kaaviot 3 ja 4)

Lukujen perusteella kotimaiselle karitsanlihalle luulisi olevan hyvä kysyntä. Kohtaavatko kysyntä ja tarjonta ajankohdallisesti? Tai vastaako tuotevalikoima kysyntään? Karitsanlihan tuotantoketjun ja markkinoiden ongelmat herättävät monia kysymyksiä, jotka kaipaavat lisää tutkimusta. Opinnäytetyön tavoitteena on ymmärtää ketjua ja sektoria kokonaisuudessaan, löytää kipupisteet, selvittää vastaako kotimainen tarjonta kysyntään ja mitä pitäisi muuttaa.

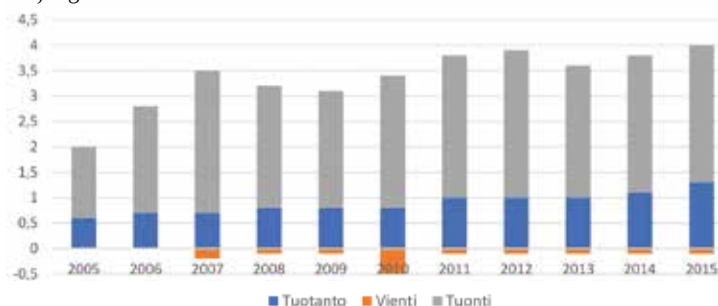
Kaavio 1. Lampaan- ja karitsanlihantuotanto 1996–2016



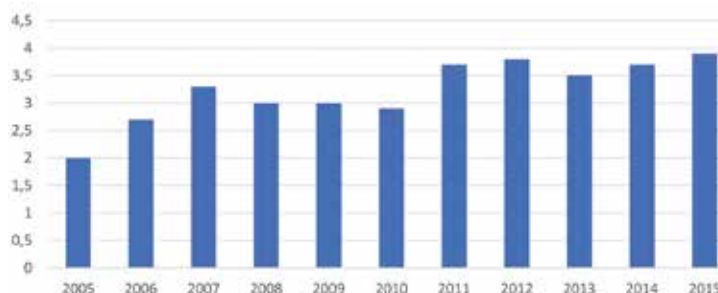
Kaavio 2. Lampaiden lukumäärä



Kaavio 3. Lampaanlihan tuotanto, vienti ja tuonti milj. kg vuodessa



Kaavio 4. Lampaanlihan kotimainen kulutus yhteensä (tuotanto + tuonti) milj. kg vuodessa



Lähde: Luke tilastot



Kuva 1. Lammasteurastamot 33 kpl.
Kuva tehty Google My Maps ohjelmalla.

30–40 laitosta teurastaa lampaista

Tässä artikkelissa esitellään osatutkimusta, joka kohdistui lammasteurastamoihin. Siinä haastateltiin 45 teurastamoyrittäjää, joista 30 teurastaa tällä hetkellä lammasta ja/tai karitsaa. Kahdeksan teurastamo on lopettanut lampaisten teurastuksen. Kolme yrittäjää oli aloittamassa haastattelun aikaan, ja kaksi suunnittelee teurastustoiminnan uudelleen aloittamista. Lammasteurastamoiden lukumäärä tulee olemaan 30–40 välillä lähivuosina. Lammasteurastamot eivät jakaannu tasaisesti maantieteellisesti (kuva 1). Keski-Suomen, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnissa on suuria alueita ilman lammasteurastamoita.

Lopettamisyyinä heikko saatavuus ja kannattavuus

Syitä lammasteurastuksen lopettamiseen oli keskittyminen muuhun, lammasteurastuksen kannattamattomuus sekä eläinten heikko saatavuus. Lammasteurastamot voidaan jakaa kahteen luokkaan, suuret/keskisuuret teurastamot ja pienteurastamot/tilateurastamot. Suuremmat teurastamot (12 kpl) teurastavat vuositasolla 1 000–

15 000 ruhoa. Pienemmät puolestaan teurastavat muutamasta 700 ruhoon vuodessa. Joukossa on isoja ja keskisuuria teurastamoita, joissa lampaisten teurastusmäärät jäävät laitospäästä huolimatta pieneksi, johtuen muusta päätuotteesta. Suurista lihataloista (liikevaihto satoja miljoonia euroja) vain yksi teurastaa lammasta ja karitsaa. Muutama laitoksista on keskittynyt nimenomaan lammasteurastukseen. Valtaosa teurastaa lampaista pienenä osana toimintaa.

Ulkoistaminen vapauttaisi ammattilaisten työaika

Teurastuspäiviä on yleensä 1–4 viikossa. Kapasiteettiä yleisimmin rajoittavia tekijöitä ovat ruhokylmiön tai eläinten odotustilojen koko, leikkuun viemä työaika sekä työvoiman vähyys. Suurin osa teurastamoista pyörii vajaalla kapasiteetilla lähinnä näistä syistä. 30 teurastamosta 18 pystyisi lisäämään lammasteurastuksia.

Sian ja naudan teurastuksen uskotaan tulevaisuudessa vähenevän muualla kuin isoissa lihataloissa, jolloin kapasiteettiä lampailla vapautuu. Teurastamoista yksi vuokraa tiloja toisten yrittäjien käyttöön. Tällainen toiminta voisi tuoda teurastamoyrittäjille lisätuloa ja lisätä kalliiden tilojen käyttöastetta. Muita kapasiteettiä parantavia toimenpiteitä, jotka eivät vaadi inves-

tointeja, voisi olla leikkuun, pakkausten tai siivouksen ulkoistaminen. Tällöin oman työvoiman työaika voitaisiin käyttää mahdollisimman tehokkaasti luvanvaraiseen työhön, johon on hankala löytää tekijöitä.

Hinnanohjaus vielä vähäistä

Lampaan sopimustuotantoa on vain kolmella teurastamolla. Joillain teurastamoilla on sopimuksia naudan tai sian tuottajien kanssa, muttei lammasteurastantoon. Monella teurastamolla on muodostunut vakiotuottajakunta, joka menee muiden edelle ruuhka-aikaan. Hinnanohjausta käyttää vain 7 teurastamo. Teurastamot jotka tekevät pääasiassa rahtia, eivät käytä hinnanhajautusta. Pienemmät teurastamot eivät tee ruholuokituksia niiden lisäkustannuksien vuoksi.

Hinnanohjauksesta käytetyimmät ovat kausilisiä ja rasva- tai koko-vähennykset. Muita lisiä ovat määrä-, luomu- ja sopimuslisä sekä puhtaus/kerintälisiä. Vähennyksistä käytössä ovat myös kausivähennys, määrävähennys pienestä erästä sekä euroluokituksen luokitushinnat. Teurastamot, jotka ovat käyttäneet ostoeläimillä hinnanhajautusta, kertoivat ruhojen parantuneen.

KÄÄNNÄ



Kuva: Kaarin Knuuttila

Teurastamot kertovat ostoeläinten ruhojen parantuneen hintahajauksella.

Paras ruho 18–25-kiloinen O2

Tavoitellut teuraserät vaihtelevat teurastamon koosta riippuen paljon. Teurastamot jotka keräilivät eläimiä tiloilta, tavoittelivat isoja eriä ja järkeviä kuljetusreittejä. Joukossa oli teurastamoita, jotka eivät halunneet yli 23 kilon ruhoja ja teurastamoita, jotka halusivat 25–30 kilon ruhoja. Yleisimmin todettiin parhaaksi 18–25-kiloiset O2 ruhok, jotka voi myydä mille ostajalle tahansa. Eniten teurastamot painottivat kuitenkin erän tasalaatuisuutta. Teuraskaritsan laatupalkkio on suurentanut ruhoja. Lieveilmiönä jotkut ruhok ovat rasvoittuneet, kun teuraat on pyritty kasvattamaan riittävään painoon. Lihasten sijaan eläimet ovat kasvattaneet rasvaa, jos ruokinta ei ole ollut kohdillaan tai eläinaines heikkoa. Toinen lieveilmiö on kevätruuhka: kun tuottajat huomavat eläinten lähestyvän vuoden ikää, ne ilmoitetaan lyhyellä varotusajalla

teurastamoon. Sesonkisuus koetaan edelleen ongelmaksi. Teuraskaritsoi- ta tarjotaan syksyisin eniten, myyntisesonki taas on keväällä. Keväälle ennen pääsiäistä toivotaan mahdollisimman paljon teurastettavaa, mutta suunnitelmallisesti.

Harva teurastamo myy kuluttajille

Teurastamoiden oli hankala sanoa yksittäistä kanavaa tai ruhonosaa, josta he saavat parhaan katteen. Suurin osa teurastamoista myy ruhoja lihastukkuihin, lihaa ravintoloihin ja vähittäiskauppaan. Joillain on omia myymälöitä tai myyntiautoja. Suurin osa teurastamoista ei halua tehdä suoraa kuluttajakauppaa. Maahanmuuttajat on huomattu monessa teurastamossa uudeksi asiakasryhmäksi, jota kiinnostaa halvat ruhok ja lampaiden liha.

Suurin osa teurastamoista tekee myös rahtityötä. Yleisimmin sitä ku-

vailtiin täytetyksi, mutta muutamilla se on ainoa tapa. Rahtityö koettiin logistisesti hyväksi, sillä tuottajat yleensä tuovat eläimet ja hakevat lihat. Liha ei jää teurastamon varastoihin, ja teurastamon tekemää järjestelyä on vähemmän. Haittapuolena koettiin heikko kannattavuus ja tuottajien sekavat leikkuuohjeet.

Suureksi haasteeksi teurastamoyrittäjät toteavat myös markkinoinnin ja osaavan työvoiman puutteen. Suurin osa yrittäjistä on kouluttanut itse työntekijät. Myös markkinoiden ajoittainen vetämättömyys ja tuontiliha koetaan haasteina, samoin kallis ja raskas byrokratia. Byrokratia kuormittaa eniten pienimpiä laitoksia.

”Keväälle ennen pääsiäistä toivotaan mahdollisimman paljon teurastettavaa, mutta suunnitelmallisesti.”



TEURASTAMOT, jotka voisivat lisätä lampaan ja karitsan teurastusta:

Ab Tajma Oy – Pedersöre
Hahtolanliha Oy – Isokyrö
Koivikon lähiliha Oy – Kitee
Tmi Kontiolahden Tukuturkis – Kontiolahti
Lallin Lammas Oy – Köyliö
Liha Hietanen Oy – Sastamala
Louhen Liha – Parikkala
Noutotila Niittymäki – Mänttä-Vilppula
Osuuskunta Kuivaniemen tilaliha – Ii
Paijan Tilateurastamo – Urjala
Polvijärven Liha-aitta Oy – Polvijärvi
Reiposen Tila – Savitaipale
Tourun tilateurastamo – Pori
Vainion Teurastamo Oy – Orimattila
Vallan Maukas Oy – Vehmaa
Karisalmen Kotiliha – Jämsä (UUSI)
Leivejoen Liha Oy – Rovaniemi (UUSI)
Itäliha Oy – Tohmajärvi (UUSI, Aloittaa lammasteurastuksen elo-syyskuussa)

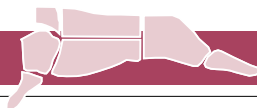
SUJUVA LAMMASTEURASTUKSEN MUISTILISTA:

- Hyvissä ajoin varattu teurastusaika
- Säännöllinen teuraiden punnitseminen, jos muutoksia teuraserän valmistamiseen teurastamon tiedottaminen ajoissa
- Teuraserän laadun arviointi etukäteen auttaa teurastamoyrittäjää (punnitsemisen ja käsin tunnustelun avulla tuottaja pystyy arvioimaan teuraitaan)
- Kaikki asiakirjat joko etukäteen sähköisesti tai eläinten mukana (ketjuinformatio, eläinlista, mahdollinen leikkausohje, mahdolliset luomuasiakirjat)
- Puhtaat kerityt eläimet (vähintään kaula ja mahan alunen, myös takamus jos liikaa)
- Jos palautuksia osasta erästä (taljat tai lihat) niin selkeät merkinnät esim. nippuside korvamerkkiin ja merkintä myös asiakirjoihin
- Jalostusmateriaaliin ja ruokintaan panostaminen
- Rakentava palaute teurastamon ja leikkaamon kanssa
- Teurastamolta voi kysyä tarjoustu toivottuun aikaan tuotetusta karitsasta

MUISTATHAN TYÖRAUHAN

Kun olet toimittanut rahtiteuraat teurastamolle asianmukaisten lomakkeiden kera, annathan työrauhan toimijalle, toivovat teurastamoyrittäjät.

”Teurastamo teurastaa, leikkaa ja pakkaa ruhok siinä järjestyksessä, joka milloinkin logistisesti on järkevintä. Ilmoitamme, milloin lihat ovat valmiina. Tämän jälkeen suoramyyjän on huolehdittava itse kylmäkuljetus”, Suomen teurastamoyrittäjät ry muistuttaa.



Keinoja yhteistyöstä ja ydin-toimintaan keskittymisestä

Haastattelututkimuksen johtopäätöksiä voidaan todeta, että lammasteurastus kaipaasi suunnitelmallisempaa toimintaa ja johtamista.

Markkinointiin pitäisi satsata, miettiä yrityskohtaiset hyvät tuotteet sekä tehdä katelaskentaa siitä mikä kannattaa ja mikä ei sekä ovatko jalostusaste ja pakkaus sopivia ostajille. Monen ongelma on työajan puute. Yrittäjien voisi olla järkevää keskittyä omaan ydintoimintaan: jotain voisi karsia tai ulkoistaa.

Byrokratiaan on hankala vaikuttaa. Yksi keino on verkostoituminen. Moni teurastamoyrittäjä onkin liittynyt Suomen Teurastamoyrittäjät ry:hyn. Yrittäjien työtaakkaa voisi keventää myös kehittämällä toiminnan ohjaukseen järjestelmiä esimerkiksi yhdistysvetoisesti. Näin kustannukset ja hyödyt jakautuisivat yrittäjien kesken. Tuottajien suuntaan voisi lisätä tiedotusta ja kouluttaa tiloja tuottamaan halutunlaisia ruhoja. Hinnalla voisi ohjata myös rahtityötä, mikä voisi tasapainottaa työmäärää vuoden ympäri.

Teurasjätteiden hävitykseen kaivataan kilpailua

Teurastusjätteen hävittäminen aiheuttaa teurastamoille suuria kustannuksia. Hävittämistä säätelee sivutuoteasetus. Teurasjätteiden käsittelyssä Honkajoki Oy:llä on monopolimainen asema. Käsittelylaitoslupia voisivat hakea myös lisääntyvät biojalostamot kuten biokaasulaitokset. Näin alalle saataisiin kilpailua ja kuljetuskustannuksia voitaisiin pienentää.

Tuota laatukaritsaa!

Raamikas ja nopeakasvuinen lihalammasrotu, sopii myös risteytyskäyttöön. Huolellinen laiduntaja, erinomainen rehunkäyttäjä.



PROAGRIAN LAMMAS- JA VUOHITIIMI

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

UUSIMAA, PIRKANMAA, VARSINAIS-SUOMI, SATAKUNTA JA HÄME SEKÄ KYMENLAAKSO JA ETELÄ-KARJALA

E=Etelä-Karjala, H=Häme, K=Kymenlaakso, P=Pirkanmaa, U=Uusimaa

Tuotantoasiantuntijat

Kaie Ahlskog, p. 0400 731 811, *Marja Jalo-Ryynänen*, p. 040 572 8387
tallennukset ja todistukset: *Merja Hietämäki*, p. 050 345 5449

Talousasiantuntija

Etelä-Suomi: *Anna Turunen*, p. 040 595 7543

Investointipalvelun yhteyshenkilöt

Etelä-Suomi: *Osmo Piekkari*, p. 040 709 2471 (H), *Jarmo Keskinen*, p. 0400 461 712 (U),
Alpo Jaakkola, p. 0400 943 227 (K), *Juha Tynkkynen*, p. 0400 358 667 (E-K),
Katri Myry, p. 050 518 4611 (P)

Länsi-Suomi: *Seppo Jokiniemi*, p. 050 66 471

Nurmentuotannon asiantuntijat

Etelä-Suomi: *Asko Laapas*, p. 040 721 9991 (E, K), *Markku Puttonen*, p. 040 709 2484 (H),
Outi Haalijoki, p. 0400 363 441 (H, U), *Tuomas Granni*, p. 0400 859 339 (H),
Esko Havumäki, p. 040 742 4981 (P), *Ritva Tolppa*, p. 0400 163 753 (P),
Tuula Kokkonen, p. 040 755 5480 (E), *Kari Siitarinen*, p. 040 135 0364 (E)
Länsi-Suomi: *Anu Ellä*, p. 040 180 1260, *Jarkko Storberg*, p. 0400 849 992

ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO, POHJOIS-KARJALA

Tuotantoasiantuntijat

Sari Heltelä, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, p. 040 593 7528,
Jarmo Piiparinen, p. 040 678 4212

Talousasiantuntijat

Etelä-Savo: *Vuokko Ahonen*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka,
Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, p. 040 524 9945
Pohjois-Savo: *Tuomo Rissanen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14,
70111 Kuopio, p. 040 563 8749

ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAA, KESKI-SUOMI, ÖSTERBOTTENS SVENSKA LANTBRUKSSÄLLSKAP

Tuotantoasiantuntijat

Sini Sillanpää, p. 043 8250 526, *Milla Alanco-Ollqvist* p. 040 706 0558,
ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki

Talousasiantuntijat

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1,
67100 Kokkola, p. 040 534 2166
Keski-Suomi: tuloksanalyysi: *Irene Mäkinen*, p. 040 587 3245, *Likvi* ja elinkeino-
suunnitelma: *Hannu Laitinen*, p. 0400 321 907, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19,
PL 112, 40101 Jyväskylä
Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap ry,
Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, p. 050 386 5922
Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2,
60220 Seinäjoki, p. 040 353 0227

OULU, KAINUU JA LAPPI

Tuotantoasiantuntijat

Anu Haataja, ProAgria Oulu, Kauppurienkatu 23, PL 106,
90101 Oulu, p. 043 827 2281, anu.haataja@proagria.fi (*Heini Rautiola* äitiyslomalla)
Lapin alueella UÄ-mittauksia ja tiineystarkastuksia tekee myös *Johanna Alamikkotervo*
johanna.alamikkotervo@gmail.com, Vanhalantie 17, 95300 Tervola, p. 041 459 6657.

Talousasiantuntijat

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Pappilantie 1, 85200 Alavieska,
p. 040 764 7904 (opintovapaalla)
Kainuu: *Tarja Poikela*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani,
p. 0400 386 274
Lappi: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi,
p. 0400 260 103

ÅLAND

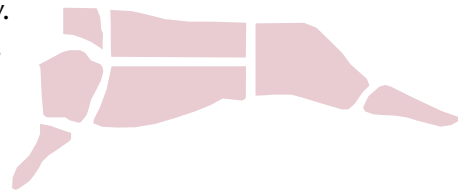
Ålands Hushållningssällskap, 22150 Jormala, p./tel 018 329 644 tai/eller
0457 526 7304, *Kerstin Lundberg*, kerstin.lundberg@landsbygd.ax
Föreningen Ålandsfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)
Maija Häggblom, maija.h@maijas.ax
Ängo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, p. 040 742 8967

*Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää,
varmimmin tavattavissa maanantaisin.*



Uusia teurastus- ja lihanjalostuspalveluita

Itä-Suomessa lihanjalostuksen tarpeisiin vastaa Raja-Karjalan Liha-Hovi Oy. Pohjoisin Suomi on puolestaan saanut odotetut teurastus- ja lihanjalostuspalvelunsa, kun Leivejoen Lihan teurastamo ja Meän Lihanleikkaamo avattiin kesän kynnyksellä.



Teksti **Kirsi Vertainen** ja **Petri Leinonen**, Kuvat **Yritykset**

RAJA-KARJALAN LIHA-HOVI OY



Uusista lihajalostamoista eteläisin löytyy itärajan tuntumasta, Pohjois-Karjalasta. Yksikkö on toiminut vuoden ajan uusien omistajiensa, lampurien *Outi* ja *Jari Sirolan* ohjauksessa, nimellä Raja-Karjalan Liha-Hovi Oy. Yrityksellä on pitkät perinteet lihajalosteiden valmistamisessa Farmisavu Rantasen -nimellä.

Erikoisleikkuille tarvetta

Lihajalostusyrityksen perustaminen tuli oxford down -jalostuslampolaa, Raja-Karjalan Oxford Downia, pyörittävän pariskunnan kohdalla ajankoh- taiseksi, kun edellinen yrittäjä oli lopettanut toimintansa. Lähialueelta ei löytynyt korvaavaa liha-alan yritystä, jossa olisi pystytty vastaamaan asiakkaiden leikkuutoiveisiin.

Ravintolat ovat Raja-Karjalan Oxford Downin pääasiakaskuntaa ja erikoisleikkuut asettavat lihajalostamolle omat vaatimuksensa. Sirolat miettivät eri vaihtoehtoja kotiin perustettavaa leikkaamoä myöten, mutta lopulta parhaaksi vaihtoehdoksi valikoitui yrityskauppa valmiine tuotantotiloineen ja savusaunoineen. Sijainti on lammastilan näkökulmasta ihanteellinen: matkaa tilalta uusiin tuotantotiloihin on vain kuusi kilometriä.

Leikkuun lisäksi jalosteita

Liha-Hovin suurin asiakas on tällä hetkellä oma lammastila, jonka tuotama liha leikataan ja valmistetaan yrityksessä jalosteiksi. Liha-Hovi palvelee enenevässä määrin myös muita lampureita ja karjankasvattajia, heitäkin yksilöllisesti ja toiveet huomiioon ottaen.

Peruspaloittelun ohella on tarjolla leikkuun erityisosaamista ja tuotteet

”Leikkuun ohella valmistetaan tilauksesta erilaisia makkaroita ja palvia.”

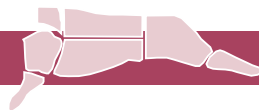


Raja-Karjalan Liha-Hovin Jari Sirola on siirtynyt lammastilan töistä pääasiassa lihan jatkojalostukseen.

pakataan asiakkaan haluamalla tavalla. Leikkuun ohella valmistetaan tilauksesta erilaisia makkaroita ja palvia. Valmisteen ja jalosteiden reseptit ovat uusien omistajien tuunaamia, mutta vuosikymmenten aikana hyviksi havaittuja. Lihan käsittely on

osaavissa käsissä, sillä Jari Sirolalla on lihanjalostajan erikoisammattitutkinto ja jalostamon toinen työntekijä on työskennellyt yrityksessä jo vuosikymmeniä.

Raja-Karjalan Liha-Hovi Oy
Tohmajärvi, puh. 050 541 9534



Itä- ja Pohjois-Suomeen



Leivejoen Lihan tuotantotiloja. Tilojen vuotuinen kapasiteetti on mitoitettu tuhanteen eläinyksikköön.

Teurastamo naudoille, lampaille ja ylämaan karjalle

Näin ”kaksi asiasta syvemmin tietämättömyyttä” ryhtyivät hankkeeseen, jonka tuloksena toukokuussa teurastettiin ensimmäiset naudat ja lampaat. Koska molemmilla osakkailla on myös ylämaankarjaa, on sopivuus näille otettu myös huomioon. Vuotuinen kapasiteetti on mitoitettu tuhanteen eläinyksikköön. Alkuvaiheessa on varauduttu kevyempään starttiin, kun itse toimintaa on opiskeltu.

Lampaiden osalta Leivejoen Liha palvelee vain rahtiteurastamona, nau-toja yritys on myös ostanut. Vaikka valmius kuluttajapaloitteluun on ole-massa, ainakin näin alkuvaiheessa keskitytään vain teurastukseen.

Leivejoen Liha Oy
www.leivejoen.fi

LEIVEJOEN LIHA OY

Rovaniemen Leipeellä karjatilalliset *Esa Teerijoki* ja *Pentti Laurila* päätti-vät 2016, että pohjoisen Suomen on-nettomalle teurastustilanteelle pitää tehdä jotain. Rahtiteurastus oli käy-tännössä mahdollista vain samoihin aikoihin perustetun Lapin lähilihan kautta, mutta siinäkin teurasmatka oli pari sataa kilometriä suuntaansa.

”Alkuvaiheessa on varauduttu kevyempään starttiin, kun itse toimintaa on opiskeltu.”

MEÄN LIHA OY

Poroteurastamoiden lisäksi pohjoisessa on aiemmin ollut vain leimaamattoman lihan käsittelypalveluihin keskitty-neitä toimijoita. Nyt tilanteeseen on saatu muutos, kun Tervolan Louelle, maaseutualojen oppilaitoksen tiloihin sijoittuva Meän Liha on aloittanut monipuolisen leikkuu-, jatkojalostus- ja pakkaustoiminnan.

Kolmen tilan yhteisyritys

Meän Liha on kolmen tilan yhteisyritys. *Ritva* ja *Pekka Mansikkasalo* ovat vuosien varrella tehneet jatkojalostusta vaihtelevissa vuokratiloissa, *Sari* ja *Ari-Pekka Juuso* ovat puolestaan laskeneet oman leikkaamon mahdollisuuksia jo kauan. Kun tuoreehkot lampurit *Satu* ja *Keijo Rantamaa* saivat ensimmäisen teurastilinsä, tuli heillekin selvä-ksi, että oma myynti on taloudellisesti ainoa mahdollisuus.

Alkuvuoden aikana Koulutuskuntayhtymä Lappian kiinteistöön rakennetuissa tiloissa saadaan teurasruho jalostettua aina makkaraksi ja savutuotteiksi asti. Pitkin Eurooppaa hankittu koneistus on nyt viritetty toimimaan ja myös markkinat, muun muassa Sodankylän kunnan ruokapalveluihin, on saatu auki. Kun kaikilla osakkailla on myös omaa maataloutta, on suurin toive tällä hetkellä ehkä vain muutama lisätunti vuorokauteen.

Meän Liha Oy
www.meanliha.fi



”Pitkin Eurooppaa hankittu koneistus on nyt viritetty toimimaan.”

Meän Lihan Keijo Rantamaa.

Etelä-Afrikassa lammas ja vuohi arvossaan

Lampaita ja vuohia arvostetaan Etelä-Afrikassa. Meille tuttujen käyttötarkoitusten lisäksi niitä pidetään myös esimerkiksi tuholaisten torjuntaa ja elintarviketeollisuuden sivutuotteiden hyödyntämistä varten.

Teksti ja kuvat **Maija Kyrö**

Pikkubussi pysähtyy. Lauma hiljattain kerittyjä lampaita kiirehtii ihmisiä kohti. Ruskeaksi kullottuneella laiturilla lisäravinto on tarpeen. Aidan viereltä näkyy viime päivien antia, sipuleita.

Bussin matkareitillä on myös munintakanoja kasvattava tila. Siellä vuohilauma pölyttää maata ja siirtyy kanojen aitausten ympärillä paikasta toiseen.

Etelä-afrikkalaisilla tiloilla lammaat ja vuohet ovat arvossaan. Niillä on monia tehtäviä, kuten näilläkin tiloilla.

Lammat hyödyntävät suuren puutarhatilan vihannes- ja hedelmätuotannon ja jatkojalostuksen sivuvirtoja. Tänäpäin sipulin perkeitä, mutta huomenna ehkä porkkanaa, punajuurta, kaalia tai omenaa.

Samalla puutarhatilalla muutama lammas käy ajoittain nyhtämässä hedelmätarhojen aluskasvillisuutta. Ti-

lan edustajan mukaan se ei ole yleinen käytäntö, koska eläimet voivat samalla myös vikuuttaa matalakasvuisia hedelmäpuita.

Pienellä siipikarjatilalla munintakanojen aitausten ympäristö pysyy vuohien avulla siistinä pensaikoista ja pitkistä ruohosta. Paljaalla maalla käärmeet ja liskot eivät viihdy, joten niiden aiheuttama vaara kanoille ja munien syönti vähenevät.

Vähällä selviävät lammaat

Etelä-Afrikasta löytyy kymmeniä lammasrotuja ja vuohirotujakin yli puolenkymmenen joko puhtaana tai risteytysten tuloksena.

Alkuperäisiin lammasrotuihin kuuluvat muun muassa afrikaner, bapedi sekä nguni eli zulu. Näiden ohella muualta Afrikasta tulleita rotuja on useita, samoin Euroopasta tai Aasiasta tuotuja. Esimerkiksi karakul selviää hyvin Etelä-Afrikassa, vaikka onkin kotoisin Keski-Aasiasta.

Afrikaner on alun perin Lähi-Idästä, mutta luetaan pitkän alueellisen historiansa takia Etelä-Afrikan kotoperäisiin lammasrotuihin. Kahdesta alamuodosta toinen on erittäin harvinainen. Rodulle on ominaista selviytyminen vaatimattomissa oloissa. Se kykenee varastoimaan vararavintoa rasvahäntäänsä. Hyvien emo-ominaisuuksien ansiosta karitsat kasvavat nopeasti ja ovat vierotettaessa isokokoisia.

Bapedin vahvuuksina kuivissa ja karuissa oloissa ovat sen pieni, mutta vahva rakenne, tautien ja loisten kestävyys sekä selviäminen vaatimattomalla ravinnolla. Sen liha on maukasta ja vuota hyvälaatuinen. Myös sillä, samoin kuin zululla, on rasvahäntä.

Puhtaiden zulu-lampaiden määrä on vähentynyt risteytysten takia. Zulun kestävyys tauteja, loisia ja esimerkiksi sorkkasairauksia vastaan, vaatimattomuus sekä hyvät emo- ja lihantuotanto-ominaisuudet kiinnostavat tällä hetkellä erittäin paljon myös isoja, teollisen mittakaavan tiloja.

Risteytyksillä uusia ominaisuuksia

Maan olosuhteisiin soveltuvia rotuja on jalostettu ympäri maata eri lammas- ja vuohikannoista. Risteytysten avulla on pyritty yhdistämään alkuperäisrotujen kestävyyttä, taudin ja loisten sietoa ja hyvää rehuhyötysuhdetta tuontiroitujen parempiin tuotosominaisuuksiin.

Esimerkiksi eri maista tuotuja merinolampaita on risteytetty sekä maan alkuperäisiin että muista maista tuotuihin rotuihin useiksi yhdistelmälammasroduiksi. Espanjan merinon jälkeläiset tuottavat erinomaista villaa ja lihatuotos on hyvä. Etelä-Afrikan

Lampaille ja vuohille syötetään monia vihannestilan sivutuotteita, kuten kurpitsaa.



lihamerinolla on lisäksi erinomaiset emo-ominaisuudet. Satoja vuosia sitten tuodusta saksalaisesta merinokanasta on saatu lihakkuutta ja hyviä villantuotanto-ominaisuuksia.

Yksi suosituimmista villaa ja lihaa tuottavista lammastroduista on dormer. Sen jalostuksen katsotaan alkaneen 1927 Kap-kaupungin läheisellä Elsinburgin tutkimusasemalla. Hankkeella pyrittiin saamaan muun muassa dorset- ja merinoroduista maan vaihtelevia olosuhteita sietävä ja silti hyvin tuottava rotu.

Rodulla on hyvät emo-ominaisuudet, hedelmällisyys, se kasvaa nopeasti ja on silti hyvä maidon- ja lihantuottaja. Se sopii erinomaisesti risteytyksiin.

Ylpeyttä kotoperäisistä vuohista

Maassa ollaan ylpeitä kotoperäisistä vuohiroduista kuten monimuotoisesta Veldin vuohesta, Boerin vuohesta ja Kalaharin punaisesta vuohesta. Näitä, etenkin Boerin vuolta on myöhemmin jalostettu yhdistäen muihin rotuihin.

Sekä Veldin että Boerin vuohella on useita eri tyyppisiä, jotka tunniste-



Kalaharin punainen vuohi.

taan esimerkiksi villanlaadusta, väri-tyksestä sekä korvien mallista. Yleisilmeeltään Boerin vuohi on massiivinen ja vahvajalkainen. Sen liha on vähärasvaista ja sitä suositellaan korkeasta kolesterolista kärsiville. Veldit ovat monimuotoisempia. Niillä on erittäin hyvät emo-ominaisuudet.

Kalaharin vuohen liha on verrannollinen Boerin vuohen lihaan. Siitä on lyhyessä ajassa tullut suosittu rotu

kautta maailman juuri terveelliseksi luokitellun lihan ansiosta.

Risteytyksillä on saatu erittäin elinvoimaisia, erinomaista villaa tai lihaa paikallisissa olosuhteissa tuottavia rotuja. Useimmat maidontuotantoon tarkoitettut vuohirodut ovat tuontirotuja eri vuosisadoilta. Myös esimerkiksi angoravuohia on tuotu villan tuotantoa varten Euroopasta 1500-luvulla ja Yhdysvalloista 1800-luvulla.

Alun perin sitkeät vuohet olivat tärkeitä nimenomaan päätoimisille pienviljelijöille, mutta nykyisin myös isommat karjankasvattajat ovat kiinnostuneet niistä. Perinteisen villan, lihan ja maidon ohella yhä merkityksellisemmäksi on tullut erilaiset laidunkäytännöt sekä elintarvikkeiden jatkojalostuksen sivuvirtojen hyödyntäminen.

Matkailutiloilla on lähes poikkeuksetta ainakin pieni lammastai vuohilauma. Niitä pidetään sympaattisina ja lapsiperheitä houkuttelevana. Joillakin tiloilla niiden hoitotoimet kuten lypsy saattavat olla osa oheishohjelmaa. Toisaalta niistä valmistetaan myös vierailijoille tarjottavia grilliruokia.

Ammattilaisen valinta! Lampaiden kerintään ja sorkkien hoitoon



Huolto- ja teroituspalvelut

Huolto- ja teroituspalvelut kerintäkoneille ja tarvikkeille!

Rantsilta kaikki tuotteet helposti ja vaivattomasti kotiovellesi!



Aesculap-trimmereiden yli 100 vuoden historia takaa tarkkuuden ja laadun. Nämä leikkurit on suunniteltu kestämään päivittäistä työskentelyä ja ammattilaisten kovaa käyttöä.

Felcon sorkkasakset on suunniteltu yhteistyössä lammastai vuohikasvattajien kanssa! Erinomainen leikkaustehokkuus ja ergonominen muotoilu.

rantsi

Rantsi, Honkasaarentie 98, 32200 LOIMAA, Finland - puh. 040-8355233 www.rantsi.fi - janne.makelainen@rantsi.fi

City-lampuri tekee maisemanhoitoa

Joensuun lähiöissä lampaat ja lehmät hoitavat maisemaa kerrostalojen ja teollisuusalueen kupeessa.

Teksti ja kuvat **Sari Kotivirta**

Lampaat ovat tehneet maisemanhoitotyötä Joensuun kaupungille jo vajaat 20 vuotta. City-lampuri-toiminta on alkujaan käynnistynyt Maaseudun sivistysliiton (MSL) aluejohtajan *Timo Rekon* ideasta. Reko on aiemmalta ammatiltaan lomittaja ja on vastannut eläinten hoidosta menneinä vuosina. Tänä kesänä maisemanhoitoeläimistä on pitänyt huolta eläintenhoitaja ja agrologi *Riikka Rahikainen*.

Pisimpään maisemanhoitotyötä on tehty Noljaan kaupunginosassa. Muut laidunalueet ovat luonnonsuojelualue Karhunmäessä ja teollisuusalueen vieressä oleva metsälaidun Kuhasalossa.

Päivittäiset hoitotoimenpiteet

Eläinten hyvinvointi käydään tarkistamassa laitumilla päivittäin ja samalla vaihdetaan vesi ja annetaan kivennäiset. Laidunkausi on periaatteessa toukokuusta syyskuun loppuun, joskin säät voivat muuttaa suunnitelmia. Tänä vuonna, kylmän kesän takia, eläimet pääsivät laitumille kesäkuun puolivälissä – vasta silloin sieltä löytyi riittävästi syötävää.

Tiedonjakoa laitumilla

Rahikaisen mukaan city-lampurin tehtävänä on paitsi huolehtia eläinten hyvinvoinnista, myös jakaa tietoa maisemanhoidosta. Maisemanhoitoeläinten käyttö on hyödyllistä lukuisista eri näkökulmista, joita ei aina tule edes ajatelleeksi. Lisäksi eläimelle tulee maisemanhoitotyön myötä arvoa elinaikanaan, eikä vasta ruhona, kuten lihantuotannossa. ”Maisemanhoitotyössä hienointa on, että eläin on arvokas elävänä”, Rahikainen pohtii.

Tiedonjakoa city-lampuri tekee paikanpäällä laitumilla sekä sosiaalisen median välityksellä. Kaupunkilaisilta ja vierailijoilta onkin tullut pelkästään positiivista palautetta toiminnasta ja monet ohikulkijat ovat



Maisemanhoitaja tarjoutuu mielellään Riikka Rahikaisen rapsuteltavaksi.



Lopputulos maisemasta, jota lampaat ovat hoitaneet lähemmäs 20 vuotta.

käyneet Rahikaiselle tutuiksi, sillä erityisesti lapsiperheet käyvät tervehtimässä lampaita säännöllisesti.

tunnetuksi

Kaupunkielämän vaarat

Kaupunkiolosuhteissa piilee mahdollisia ennalta arvaamattomia vaaroja ja Rahikainen tunnistaa vastuun painavan eläinten hyvinvoinnista. Kaupungissa ihmisiä ja toimintaa on enemmän kuin maaseudulla ja erityisesti irtokoirat saattaisivat olla ongelma. ”Mitään erityisempää ei kuitenkaan ole tänä kesänä sattunut, mitä nyt erästä lampaiden ihailijaa piti opastaa, koska hän oli eksynyt laitumen sisäpuolelle”, Rahikainen summaa.

Noljakassa pitkät perinteet

Ensimmäinen maisemanhoitolaidun perustettiin vuonna 1998 Noljakan kaupunginosaan. Noljakassa pitkään jatkunut maisemanhoitotyö on otettu omaksi ja sitä pidetään tärkeänä asuinalueen vetovoimaisuuden kannalta. Naapurustossa laiduntavat lampaat takaavat alueen viihtyisyyden tuoden lisäarvoa kaupunginosalle. Maisemanhoitotyöt jatkuvat kaikilla nykyisillä alueilla myös ensi vuonna ja tänä kesänä Noljakkaan on tehty kaksi uutta laidunta.

Toiminta hyödyttää eri tahoja

Maisemanhoitolampaita on saatu kahdelta eri tilalta. Lieksalaisen *Mika Pöyhösen* 17 lammasta laiduntavat Noljakassa ja Karhunmäessä. Yläpihan tilalta Kulhosta tulevat *Miia* ja *Niko Variksen* 21 lammasta ja ne laiduntavat Kuhasalon metsälaidunta. Toiminnasta vastaavat MSL, Joensuun kaupunki ja Noljakan asukasyhdistys.

Noljakan luonnonsuojelualueella on emolehmiä, jotka ovat Saarilan maatilamatkailun, *Marko ja Terbi Kakosen* eläimiä. Emolehmät laiduntavat lintujensuojelualueella ja toiminnassa on mukana myös Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys.

ProAgria tiedote:

Lampaiden vuositilastot 2016

Saamiemme asiakaspalautteiden vuoksi olemme tarkistaneet touko-kesäkuussa 2017 julkaistuja tilastoja.

Tilakohtainen paremmuusjärjestys

Olemme tarkastaneet raakadatan ja siitä johdetun aineiston. Tilayhteenvedossa näkyy kaksi lukua; karitsatuotos/uuhi ja karitsatuotos/karitsointi. Tarkistuksen mukaan jälkimmäistä lukua on käytetty viimeiset vuodet tilastoissa, joten tilojen paremmuusjärjestyksessä perusteet ovat samat. Tilojen paremmuusjärjestyksessä ei ole korjattavaa, mutta otsikko pitäisi olla karitsatuotos/karitsointi. Julkaisussa on käytetty tasalukuja ilman desimaaleja, joten kymmenen parhaan rajalla olevat ovat voineet pudota sijoituksessaan sen vuoksi että edellisen tulos on joitain kymmenyksiä korkeampi.

Eläinkohtaiset hittilistat

Pässit joilla on vähintään 20 jälkeläistä pääsevät listoille. Pässit jotka on myyty tuotosseurannan ulkopuolelle voivat olla kuolleita, koska kytköstä ei enää ole rajapinnan kautta Eviran rekisteriin. Uuhilla joilla on jälkeläisiä, voi olla yksi oma tulos tai jälkeläistulos, jonka vuoksi ne on otettu mukaan laajoille hittilistoille. Tuloksien lukijan tulee huomioida, että kaikki eläinkohtaisissa julkaisuissa olevat eläimet eivät ole eläviä. Seurattuja ja odotettuja perinteisiä vuositilastoja julkaistaan jatkossakin. Ehdotuksia ja ideoita julkaisujen uudistamisesta otetaan mielellään vastaan. ProAgria yhteistyössä Suomen Lammasyhdistyksen jalostusvaliokunnan kanssa tarkastelee muutosehdotuksia ensi talven aikana.

Milla Alanco-Ollqvist

Erityisasiantuntija
lammas- ja vuohitilat

The image shows two pages of a printed report titled "Lampaiden vuositilastot 2016". The pages contain detailed tables of data, likely organized by farm or region, with columns for various statistics related to sheep production and management. The text is small and dense, typical of a technical or statistical report.

Kustaa Vaasa – 1500-luvun val

Kuningas Kustaa Vaasa oli maatalouden suuri ystävä, Ruotsin valtakunnan ensimmäinen lampaanjalostaja ja tuotostarkkailun pioneeri.

Teksti ja piirroskuvat **Kirsi Vertainen**

Kustaa Vaasa oli hyvin perehtynyt maatalouteen ja hänellä oli paljon ajatuksia maataloustuotannon kehittämiseksi. Yksi ideoista oli kuninkaankartanojärjestelmä, jossa hän yhdisti maataloutta koskevat visionsa toimeenpanemaansa vero- ja keskushallintouudistukseen. Keskushallinto perustui voutikuntiin, jotka vastasivat veronkeruusta alueillaan. Kuninkaankartano oli voudin asuinpaikka, voutikunnan ja veronkannon keskus sekä sotaväen elintarvikehuollon turvaaja.

Kuninkaankartanot mallitiloja

Suomen puolella kuninkaankartanojärjestelmä toteutui parhaiten Varsinais-Suomessa ja Savossa. Enimmillään kartanoita oli Suomen alueella 44 ja Ruotsin puolella 63. Kruunusta tuli Kustaa Vaasan kaudella valtakunnan merkittävin maanviljelijä ja karjankasvattaja, sillä valtakunnan suurimmat tilat päätyivät kruunun hallintaan. Kuninkaankartanon tuli olla pitäjän paras, mallitila, jossa tuli olla riittävästi hyvää niitty-, pelto- ja kaskimaata, hyvät kalavedet, metsää ja sijainti lähellä yleisiä kulkuväyliä. Karjaa tuli olla kaikkia mahdollisia lajeja: hevosia, lemmiä, sikoja, kanoja, lampaita ja vuohia.

Voudit kirjasivat ylös kaiken, mitä kartanoissa tuotettiin. Kustaa Vaasa asetti voudeilleen tavoitteita, joihin kartanoiden kulutuksessa ja tuotoksissa tuli pyrkiä. Tukholmasta käsin annetut ordinantiat määrittivät, esimerkiksi paljonko elintarvikkeita henkeä kohti sai kuluttaa. Ordinantioiden mukaan lampaanruhon tuli painaa 13 naulaa eli 5,5 kiloa ja lampaan selän kolme naulaa eli 1,2 kiloa. Vuohen ruhon puolestaan tuli painaa 15 naulaa eli 6,3 kiloa.

Englantilaiset lampaat

Kustaa Vaasan erityisenä mielenkiinnon kohteena oli lampaankasvatus ja -jalostus. Tavoitteena oli tuotoksen nostaminen. Tärkein lampaista saatu raaka-aine oli villa, mutta myös lihat, talit ja vuodat hyödynnettiin tarkoin. Lampaanmaito käytettiin juustoihin, sillä lehmänmaidosta kirnuttiin voita. Ohjeiden mukainen villantuotanto olisi pitänyt olla kaksi naulaa vuodessa lammasta kohden, mutta kotimainen tuotanto harvoin ylsi tähän tulokseen.

Tuotannon lisäämiseksi Kustaa Vaasa tuotti valtakuntaan suuria määriä englantilaisia lampaita, joiden vil-



Kustaa Eriksson Vaasa 1496–1560, Ruotsin kuningas 1523–1560.

1500-luvun kuninkaankartanoiden voudin tilejä on säilynyt tuhansia sivuja. Tilit ovat digitoituna Kansallisarkiston kokoelmissa. Kuvassa sivu Partalan kartanon ja voutikunnan tilikirjasta vuodelta 1559. Savon voutikuntien tilit. Kansallisarkisto. digi.narc.fi.



lantuotantokyky oli kotimaisia lajikumppaneita suurempi. Englantilaisia lampaita tuotiin Ruotsiin ja Suomen puolelle Turun linnan latokartanoihin jo 1540-luvun lopussa. Turussa lampaita oli yli 200. Savossa englantilaislampaita oli useita kymmeniä ainoastaan Olavinlinnassa ja kuninkaankartanoissa vain muutamia yksilöitä. Englantilaiset lampaat ovat kaikella todennäköisyydellä olleet "longwool"-tyyppiä, josta on myöhemmin jalostettu esimerkiksi lincoln-, leicester- ja romney-rodut.

tiomies ja villantuottaja



MITTAYKSIKÖT

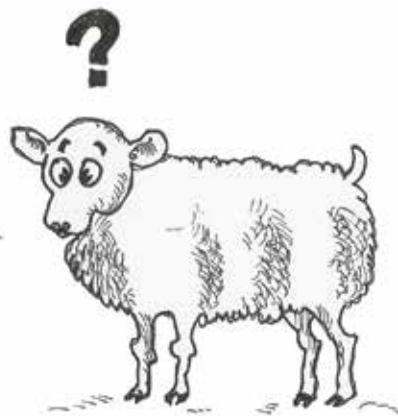
leiviskä=8,5 kg
naula= 425 g
nelikko= 31,4 l
tynnyri=125 l

Partalan lammastalous

Juvan Partala toimi kuninkaankartanona vuosina 1556–1561. Kartanos-
sa oli palvelusväkeä noin 20 henkeä
ja lisäksi suutari, seppä ja nahkuri.
Kartanon vuoden 1557 tileistä selvi-
ää, että Partalaan tuotettiin Olavin-
linnasta kaksi englantilaista pässiä.
Näistä kahdesta pässistä saatiin villaa
3,5 naulaa eli noin 1,5 kiloa, ja 130
kotimaisesta lampaasta saatiin villaa
8 leiviskää ja 5 naulaa eli noin 70 ki-
loa. Englantilainen pässi tuotti villaa
700 grammaa siinä missä kotimainen
lammas 500 grammaa.

Partalan kartanon oma lammas-
määrä liikkui muutamissa kymme-
nissä, mutta verolampaina kerättiin
voutikunnasta vuoden aikana satoja
lampaita. Esimerkiksi vuonna 1559
verolampaina ja kymmenysmiesten
lampaina kerättiin 504 eläintä. Näis-
tä teurastettiin Partalassa 193 eläintä,
joista saatiin ruhojen ja vuotien lisäk-
si kaksi tynnyriä ja kolme nelikkoa
sylyttä, makkaroita yli neljä tynnyriä
ja talia reilu yhdeksän leiviskää. Ve-
rouhia toimitettiin myös eteenpäin:
vuonna 1559 Olavinlinnaan noin 300
ja vuonna 1560 yli neljäsataa uuh-
ta.

Partalaan jääneistä taljoista nahku-
ri teki vallyjä. Taljoja käytettiin myös
muun muassa pergamentin valmis-
tukseen ja kartanon renkien turkkei-
hin. Talit käytettiin kynttilöiden vala-



miseen. Villasta valmistettiin peittoja,
ryijyjä, verkaa ja sarkaa. Partalassa
kudottiin mustavalkoraidallista vaip-
pakangasta, joten lampaita oli mo-
lempia värejä.

Kartanojärjestelmä hiipuu

Kartanohanke koki takaiskun Kustaa
Vaasan kuollessa vuonna 1560. Poika
Erik XIV antoi ensi töikseen määrä-
yksen lakkauttaa tappiota tuottavat
kartanot ja näin myös Partalan aika
kuninkaankartanona päättyi. Erik ei
selvästikään jakanut isänsä maatalo-
utta koskevia visioita. Myös monet
historioitsijat ovat huomauttaneet, että
kartanohanke oli kannattamaton ja
niiden tuotanto jäi vaatimattomaksi.
Se on varmasti totta, sillä muutaman
vuoden kestänyt hanke oli varsin ly-
hytikäinen suhteessa siihen, kuinka
pitkäjänteistä toimintaa tilojen kehiti-
täminen on. Lisäksi villantuotannon

nostaminen niillä talviruokinnan re-
sursseilla olkineen, kerppuineen ja
luonnonheinineen olisi ollut mahdo-
tonta. Vaatimaton tulos ei kuitenkaan
vähennä kuninkaan yrityksen arvoa.
Verouuhien määrästä voimme päätel-
lä, ettei suurienkaan lammasmäärien
kuljettaminen savolaisilla ratsuteilla ja
kinttupoluilla ollut tavatonta. Satojen
englantilaislampaiden maahantuonti
Ruotsin valtakuntaan on varmasti ol-
lut kunnioitusta herättävä operaatio.

Kustaa Vaasan monet ajatukset
ovat toteutuneet myöhemmin. Esimer-
kiksi ojitus, lannoitus ja peltoviljelyn
tehostuminen löivät läpi suomalai-
sessa maataloudessa kunnolla vasta
1800-luvulla. Kuninkaan toiminnas-
sa toteutui jo viisi sataa vuotta sit-
ten nykyisen neuvonnan ydin: ”mitä
mittaat, sitä voit parantaa”. Kuningas
mittasi, asetti tavoitteita ja yritti pyrkiä
niihin ohjeistamalla voutejaan. Hän
toimi kuin tarkkailutilan tai jalostus-
lampolan omistaja ja ymmärsi myös
uuden eläinaineksen merkityksen ja-
lostustyössä.

*Artikkeli perustuu ”Partalan viisi vuosisa-
taa” -hankkeen aikana koottuun aineis-
toon. Juvan kunnan koordinoima Leader-
rahoitteinen hanke päivittää juvalaisen
Partalan kuninkaankartanon historiaa
tähän päivään. Hanke on kolmevuotinen
(2015–2017) ja siinä hyödynnetään sekä
arkeologian että kansatieteen tutkimus-
menetelmiä. Arkeologian osiosta vastaa
tutkija Juha Ruohonen Turun yliopistosta,
kansatieteen osiosta FM Kirsi Vertainen
Juvalta.*



OSTETAAN

karitsaa / lammasta ympäri Suomen

Hyvään hintaan!

Luomuhyväksyntä

puh.010 229 1021, Orimattila

www.vainionteurastamo.fi



Aidan toiselta puolen – lammasaiheisia kuulumisia maailmalta

Palstalle kootaan lammas- ja vuohiaiheisia uutisia ja kuulumisia ulkomaisista lähteistä.

Koonnut **Sari Kotivirta**

ITALIAN VAATETEOLLISUUDELLA PAINeita LUOPUA AUSTRALIALAISESTA MERINOVILLASTA

Italian vaateteollisuus on käyttänyt australialaista merinovillaa jo 150 vuoden ajan, mutta perinne on nyt vaarassa. Australian lammasteollisuus ei ole saanut lakkautettua kiistanalaista mulesing-käytäntöä, vaikka tavoitteena oli löytää menetelmälle vaihtoehto vuoteen 2010 mennessä.

Australialainen lihakärpänen aiheuttaa kuolemaan joutavaa myiaasi-sairautta munimalla märkään tai likaiseen villaan ja avohaavoihin. Mulesing on kirurginen toimenpide, jossa lampaan peräpähän tehdään arpikudosta, joka vähentää huomattavasti loiskärpästen munimista ja siten ehkäisee kärpäsentoukkien aiheuttamaa kivuliasta sairautta. Mulesingia voidaan tehdä kipulääkesprayn avulla. Menetelmä on yleisesti käytössä Australiassa erityisesti merinolampaiden kasvatuksessa.

Australiassa ei ole huomioitu, että Euroopassa mulesing-vapaalle villalle on suuri ja kasvava kysyntä. Italialaisen villa-kauppiaan *Claudio Lacchion* mukaan Australian tulisi vastata mulesing-vapaan villan kysyntään, tai ostajat etsivät toisen vaihtoehdon Australialaiselle merinovillalle.

ABC News 8/2017

ROKOTUKSET TEHOKKAITA VÄHENTÄMÄÄN LAMPAIDEN LUOMISTA

Laboratoriotulokset osoittavat, että rokotus vähentää entsootista aborttia ja alkueläin *Toxoplasma gondii* aiheuttamaa luomista. Scottish Agricultural College (SAC) tutkimustulokset osoittavat, että alkueläimen aiheuttamat luomiset ovat vähentyneet Britanniassa vuoden 1998 30 prosentista vuoden 2017 8 prosenttiin. Entsoottisten aborttien määrä on laskenut 26 prosentista 14 prosenttiin samalla aikavälillä. Tulokset on saatu tutkimalla yli 500 katrasta 20 vuoden aikana.

Farmers Weekly 8/2017

KERINNÄN MAAILMANENNÄTYS RIKOTTU JÄLLEEN ENGLANNISSA

Uusiseelantilainen *Rowland Smith* on rikkonut maailmanennätyksen lampaiden lukumäärässä kahdeksan tunnin kerinnän aikana. Smith keritsi 644 uuhua kahdeksassa tunnissa Cornwallissa. Hän päihitti ennätyksellään *Leon Samuelsin* 605 eläimen tuloksen tämän vuoden helmikuulta. *Rowland Smithin* isovelji *Matt* pitää edelleen hallussaan maailmanennätystä eläinmäärässä yhdeksän tunnin kerintäajassa.

FarmersGuardian 7/2017

KARHU HÄTYYTTI 200 LAMMASTA ALAS KALLIOLTA

Pyreneiden vuoristossa yli 200 lammasta syöksyi kuolemaan yritettyään paeta karhua. Tapaus sattui Ranskassa, Couflensin alueella. Karhu oli ilmeisesti hyökännyt lampaan kimppuun aiheuttaen muun lauman vaukkoontumisen ja putoamisen 200 metriä korkealta jyrkänteeltä Ranskan ja Espanjan rajalla. Kuolleita eläimiä löytyi sekä Ranskan että Espanjan puolelta. Espanjalainen uutistomisto Europa Press kertoi, että karhun karvoja oli löydetty kuolleen lampaan läheisyydestä.

Karhuja on uudelleenistutettu alueelle viimeisen 30 vuoden aikana. Vuoristossa arvioidaan olevan niitä noin 30.

Tapaus on nostattanut vihaisen vastalauseen Ranskan viljelijäyhdistykseltä, vaikka hallitus on luvannut korvata menetetyt eläimet. Yhdistyksen mukaan biodiversiteetti ja vuorialueiden säilyttäminen elinvoimaisena eivät sovi yhteen suurpetojen kanssa.

The Guardian 7/2017



Kuva: kuvituskuvia.blogspot.fi

RANSKA PIENENTÄÄ SUSIKANTAA

Ranskan hallitus antoi heinäkuun lopulla luvan vähentää susien määrää vuoristoalueilla, joissa lampaat ovat alttiita susien hyökkäyksille. Kaatolupa annettiin 40 sudelle.

Yli 8 000 eläintä, etupäässä lammasta, kuoli viime vuonna maan lounaisosissa oletetusti susien hyökkäykseen. Tuottajat kertovat, että sähköaidat ja laumanvartijakoirat ovat tehottomia alueen susikannalle ja he vaativat suurempia määriä susia vähennettäväksi.

Ministeri *Nicolas Hulot*in mukaan Ranskan tulee löytää tasapaino karjan ja susien suojelun välille. Sudet metsästettiin sukupuuttoon 1930-luvulla, mutta 1990-luvulla niitä alkoi siirtyä takaisin alueelle Italiasta.

France 24 7/2017



Iso-Britannian lammastaloudessa eletään epävarmoja aikoja – Katseet kohti kotimaan markkinoita

Kirsi Vertainen

Iso-Britanniassa Brexitin tuoma epävarmuus varjostaa myös lammastaloutta. Maassa tuotetusta lampaanlihasta 35–40 prosenttia viedään ulkomaille, tästä 96 prosenttia EU:n alueelle. Ymmärrettävästi lampureita huolettaa, mihin liha jatkossa myydään.

Britannian eroneuvottelut ovat vielä aivan kesken ja kysymykset mahdollisista tariffeista auki. Pahimmassa tapauksessa Britannia kilpailee vientimarkkinoilla Uuden-Seelannin ja Australian kansa. Tästä syystä katseet ovat alkaneet viennin sijaan kääntyä kotimaan markkinoita kohti. Myös Britanniassa olisi mahdollisuus kasvattaa kotimaista kulutusta ja vähentää tuontilihan osuutta, kertoo maan lammasyhdistyksen jäsenlehti Sheep Farmer. Lehti esitteli kesällä kahta uutta tapaa vastata kotimaiseen kysyntään ja mahdollisesti jopa lisätä sitä.

Suoramyynti

Suoramyynti ei kuulosta suomalaislampurista varsinaisesti uudelta, mutta sitä se jossain määrin on Britanniassa,

jossa suurin osa karitsan ja lampaanlihasta myydään vuosittain lammashuutokauppojen kautta. Sieltä se päätyy markettien hyllyille Uuden-Seelannin lampaan vierelle. Suoramyyntiä harjoittavat tilat painottavat lihan kotimaisuutta ja laatua. Kun määrän sijaan keskitytään laatuun, tulokseen pääsee hieman pienemmälläkin katraalla. Suoramyyntitilat myyvät lihaa hotelleihin, ravintoloihin, lihakauppoihin ja pubeihin tai kauppaavat sitä yksityisille kuluttajille tilapuodeista. Vahvuus on asiakkaan toiveisiin vastaaminen. Suoramyyjä voi toteuttaa sellaisia toiveita esimerkiksi lihan leikkuun ja rasvaisuuden suhteen, mihin marketin tiskeillä ei pystytä. Tasapainoilu kysynnän ja tarjonnan välillä on kuitenkin haastavaa. Esimerkiksi huippukokin käyttämä resepti voi

nostaa tietyn ruhonosan kysynnän huippuun hetkessä.

Suoramyynti vaatii paljon jalkatyötä. Hiljaisina kuukausina lampurit kiertävät ravintoloissa esittelemässä tuotteitaan kokeille ja keittiömestareille. Hiljaiset kuukaudet ja karitsanlihan kausittaisuus ovat muutenkin pulonkaula. Tähän tarjotaan ratkaisuksi eri-ikäisten lampaiden markkinointia, jolloin tarjontaa olisi vuoden ympäri.

Laatulammas

Toinen tapa lisätä kotimaisen lihan myyntiä on panostaa aikuisen, yli kaksivuotiaan, lampaan markkinoihin. Tällaisen lihan kulutus onkin viime aikoina ollut kasvussa ja markkinoilla on tarjolla kahdenlaisia eläimiä. Toinen ryhmä ovat välttämättö-

KÄÄNNÄ

mässä pakossa poistettavat vanhat uuhet, joista suuri osa päättyy etnisille markkinoille tai prosessoiduksi lihaksi. Toinen on laatulampas, jonka tuottaminen vaatii lampurilta hieman paneutumista ja lisätyötä, mutta palkitsee paremmalla tuloksella. Näitä kahta uuhimarkkinaa ei pidä sekoittaa keskenään, ja myydä luisevaa poistouuhtaa laatulihana.

Laatulampaan tuotannossa avainasemassa on ”syöntikokeus”. Siihen päästään vain laadukkaalla ruokinnalla ja aukottomalla ketjulla tilalta kuluttajalle. Laadukas aikuinen teuraseläin on lihaksikas, sen lihakkuusprosentti on hyvä ja liha on pehmeää ja maukasta. Nämä saavutetaan laadukkaalla kasvatuksella ja ruokinnalla, tarkalla teurasajankohdan suunnittelulla ja panostamalla käsittelyn laatuun sekä tilalla että teurastamolla. Monet uskovat edelleen kunnolliseen riiputukseen oikeissa olosuhteissa, mikä tarkoittaa karitsalla kolmea viikkoa ja aikuisella lampaalla jopa kahdeksaa tai kymmentä viikkoa. Riiputus mahdollistaa entsyymien toiminnan ja veden haihtumisen lihasta, mistä tulee lihaan ensiluokkainen maku ja mureus. Kunnolla riiputettu lampaanliha ei vaadi pitkää kypsennystä ruoanvalmistuksessa.

Molemmat mainitut vaihtoehdot vaativat lampurilta hieman ajatustyötä. Kuinka erottua massasta ja vastaavia tuotteita myyvistä lampureista? Mikä olisi oman lampaan ja karitsan erityisyys, syy miksi kuluttaja valitsisi juuri sen? Se voi olla esimerkiksi oma brittiläinen lammaserotu tai paikallisuus, joka tuo lihaan oman arominsa alueellisine ja rikkaine kasvivalikoimineen.

Lähteenä artikkelit ”Thinking of trying quality mutton production”, Sheep Farmer June/July 2017, ”Complex trade deals will require careful decision making” ja ”Marketing and selling lamb – direct to the customer”, Sheep Farmer August/September 2017.



Pirkanmaan ja Keski-Suomen

Molempien esittelyvuorossa olevien lammaskerhojen toiminnassa vastataan jäsenistön toivomuksiin järjestämällä koulutusta lammastalouteen liittyvistä ajankohtaisista aiheista, virkistäviä kerhotapaamisia unohtamatta.

Koonnut **Eila Pennanen**

Pirkanmaan lammaskerho perustettiin 1960-luvun lopussa, pian Varsinais-Suomen aluekerhon perustamisen jälkeen. Ensimmäinen tilikirja alkaa vuodesta 1969, ja toiminta on jatkunut keskeytyksettä siitä alkaen.

Uusi lampurisukupolvi piristysruiske kerhotoiminnalle

Kerhotoiminnassa on havaittavissa virkistymisen merkkejä, kuten yhteistyössä ProAgrian ja Lihasula -seuran kanssa järjestetty kesäretki Tampereen Viikinsaareen osoitti. ”Uusia lampureita on lähtenyt ilahduttavasti mukaan toimintaan”, kertoo kerhon sihteeri *Aune Linnainmaa*.

Tampereen Tallipihalla useamman kerran järjestetyt lammaskerhoilijat ovat osoittautuneet erinomaiseksi markkinointiväyläksi alueen tuottajille. Markkinoiden vetonaulana on ollut kerhon valmistama lammaskaa-li ja paikalle tuodut elävät eläimet houkuttelevat varsinkin lapsiperheitä paikalle. Markkinoiden ja retkien lisäksi kerholaiset tapaavat toisiaan pari kertaa vuodessa järjestettävissä tapaamisissa.

Pirkanmaan kerho isännöi vuonna



Kuva © Pirkanmaan lammaskerho



Kuva © Sirpa Tyrväinen

n lammaskerhot kouluttavat aktiivisesti

2016 Lampaankerinnän SM-kilpailuja, joiden päätuomari *Richard Schofield* British Wool Marketing Boardista on myös toiminut kerintäkurssin opettajana. Lampuri ja kerintätuomari *Jan Suttle* on järjestänyt kurssin kansainvälisestä lampaankerintäkilpailun arvostelusta.

”Kerhon tukikohtana ja kokoon-tumisaikkana on vuosien ajan ollut Lihasulan rantsauna”, kiittää Linnain-maa pitkäaikaista yhteistyökumppa-nia. ”*Matti Koivisto* Lihasulasta on hoi-tanut kerhon taloutta, puheenjohta-jamme on *Ira Hellstén* Vesilahdelta.”

Keski-Suomen lampureilla vahva yhteistyöverkosto

Vuonna 1984 perustetun Keski-Suo-men lampurit-kerhon merkittävimpiä yhteistyökumppaneita ovat ProAgria Keski-Suomi ja Etelä-Pohjanmaa, Poh-janmaan lammassosuuskunta, Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskus sekä muut alueelliset lammaskerhot.

Monipuolisesta kurssi- ja koulu-tustarjonnasta pitkäaikainen sihteeri Sirpa Tyrväinen nostaa esille kerhon omien kurssien lisäksi maataloustuki-en infotilaisuudet ja ProAgrian hank-keiden kautta järjestetyt lammasta-

loutta ja yritystoimintaa käsittelevät kurssit. Kerhotoimintaan kuuluvat myös yhteiskyytien järjestäminen ja rehujen yhteistilaukset sekä odotettu vuosikokous-pikkujoulu, jossa mais-tuvan jouluaterian äärellä on mukava muistella mennyttä kautta ja suunni-tella tulevaa toimintaa.

Uudempaa toimintamuotoa edus-taa parina viime vuotena Toivolan Vanhalla pihalla järjestetty suurelle yleisölle suunnattu lammastalouden esittely- ja markkinointitapahtuma – hyvän vastaanoton saanut tapahtuma järjestetään jatkossakin. Kerhotoimin-nan tulevaisuuden tavoitteena onkin lammastuotteiden markkinoinnin te-hostaminen ja koulutusyhteistyö yh-teistyökumppaneiden kanssa, sum-maa vuodesta 2016 puheenjohtajan pestiä hoitanut *Maija Suutarinen*.

Keski-Suomen lampureiden pitkä-aikaisimpia toimijoita ovat olleet pu-heenjohtajat ja sihteerit *Antero Sep-pälä*, *Tuula Kohvakka*, *Pirkko Wa-senius* ja *Eeva Piesala* sekä lammass-neuvoja *Irja Leppänen* ja jäsenistöstä *Mirja Ruuska*, *Tuomo Jääskeläinen* sekä *Maija-Liisa Syvälahti*, listaa it-sekin kauan kerhossa mukana ollut *Urpo Kovala*.

Pirkanmaan lammaskerhon kesäretkeen osallistuneet reilut 20 lammastalouden parissa toimivaa retkeläistä kuuntelema-sa SLY:n toiminnanjohtaja Marjo Simpa-sen esitystä (vasen kuva).

Keski-Suomen lampureiden kotiteurastus-kurssi 11.3.2017 Hankasalmella. Kerho-laisten kurssitoiveita on toteutettu mm. järjestämällä koulutusta kotiteurastukses-ta, ruokinnasta, jalostuksesta ja paimen-koirien kouluttamisesta sekä kerinnästä ja huovuttamisesta (oikeapuol.kuva)

Kaikkien lammass- ja vuohikerhojen yhteystiedot ovat sivulla 41.

Lammas & vuohi



Palvelulomake netissä:
lammasyhdistys.fi/yhdistys/jasenasiat/



Keskiaasiankoira Jussi ottaa rennosti, kun vieras tulee laitumen luo emäntä Miina Huittisen seurassa.



Laumanvartijat vuohien turvana

Vuohi- ja lammastuotannon yhdistänyt *Miina Huittinen* arvelee, että vuohet ovat vartijakoirille helpommin tutustuttavia kuin lampaat.

Teksti **Terhi Torikka**, kuvat **Miina Huittinen, Terhi Torikka**

Mustavalkoinen jyhkeä hahmo nousee nurmelta, ja löntystää rauhallisesti kohti, kun kuttulaidunta lähestytään. Olemus on rauhallinen ja ilahtunut, onhan vieraan mukana tuttu emäntä. ”Jos tulisit tänne yksin, vastaanotto olisi hyvin toisenlainen”, vuohien omistaja Miina Huittinen kertoo. ”Mutta koirat pysyvät kyllä aitauksissa, jotka niille on osoitettu.”

Huittisella on kahdeksan laumanvartijakoiraa, jotka pitävät vahtia laitumilla, lampolassa ja navetassa pareittain. Nyt keskiaasiankoira Jussi on kuitenkin kuttujen kanssa yksin, sillä sen vakiopari Shabatalla on juoksu. Tilan koirista myös kaksi muuta on keskiaasiankoiria, loput tiibetinmastiffeja. ”Jotkut keräilevät postimerkkejä, minä olen jäänyt vähän koukuun näihin”, Huittinen naurahtaa, mutta lisää, että oikeasti koirat ovat tilalla nimenomaan töissä.

Ensimmäinen laumanvartija tilalle tuli vuonna 2012, kun paljastui,

että lampolasta oli kadonnut kaksi eläintä. ”Siitä hermostuin, ja päätin, että ulkopuolisilla ei enää ole rakennuksiin asiaa.” Tunkeilijoita ei ole sen jälkeen näkynyt, kuten ei petojakaan.

”Koirien tehohan perustuu vahinkojen ennalta ehkäisyyn, siihen että saalistava peto päätyisi hakemaan ruuakseen jotain helpompaa, josta ei tarvitse tapella. Mutta on myös mahdollista, että jossain pedot tottuvat koiriin ja teho heikkenee”, Huittinen sanoo.

Kutut eivät provosoi koiraa

Tilalla on noin 70 lypsykuttua sekä 170 uuhua karitsoineen. ”Kaikkiaan täällä on noin 500 päätä hoidettavana”, Miina Huittinen kertoo. Koirat työskentelevät sujuvasti niin lampaiden kuin vuohienkin kanssa. Huittinen arvioi vuohien olevan etenkin nuorille, työtä vielä opetteleville, koirille helpompia kuin lampaiden. ”Vuohet eivät provosoi nuorta koiraa leikki-



Jussin työpari Shabata.

mään juoksemalla laumana pakoon, eivätkä anna juoksuttaa itseään.” Huittinen totuttaakin usein nuoret koirat työhön ensin kuttujen, ja vasta sitten lampaiden kanssa.

Koirat ovat omistajalle nöyriä, se on synnynnäinen ominaisuus. Huittinen ei ole opettanut koirille juuri muuta, kuin työn. ”Luokse ne tulevat, ja siirtyvät sinne mihin käsketään. Kyllä ne oppivat ihmeenkin paljon, koiriahan nekin ovat. Kielletään, kun tekee



väärin, ja kehutaan kun tekee oikein”, Huittinen sanailee. Koirien vahtivietti herää hänen mukaansa noin yksivuotiaana, eikä pennusta välttämättä vielä tiedä, millainen siitä aikuisena tulee.

Hän mainitsee, että kaikilla koirilla on ollut nuorena ”tyhmäilyvaihe”, jolloin ne ovat esimerkiksi saattaneet hetkittäin jahdata vartioitaviaan, mutta siitä on päästy ohi. ”Totuttelu vartioitaviin aloitetaan aina ensin aidan takaa, sekä koiran että vahdittavien turvallisuuden vuoksi.”

Koirat oppivat hyväksymään omistajan lisäksi myös perheenjäseniä, mutta yksilöllinen vaihtelu on suurta. Huittinen ei esimerkiksi jätä koiria eläintiloihin silloin, kun lomittaja työskentelee siellä yksin, tai maitokuski käy tyhjentämässä tankin.

Vahtii myös kaksijalkaisia

Huittinen on hankkinut keskiaasian koiransa Baltiasta ja Suomesta, tiibetinmastiffit Suomesta ja Ruotsista. Kaksi omaa kasvattia on syntynyt suoraan lampolaan. Tiibetinmastiffit polveutuvat Nepalista tuoduista yksilöistä ja ovat omistajansa mukaan alkukantaisuudessaan varsin erilaisia kuin Suomessa pääasiassa kasvatettavat näyttelylinjaiset tiibetinmastiffit.

”Halusin rodun, joka vahtii myös

ihmisiä vastaan”, Huittinen perustelee valintojaan. Tärkeää oli myös tieto siitä, että kasvattajan koirilla on jotain näyttöä eläinten vahtimisesta maatilalla. ”Käytännössä on kuitenkin ihan eri asia vahtia kolmea kuin kolmea sataa lammasta.”

Huittinen toivoo muutenkin realismia koirien kykyjen arviointiin. ”Kykyyhin pitää suhtautua realistisesti. Eivät koirat ratkaise kaikkea. Harva koira toimii täydellisesti niin, että ostat pennun, nakkaat sen lauman sekaan ja se kasvaa itseksensä fiksuksi työkoiraksi. Toisaalta eivät nämä niin vaikeita ole olleet kuin monet ovat pelotelleet.”

Vartijakoirat ovat usein kohdatessa hyvin säyseitä, koska paikalla on tuttu omistaja. ”Se johtaa harhaan, jos koiria näkee vain niin”, Huittinen varoittaa.

Koiran hankinta on iso päätös, jota pitää punnita monelta kannalta. Huittinen muistuttaa vielä risteytysten arvaamattomuudesta. ”En missään nimessä ottaisi vartijaksi esimerkiksi koiraa, jossa on laumanvartijan lisäksi palvelus- tai metsästyskoiraa, yhdistelmän ominaisuudet voivat olla täysin arvaamattomia.” Laumanvartijoilla ei ole riistaviettä, ja ne ovat nöyriä vartioimiaan eläimiä kohtaan. ”Perusluonne on oikeastaan varsin pehmeä.”

LAMPAIDEN JA VUOHIER SESONGIT LIMITTYVÄT

Punkalaitumella asuva Miina Huittinen kasvattaa työkseen sekä lampaita että vuohia. ”Varmaan olisi helpompaa keskittyä vain toiseen, mutta olen halunnut hajauttaa riskiä. Sekä karitsanlihan että kutunmaidon kysyntä ja tilityshinta on vaihdellut vuosien mitaan paljon.”

Lampolan ja kuttunavetan asukkaat syövät samoja rehuja, ja niille sopivat samat kalusteet sekä kuljetuskalusto. Eläimiä voi myös sujuvasti laiduntaa yhdessä, mutta eri suuntiin sinkoilevat kutut kuitenkin hankaloittavat eläinten siirtoja laitumelta toiselle, Huittinen kertoo.

Hän päätyi maatalouden pariin hieman yllättäen, jatkamaan isoäitinsä maatilaa nuorena kieltenopiskelijana vuonna 1996. Silloin vuohia ja lampaita oli molempia muutama. Tehokas nainen vastaa tuotannosta pääasiassa yksin. Veli hoitaa pelto- ja konetöitä, ja sesongeissa kuten karitsoinnissa, Huittinen käyttää apuvoimia.

Miina Huittinen myy pääosan karitsanlihasta suoraan, ja valmistaa osan vuohien maidosta kutunjuustoiksi. ”Suoramyyntissä lammas- ja vuohitalous tukevat toisiaan, moni asiakas ostaa kumpiakin tuotteita.” Juustojen sesonkiaikaa on kesä, jolloin lampaiden hoito on kevyempää.

Merkittävä asiakasryhmä tilalle ovat maahanmuuttajat, joista osalle eläimet teurastetaan Suomen eläinsuojelulain mukaisena halalina. Huittinen näkee maahanmuuttajissa paljon potentiaalia kasvattaa lampurien asiakaskuntaa. ”Monipuolinen asiakaskunta on hyvää. Maahanmuuttajista monet ostavat kokonaisia ruhoja, ja vanhempiakin eläimiä.”

Vuohien lihaa tila ei markkinoi. Vanhoissakin kutuissa on melko vähän lihaa, ja ne stressaantuvat teuraskuljetuksesta enemmän kuin lampaat, Huittinen kertoo.

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu

23.04.1979

Postiosoite

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

www.suomenvuohiyhdistys.fi

HALLITUS

Puheenjohtaja

Riitta Saloniemi, Laitila

040 557 3544, rj.saloniemi@lailanet.fi

Varapuheenjohtaja

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

Sihteeri ja rahastonhoitaja

Susanna Kujala, Panielia

050 3391834

susanna.kujala1@gmail.com

Jäsensihiteeri, tuotteet ja netti

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

Muut hallituksen jäsenet

Markus Koivisto, Kihniö

050 463 5354, koiviston.tila@hotmail.com

Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Miina Huittinen, Punkalaidun

050 554 1110, miina_huittinen.yahoo.co.uk

Jaakko Niemi, Kurikka

044 564 8522, jaska@vatajanranta.net

Erkki Väisänen, Keikyä, MTK:n edustaja

0400 722 027, ervaisan@gmail.com

Varajäsenet

Nils Grotenfelt

Jani Sivunen

Mirva Hakamaa

Anna-Kaisa Niemi

Jonna Ukkola

Jäsenmaksu vuodelle 2017: 20 €

FI77 5144 0820 0108 70

Laitakaa viestikenttään:

”jäsenmaksu 2017 ja omat tietosi”

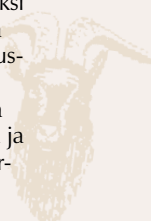
(nimi, osoite, s.posti, puhnro) muista

laittaa sähköpostia jäsensihiteerille jossa

ilmoitat jäsenyytesi ja omat tietosi;

marita.ollila@netikka.fi

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdysiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettuutta. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harastajat ja ammattilaiset.





VUOHIEEN TUONTI RUOTSISTA

Ruotsinvuohi on hyvin samantyyppinen alkuperäisrotu kuin suomenvuohi ja rodut soveltuvat oletettavasti hyvin risteytettäväksi. Rodun tuonti onnistuisi ilman lentorahtia lyhyen etäisyyden vuoksi, mutta miten se käytännössä tapahtuisi.

Jonna Ukkola
seminologi, HH Embryo

Ruotsissa on noin 3 000 vuohen alkuperäisrotukarja, ja ruotsinvuohi on hyvin samantyyppinen kuin suomenvuohi. Suvut olisivat kuitenkin toisistaan eroavat. Risteytysten hyvänä puolena on usein ensimmäisen risteytyskupolven hyvät ominaisuudet jotka periytyvät molemmilta vanhemmilta. Sukusiitosprosentti tuotavan ja kotimaisen eläimen kohdalla olisi hyvin pieni, ja mahdollisuus tuotosominaisuuksien parantumiseen realistinen. Näiden seikkojen ohessa tuonti Ruotsista kiinnostaa.

Ulkomailta eläinten tuontia harmitsevan kannattaa ottaa ensin selvää kotimaan vaatimuksista tuontieläimille. Apua selvitystyöhön saa Eläinten Terveys ETT ry:ltä ja Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta. Eviralla on päivitetty ohje lampaiden ja vuohien tuonnista EU-maista, Sveitsistä ja Norjasta Suomeen. Samoin ETT:ltä löytyvät hyvät ohjeet eläinten siirroista. Eviran lakisääteiset ohjeet ovat yhtenevät EU-säädösten kanssa. Yleensä EU:n alueella puhutaan siirroista, koska olemme sisämarkkina-alueella yhteisessä unionissa. Ruotsalaisen viejän on muistettava rekisteröityä ruotsalaiseen Jordbruksverketiin, mikä antaa heille lisäohjeita eläinten siirtoon.

Rekisteröityminen ja terveystodistus

Suomessa eläimiä EU-maista Suomeen siirtävän henkilön on ensin rekisteröidyttävä tuojaksi Eviraan. Rekisteröityminen on voimassa kolme vuotta.

Tuontieläinten terveydentilanne ja siihen liittyvät vaatimuksen kannattaa selvittää aina ennen tuontia. Tuonnin suurin riski on uusien tai vakavien eläintautien levittäminen kotimaassa. Vakavat eläintaudit aiheuttavat suuren riskin ja merkittäviä lisäkustannuksia paitsi tuojalle myös Suomessa oleville eläinten pitäjille. On siis tärkeää selvittää tilanne sekä vaatia asianmukaiset terveystodistukset tuotaville tai siirrettäville eläimille.

Terveystodistus seuraa eläintä koko kuljetuksen ajan lähtötilalta määränpäähän. Lähtömaan virkaeläinlääkäri tarkastaa eläimet, ja jos ehdot täyttyvät, laatii siirrettäville eläimille terveystodistuksen 24 tunnin sisällä ennen suunniteltua lähtöajankohtaa. Terveystodistus tehdään sähköisesti TRACES-järjestelmässä, tulostetaan lähettävän ja vastaanottavan maan kielillä lähetysten mukaan ja virkaeläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa sen. Terveystodistuksen malli lähetetään tuojalle rekisteröinnin yhteydessä.

Scrapie ja muut rajoitteet

Vuohilla ja lampailla lakisääteisesti vastustettava eläintauti on TSE-tauteihin kuuluva scrapie. Scrapie on vuohilla ja lampailla esiintyvä hitaasti etenevä keskushermoston tauti, joka johtaa aivokudoksen rakkulamaiseen rapautumiseen ja lopulta eläimen kuolemaan. Taudin aiheuttajana on muuntunut prioni, jonka itämisaika on 2 vuotta. Sairastuneet eläimet ovat usein 2–5 vuotiaita. Scrapieta tutkitaan kuolleitten eläinten aivokudoksesta TSE-testien avulla.

Suomessa on mitättömän alhaisen klassisen scrapien riski (a negligible risk of classical scrapie), mikä on otettava huomioon tuontia tai siirtoa suunniteltaessa. Suomeen saa siirtää vuohia ja lampaita EU:ssa toimivilta tiloilta, joilla on mitättömän alhaisen klassisen scrapien riskin status tai valtiosta, jossa on sama status. EU-maista Suomessa, Ruotsissa ja Itävallassa on mitättömän alhaisen scrapien riskin status. Lampaita voi lisäksi siirtää muistakin jäsenmaista, jos niistä on

määritetty ARR/ARR-prioniproteiinin genotyyppi eikä lähtötilalla ole todetusta lampaan, vuohen tai naudan TSE-taudista johtuvia rajoitteita. Vuohille genotyyppitys ei ole tällä hetkellä mahdollinen ja siksi lähtötilan tausta scrapien suhteen on selvitettävä tarkkaan. Ruotsista siirrettävillä eläimillä on tässä tilanteessa hyvät lähtökohdat, koska scrapie-status Ruotsissa on sama kuin Suomessa. EU:ssa on myös rajoitteita eläinten sisämarkkinakaupassa sinikielitaudin suhteen. Euroopan Komissio julkaisee karttaa, jossa näkyvät rajoituksien alla olevat alueet.

ETT:n lisäohjeissa neuvotaan lisäksi pyytämään lisänäytteitä lähtötilalla tuotavista eläimistä. Pukeista tulee selvittää Brucella Ovis (luomistauti), joka kuuluu virallisiin tuontivaatimuksiin. Leikkaamattomien pässien ja pukki-
en on tultava pitopaikoista, joissa ei ole havaittu viimeisen 12 kk aikana tarttuvaa lisäkeivestulehdusta ja tuotavat eläimet ovat olleet lähtöpaikassa vähintään 60 vuorokautta. Tutkittu verinäyte täytyy olla otettuna lähtevistä pässeistä ja pukeista vähintään 30 vuorokautta ennen lähtöpäivää.

Kutuista ja pukeista tutkitaan lisäksi salmonella, Border Disease, CAE-status (caprine arthritis-encephalitis) ja eläinten CAE tilanne mikäli lähtötilan status ei vastaa tuojan tilan statusta. Lisäksi suositellaan loistutkimusta erityisesti juoksustusmahan ja suoliston sukkulamatojen sekä maksamadon suhteen. Tautivapaus lähtötilalta kannattaa vielä tarkistaa seuraavien tautien kohdalta: Caseous lymphadenitis, enzootinen abortti sekä paratuberkuloosi. Paratuberkuloosin kohdalla on huomioitava, että tutkiminen pelkääntää tuontieläimistä ei anna todellista kuvaa tartuntariskistä. Nuoria eläimiä ei pystytä taudin varalta tutkimaan ollenkaan. Tiineitä eläimiä ei suositella tuotavan schmallerberg-viruksen riskin vuoksi.

Kuljetusluvat kunnossa

Eläinten kuljetus voidaan toteuttaa, kun kaikki määräykset ovat kunnossa. Kaupallisen toiminnan yhteydes-



sä eläinten kuljettajalta edellytetään eläinkuljettajalupaa. Myös kuljetuskaluston on oltava vuohille soveltuva ja reittisuunnitelma on liitettävä eläinten mukana kulkevaan terveystodistukseen, kun matka kestää yli 8 tuntia. Kuljetuskalustosta ja kuljettajien pätevyydestä kannattaa kysellä eläintenkuljetuksia tekeviltä yrityksiltä. Joskus myös myyjä voi tietää hyviä kuljettajia, joilla on soveltuva kalusto. Autojen desinfiointi on myös hyvin tärkeää tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi, ja asia kannattaa tarkistaa kuljetusyrittäjältä.

Suomessa eläimet on ilmoitettava lammas- ja vuohirekisteriin 7 vuorokauden kuluessa tuonnista ja karanteeni aika alkaa heti kun eläimet ovat saapuneet tilalle. ETT suosittelee karanteeniksi 30 vuorokautta, jolloin tuontieläimet tulisi pitää mahdollisuuksien mukaan erillisessä rakennuksessa tai alueella selkeästi erossa tilan muista eläimistä. Hyvä tautisulku on suositeltavaa karanteenialueella. Eli vaatteet ja jalkineet vaihdetaan ennen eläintilaan menoa. Valvovan eläinlääkärin tulisi tehdä vastaanottotarkastus 2 työpäivän sisällä tuonnista. Jos nähdään syy tehdä muita tutkimuksia karanteeninaikana, ne kannattaa toteuttaa. Karanteeni päättyy, kun eläimet on todettu täysin terveiksi, eikä vastustettavia tarttuvia tauteja ole havaittu.



Kuva: svenskegetavelsforbundet.se/

”Ruotsista tuodessa Ruotsin Vuohiyhdistyksen sivuilta (Svenska Getavelsförbundet) on hyvä aloittaa ruotsinvuohien tutkiminen ja kontaktien kartoittaminen.”

Kysyminen kannattaa

Kaiken kaikkiaan tuontia suunniteltaessa kannattaa ottaa selvää erilaisista vaatimuksista ja kysellä mahdollisimman paljon etukäteen mieltä askarruttavista asioista viranomaisilta sekä ETT:n asiantuntijoilta. Tuonnissa on paljon positiivisia mahdollisuuksia esimerkiksi jalostukseen liittyen. Suurimpana riskinä täytyy tiedostaa sairauksien ja taudinaiheuttajien leviämisen riski. Näihin asioihin pystyy kuitenkin vaikuttamaan ottamalla asioista selvää etukäteen ja vaatimalla tarvittavat tiedot lähtötilalta.

Ruotsista tuodessa Ruotsin Vuohiyhdistyksen sivuilta (Svenska Getavelsförbundet) on hyvä aloittaa ruot-

sinvuohien tutkiminen ja kontaktien kartoittaminen. Toki netistä löytyy monien tilojen tietoja heidän omilta nettisivuiltaan. Aina tietoa ei ole kuitenkaan saatavilla englanniksi, ja hakuja kannattaa tehdä myös lähtömaan kielellä.

Tämä teksti on koonti ja lyhennelmä Eviran ja ETT:n tuontiohjeistuksista. Kiitokset Eviran *Jaana Vuolle* ja ETT:n *Hannele Naubolz* tekstin tarkastamisesta.

Lähteet: EVIRA: Lampaiden ja/tai vuohien tuonti EU-maista, Sveitsistä ja Norjasta Suomeen, www.evira.fi

ETT: Eläinten Terveys ETT ry:n alustavat lisäohjeet vuohien tuontiin Ruotsista www.ett.fi

www.svenskegetavelsforbundet.se/

LAMMAS- JA VUOHIKERHOT

1. Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y., pj. Jani Ruokonen, puh. 050 440 8417, ruokonen.jani@gmail.com, Joutsenontie 823, 54230 Nuijamaa. Siht. Maaret Berg-Tynkkynen, puh. 040 546 1954, suurtupa@gmail.com
2. Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y., siht. ja rahastonhoit. Suvi Viander, puh. 045 808 2600, suviande@gmail.com
4. Keski-Pohjanmaan Lammaskerho, siht. Leila Niemelä, Niemeläntie 41, 68230 Lohtaja, puh. 040 570 1599
5. Keski-Suomen Lampurit, siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084
6. Kymenlaakson Lampurit, pj. Viivi Soimes, Alasranta 12, 46930 Huruskela, puh. 040 777 7428, viivi.soimes@hotmail.com, siht. Päivi Väinölä, Metsäläntie 542a, 47450 Perheniemi, puh. 040 588 5259, paivi.vainola@pp1.inet.fi
7. Lapin Lampurit r.y., siht. Petri Leinonen, Mäkkierintie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi
8. Pirkanmaan Lammaskerho, pj. Ira Hellsten, ira.hellsten@kurjentila.fi, puh. 041 528 9672
9. Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho, siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
10. Pohjois-Karjalan Lampurit, siht. Eila Pennanen, puh. 050 361 4144 pk.lampurit@gmail.com, www.pohjoiskarjalanlampurit.blogspot.fi, www.facebook.com/PohjoisKarjalanLampurit
11. Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team, siht. Niina Lohva, Kulvemäentie 164, 74230 Salahmi, niina.lohva@kiuruvesi.fi
12. Satakunnan Lammaskerho, siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki, puh. 044 3124 272, www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
13. Skärgårdens Fårklubb, siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. 02 465 5181
14. Suur-Savon Lampurit r.y., pj. Kirsi Vertainen, Levänomaisentie 648, 51820 Hatsola, puh. 040-590 6959
15. Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f., siht. Mikko Idlax, idlaxgard@gmail.com
16. Varsinais-Suomen Lammaskerho, siht. Terhi Oinonen, Hanhijoentie 6, 21540 Preitilä, puh. 0400 881956, terhi.oinonen@kolumbus.fi
17. Ålands Fåravelsförening r.f., siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. 045 7523 0723
18. Österbottens svenska fåröförening r.f., siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala, tel. 040 545 7826, sofie.berg@yahoo.se
19. Suomen Vuohiyhdistys r.y., siht. Marita Ollila, Saarenpääntie 32, 61350 Huusi, puh. 050 339 040, marita.ollila@netikka.fi



Intohimona maito

”Olen jatkojalostanut vuohenmaitoa yli kaksikymmentä vuotta. Luulisi siinä ajassa jo opivan asiasta kaiken. Mutta yhä edelleen saan huomata maidon huijaavan minua, vaikka kuinka jo luulen sitä ymmärtäväni.”

Riitta Saloniemi

Saloniemen Juustola

Vuohenmaidon ohella olen saanut tehdä paljon töitä lehmänmaidon kanssa luonnollisesti, koska niitäkin omasta takaa löytyy. Viime vuosina olen saanut pientä esimakua myös lampaanmaidon jatkojalostamisesta.

Ensimmäinen asia, joka ihmisiä maidoissa kiehtoo, on sen maku ja sopivuus omalle keholle. ”Laktoosi” tautisuus on vallannut Suomen ja siksi vuohenmaidolla on kysyntää, mutta mikä siitä sitten tekee erilaisen verrattuna lehmänmaitoon?

Ihmisen elimistöstä puuttuu renniini-entsyymi, joka pystyisi sulattamaan suuren kaseiinimäärän (jota lehmänmaidossa on runsaasti). Myöskin pastörointi tuhoaa maidossa luontaisesti olevan entsyymien, joka auttaisi pilkkomaan maitoa. Kaupassahan yleisesti myydään vain pastöroitua lehmänmaitoa, joka lisäksi on homogenoitua, eli siitä on rasvapalloset teollisesti pilkottu siten, etteivät ne nouse maidon pinnalle.

Sanotaan, että vuohenmaito on koostumukseltaan aasinmaidon jälkeen lähimpänä äidinmaitoa. Oma maitoani en ole tutkinut, mutta vuohenmaitoa sitäkin enemmän.

Asiasta voisi kirjoittaa paljonkin, mutta koitan saada ydinasiat mahtumaan tähän.

Taulukoissa olevat luvut ovat keskiarvoja ja hajontaa on tietenkin paljon johtuen eläimen perimästä, ruokinnasta, vuodenajasta, lypsykauden vaiheesta ynnä muusta.

Taulukosta pääsee vähän jyvälle eri maitojen koostumuksista

	lehmä	vuohi	lammas
vesi-%	87,0	88,0	83,5
rasva-%	4,0	3,5	6,2
proteiini-%	3,2	3,0	5,2
laktoosi-%	5,0	4,5	4,2
kivennäisaineet-%	0,7	0,8	0,9
kuiva-aine-%	12,9	11,8	16,5

Erot maidon valkuaiskoostumuksissa

	vuohenmaito	lehmänmaito	äidinmaito
Kaseiini	55 %	85 %	40 %
Heravalkuinen	45 %	15 %	60 %



Kuva: saloniemenjuustola.fi

Vuohenmaidon valkuainen poikkeaa lehmänmaidon valkuaisesta ja on todellakin lähempänä äidinmaidon valkuaiskoostumusta. Maidossahan on kahdenlaista valkuaisa, vesiliukoista ja helposti sulavaa heravalkuaisa, sekä huonosti sulavaa kaseiinia.

Vuohenmaidossa A-vitamiini on valmiissa muodossa, ei karoteeninä, kuten lehmänmaidossa. Tämä ero tekee myös selvän värieron maitoihin ja etenkin valmiissa juustoissa se näkyy. Vuohenmaitotuotteet ovat aina valkoisia, lehmänmaitotuotteet taas aina keltaisia.

Rasvapallojen koossa on eroja

Vuohenmaidon rasvapallosten koko

on myös huomattavasti pienempi kuin lehmänmaidossa. Tämä näkyy käytännössä siten, että sekoittamattoman lehmänmaidon päälle nousee melko nopeasti kermakerros, mutta vuohenmaitoon vain pieni kalvo.

Tämä asia vaikuttaa suoraan maidon imeytymiseen suolistossa. Suoliston on helpompi sulattaa pienempiä rasvapalloja, kuin isoja. On myös ihan eri asia sulattaa luontaisesti pieniä rasvapalloja, kuin teollisesti rikotuja rasvapalloja.

Myös kaseiinimisellit ovat vuohenmaidossa pienempiä kuin lehmänmaidossa. Tämä vaikuttaa sulavuuteen, mutta myös juuston juoksettavuuteen. Juustontekijät tietävät, että vuohenmaito juoksettuu erilailla kuin lehmänmaito.

Yksinkertaisesti sanottuna vuohenmaidossa sokeri, rasva ja valkuainen ovat eri muodossa verrattuna lehmänmaitoon. Lehmänmaidon maitosokeri koostuu glukoosista ja galaktoosista, kun taas vuohenmaidossa löytyy vain galaktoosia. Glukoosin puuttuminen on eduksi laktoosi-intoleranssista kärsiville.

Rasva rikkoutuu herkästi

Kaiken hehkutuksen jälkeen pitää kuitenkin muistaa, että pienemmät rasvapalloset maidossa ovat myös

herkempiä ja kiukustuvat kovakorvaisesta käsittelystä.

Monesti saa kuulla ”vuohenmaidon” väkevää mausta. Maku voi syntyä käsinlypsyssä ihan jo siitä, että jättää maidon hetkeksi navettatilaan ja näin ollen hajustaa maidon. Maito imee hajun itseensä kuin pesusieni. Mikäli rasvapallosten pinta on rikkoontunut maidossa, tulee loppu tuotteisiin makuvirheitä, eikä sitä ihanaa syvää aromia, jota me niin siihen haluamme. Vuohenmaidossa on enemmän tyydyttyneitä rasvahappoja (17 %) kuin lehmänmaidossa (5 %). Tämä tekee maitorasvasta kovemman, mutta juuri se antaa vuohituotteille hienon omanlaisensa maun.

Itse kokenut tietää hyödyt

Vitamiineista tulikin jo A vitamiini kerrotuksi, mutta kivennäisainekoostumus on lähes samanlainen vuohenmaidossa, kuin lehmänmaidossa. Ainoastaan B6 ja B12-vitamiineja vuohenmaidossa on niukasti, kun taas lehmänmaidossa niitä on paljon. Samoin C-vitamiini ja folaatit ovat vähemmistössä vuohenmaidossa.

Lehmänmaidossa on enemmän kalsiumia, fosforia, natriumia, sinkkiä ja mangaania. Vuohenmaidossa taas enemmän magnesiumia, rautaa, kuparia ja jodia. Erot ovat kuitenkin pieniä.

Käytännön kokemukset ovat vahvistaneet vuohenmaidon auttaneen reuma-, astma- sekä migreenipotilaita. Atooppisesta ihottumasta kärsivätkin ovat saaneet apua maidosta. Tieteellistä tutkimusta asiasta ei löydy, mutta ihminen joka on asian omakohteisesti kokenut, tietää kyllä hyödyt.

Proteiinityypit A1 ja A2

Nykyisin puhutaan paljon A1- tai A2-proteiinityypin maidosta.

A1-maito on yleisempää ja Suomessa ei edes pystytä asiaa tutkimaan. Ulkomailla asian kanssa osataan tehdä jo bisnestä ja lehmät tutkitaan karvanäytteen avulla, kumpaa maitoa se tuottaa. Vuohi tuottaa aina tuota A2-proteiinityypin maitoa, jolla on keuhutettu olevan myönteisiä vaikutuksia muun muassa diabetekseen.

Maidosta otettavat näytteet

Juustonvalmistuksessa meitä kiinnostaa bakteeri-, solu-, rasva- ja valkuaispitoisuudet. Valkuainen, rasva ja kuiva-aine ovat vuohenmaidossa pikkuisen alhaisemmat, kuin lehmänmaidossa. Juustokiloon siis vaaditaan vuohenmaitolitroja enemmän. Tästä johtuen myös tuotteet ovat kalliimpia.

Lampaanmaito sitten taas on oikea juustontekijän maito. Korkea kuiva-aineprosentti suurella rasvaprosentilla takaa vähemmästä maidosta isomman juuston.

Omakohmainen kokemukseni on seuraava:

Lampaanmaitoa 3–4 litraa
kiloon tuorejuustoa

Lehmänmaitoa 6–7 litraa
kiloon tuorejuustoa

Vuohenmaitoa 8–10 litraa
kiloon tuorejuustoa

Bakteerien alhaisuus on tärkeää, mutta vuosien aikana olen saanut huomata bakteerien olevan vuohilla säännöllisesti korkeammalla, kuin lehmien bakteerien. On kerrottu, että vuohenmaito vaatisi erilaiset laitteet ja näin ollen siinä saakin olla hyväksytysti reilusti enemmän bakteereja. Outoa siksi, että vuohi on huomattavasti puhtaampi utareinen, kuin lehmä. Siinä ei oikeastaan koskaan ole näkyvää likaa.

Soluluku onkin sitten moninkertainen lehmään verraten. Niin kuuluu olla, eikä se osoita kutun olevan sairas. Terveen vuohen keskimääräinen solupitoisuus on noin 1 500 000 kpl/ml, kun lehmän hälytysraja on 250 000 kpl/ml.

Ureassa on sama juttu. Vuohen urea on noin 50 mg/l kun normaali lehmän urea on puolet siitä.

Lehmällä korkea ureapitoisuus kertoo hyvästä valkuaisrikkaasta ruokinnasta, mutta vuohilla ruokinta ei vaikuta urea-lukuun.

Koska antibiooteista puhutaan paljon, on vielä mainittava erikoinen seikka vuohenmaidon osalta. Jostain syystä vuohenmaito näyttää lehmän-

maidon antibioottitesteissä helposti antibioottijäämiä, vaikkei eläimiä olisikaan hoidettu antibiootein. Olen keskustellut asiasta Eiran ylitarkastajan Marko Naapurin kanssa ja olemme tulleet siihen tulokseen, että vuohenmaitoa on turha testauttaa lehmänmaidolle tarkoitetuilla laitteilla. Onneksi vuohet sairastavat utaretulehduksia harvoin ja käytännön kokemus testiinkin on löytynyt. Vuohenmaito vaatii tunnin pidemmän testausajan, jotta tulos olisi oikein.

Paljon jäi vielä hampaankoloon kerrottavaa maidosta. Mitä enemmän maitoa oppii, sen mielenkiintoisemmaksi se muuttuu. Tuntuu, että opittavaa on ihan koko elämäksi. Kuitenkin maito yksinkertaisuudessaan on kaiken elämän alku. Sitä on oltava ja sillä me kaikki olemme alkuun lähteneet – prosenteista viisi!



TÄLLÄ PAIMENTEN PAKINAT -palstalla julkaistaan silloin tällöin lukijoiden lähettämiä tekstejä/ mielipiteitä. Julkaisemistiheys määrittyy lehden muun sisällön ja käytettävissä olevan sivutilan mukaan.

Tekstejä voi tarjota julkaistavaksi lähettämällä ne joko sähköpostilla terhi.torikka@gmail.com tai kirjepostitse. Toimituksen osoite on Terhi Torikka, Kuutostie 470 59130 Koitsanlahti. Lähetettävien kirjoitusten tulee olla asiallisia ja hyvällä suomen- tai ruotsinkielellä kirjoitettuja. Toimitus pidättää oikeuden valita julkaistavat tekstit sekä tarvittaessa käsitellä niiden pituutta ja kieliasua. Paimenten pakinat -palstan teksteistä ei makseta juttupalkkioita.

Lampaasta tuotteeksi

Tunga

Kuva: Gudrun Larusdottir

Satujen saarten suosikkineule

Islanti on geysirien, kuumien lähteiden ja tulivuorten lisäksi tunnettu ainutlaatuisesta lammasrodustaan sekä sen villasta valmistetuista upeista villapaidoista.

Eila Pennanen

Ensimmäiset norjalaiset uudisasukkaat veivät 800-luvulta alkaen mukanaan Islantiin kotoperäisiä spellsau-lampaiden esi-isiä. Eristyneellä saarella lammaspopulaatiosta kehittyi vuosisatojen kuluessa sitkeä ja paikallisiin olosuhteisiin sopeutunut rotu, islanninlammas (*ís-lenska sauðkindin*).

Laadukkain Lopi syysvilloista

Islanninlampaan kaksikerroksinen villa muodostuu hienommasta ja eristävästä alusvillasta sekä vahvem-
masta, kiiltävästä ja vettä hylkivästä päällysvillasta.

Kummastakin villalaadusta valmistetaan lankaa eri tarkoituksiin. Alus- ja päällysvillan yhdistelmästä saadaan kehrättyä kummankin villalaadun hyvät ominaisuudet yhdistävää lopi-lankaa. Lopi kehrätään perinteiseen

tapaan löyhäkierteiseksi eikä siihen lisätä muita kuituja.

Islannin ainoan kehräämön, Ístexin, osaomistaja on on 2 000 lampurin osuuskunta. Kehräämössä käsitellään vuosittain 1 000 tonnia raakavillaa, josta jää pesun jälkeen 750 tonnia edelleen jalostettavaksi. Korkealuokkaista käsityölankaa ja huovutusvillaa saadaan 400 tonnia, kakkoslaatuinen raakavilla myydään ulkomaille mattojen ja verhoilukankaiden materiaaliksi.

Lopapeysa – kansallisikoni

Lopapeysa tarkoittaa vapaasti suomennettuna lopi-langasta valmistettua villapaitaa. Eri paksuiset Lopi-langat tunnistaa nimestä. Villapaidoissa käytetään yleisimmin keskivahvaa Létt-lopi-lankaa, jonka laaja värivalikoima soveltuu kirjoneuleisiin.

1900-luvun alkupuolella vanho-

jen islantilaisten neulemallien pohjalta kehitetyt Lopapeysa-villapaidat ovat kasvattaneet suosiotaan tasaisesti. Nykyään valtaosa islantilaisista omistaa useamman kuin yhden lopapeysan, ja niitä käytetään ahkerasti ikään, yhteiskunnalliseen asemaan tai tilaisuuteen katsomatta niin työ- kuin juhlatilanteissa.

Lopapeysa on islantilaisen kulttuuri-identiteetin symboli ja kansallisen ylpeyden aihe.

**”Islanninlampaan kaksikerroksinen villa muodostuu hienommasta ja eristävästä alusvillasta sekä vahvem-
masta, kiiltävästä ja vettä hylkivästä päällysvillasta”.**



Ennen vuotuisia teurastuksia jokaiselle islantilaiselle riittäisi keskimäärin 2,4 lammasta.

Texel-lanka taipuu islantilaisneuleeksi

Viime talvena neuloin pitkäaikaisen haaveeni todeksi ja omien texeleiden villasta kehrutetuista langoista valmistui kaarrokevillapaita *Védis Jónsdóttirin* toimittaman Islantilaisia neuleita -kirjan ohjeella. Kauniin Riddari- paidan eloisaan kirjoneuleosaan käytin *Mari Hukkasen* lupiinilla värjäämää murretun vihreää ja pehmeää suomenlampaan kampalankaa.

Kolmisäikeisestä Texel-langasta neulomani 10 x 10 cm mallitilkun neuletiheys sopi suoraan kirjan Lettlopi-langalle annettuun puikkosuositukseen ja ohjeeseen. S-kokoista paitaa piden sin neulomalla helmaan jälkikäteen 10 cm joustinneuleresorin.

Paita on ihanan lämmin ja kosteutta hylkivä. Onnistunut lopputulos ja kirjan selkeät ohjeet innostavat jatkamaan uusien islantilaisneulemallien parissa ja puikoille pääsyä odottaakin vyyhtikasa tumman harmaata blue texel -lankaa.

Sarita Mikkonen

Pyöröpuikoilla keskipaksusta langasta neulottu ja monivärisellä kirjoneulekaarrokeella koristettu raglanhihainen villapaita valmistuu yllättävän nopeasti.



Kuva: Sarita Mikkonen

Suoramyyntitilan markkinointi alkuun pienin askelin

Lihatuotteista useimmin suoramyyntinä myydään lampaanlihaa, kertoo Suomen Gallup Elin-
tarviketiedon kyselytutkimus*.

Sanna Piirainen
agrologi, yrittäjä
Virna-markkinointi

Lampaanlihasta 60 prosenttia myytiin suoramyyntinä vuonna 2015, ja osuus kasvaa 66 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Samalla aikavälillä myös muiden lihantuottajien suunnitelmissa on kasvattaa suoramyyntin osuutta, joten tilojen on keksittävä keinoja vastata kiristyvään kilpailuun. Yksi keino on sulauttaa markkinointi olennaiseksi osaksi tilan liiketoimintaa ja lammastalouden kaikkia tuotteita voidaan tuoda esille samoilla markkinoinnin keinoilla.

Markkinoinnin perustana on laatu

Suoramyyntitilan markkinoinnin perustana ovat tasalaatuiset tuotteet. Antamasi asiakaslupauksen pitäminen on vahvimpia myyntintekijöitä ja se tuo asiakkaan uudelleen ostoksille. Jos lupaat hyvää, asiakkaan on saatava hyvä plussaa tai jos lupaat erinomaista, asiakas saa parasta. Huonolaatuisen tuotteen voi ostaa kerran, mutta miksi kokeilla toisen kerran? Lupauksen rikkomisella on nykyään kerrannaisvaikutus, jos pettymys purkautuu esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Toisen kuluttajan antama vapaaehtoinen suositus tai arvostelu koetaan usein vahvistukseksi tuotteen laadusta, ja sitä pidetään luotettavampana kuin tilan omaa markkinointia.

Kun laatu on oikea, rakennetaan markkinointia edelleen: mietitään keitä tärkeimmät asiakkaat ovat, millaisia tuotteita he haluavat, kuinka toteuttaa tuotteistaminen, hinnoittelu ja jakelu sekä lopulta käydään läpi markkinointiviestinnän keinoja, joilla tavoittaa kustannustehokkaasti juuri



oikeat kuluttajat. Nykyään kuluttajia voi tavoitella edullisesti sähköisen markkinoinnin avulla ja perustaksi voivat riittää hyvin rakennetut verkkosivut. Mutta markkinointi vie aikaa. Joten mieti tarkkaan mistä pidät ja nautit. Älä perusta markkinointiasi someen, jos tietokoneen ääressä istuminen ahdistaa. Älä hanki myymäläautoa, jos kirjoittaminen ja valokuvaaminen tuntuvat luontevammalta kuin jatkuva asiakaskontakti. Vaihtoehtoja on ja niistä löytyy jokaiselle innostava tapa toimia.

Tuotteistaminen alkuun

Markkinointi perustuu tilan persoonallisiin piirteisiin kuten historiaan, tapaan harjoittaa maataloutta, tilallisiin ja tuotteisiin. Se perustuu myös sijaintiin, asiakaskuntaan ja tarjottuihin palveluihin, joten markkinointia ei voi kopioida suoraan toiselta tilalta. Mutta nämä eroavaisuudet ovat pohja tuotteistamiselle eli brändämiselle. Brändi on tilan luoma, kuluttajan helposti tunnistama, kuva itsestään ja tuotteistaan. Sen avulla vakuutetaan kuluttaja siitä, että tuote on markkinoiden paras ja pyydetyn hinnan arvoinen. Tämä kaikki vaatii omaleimaisuutta, jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta, ei niinkään suurta budjettia. Erottava visuaalinen ilme

”Brändi on tilan luoma, kuluttajan helposti tunnistama, kuva itsestään ja tuotteistaan.”

pidetään yhdenmukaisena kaikkialla ja viestinnässä toistuvat samat teemat. Eli tilan tarinaa kerrotaan kaikkialla samanlaisena.

Markkinoinnin ja tuotteistamisen ydin on tilan ja tuotteen tarina. Eikä sen kertominen ole vaikeaa: Kirjoita ylös perusasiat tilastasi, miksi teet työtä maatalouden parissa, miksi lampaat ovat valikoituneet tuotantomuodoksi, miksi koet työsi tärkeäksi ja mitkä seikat muodostavat maanviljelyn perustan tilallasi. Ostamiseen liittyy nykyään paljon tunteita ja tarinan avulla kuluttaja saa tuotteeseen henkilökohtaisen suhteen esimerkiksi lukemalla, mitä ajattelet työstäsi eläinten parissa. Tilan tarina ja siitä muodostuvat tunteet voivat merkitä enemmän kuin tieto, ja hyvin kerrottu tarina jättää kuluttajalle muistijäljen ollen näin edullista markkinointia. Perusasioiden läpikäynti auttaa myös itseä hahmottamaan tilan ja tuotteiden vahvuuksia sekä löytämään oman markkinoinnin painopisteitä.

**Suomen Gallup Elin-
tarviketieto
– Valmuis lähiruokapalveluihin, elokuu 2016*

Kuva : Pixhill.com

15.–17.11.2017
Vaasassa

Kuva John Dahlin

VALTAKUNNALLISET LAMMASPÄIVÄT

Paikka: Original Sokos Hotel Royal Vaasa, Hovioikeudenpuistikko 18, 65100 Vaasa. www.sokoshotels.fi, p. 020 123 4619

KE 15.11.

Opintoretki

- 11.30 Lähtö Original Sokos Hotel Royal Vaasa (juna-asemalle 150 m)
- 12.30 **Solkulla lamm,** Magnus ja Sofie Berg, Pensala. 200 uuhien luomulammastila. Ruokinta tehdään apevaunulla. Vuonna 2013 rakennettu puurakenteinen lampolahalli. Lisätilana on vanhempi rakennus remontoitu lampolaksi. Kaikenvärisiä suomenlampaita, lisäksi paimenkoiria ja lihashiejoja.
- 14.10 **Oy Feedex Ab:n** tarjoama **LOUNAS** Hotel Polaris, Pedesöre. Rehutehtaan toiminnan ja lammashuoneiden esittely.
- 15.30 **Ab Tajma Oy**, pienteurastamo, Pedesöre. Viiden osakkaan perustama teurastamo. Vierailu teurastamossa ja toiminnan esittely.
- 17.00 **Ollqvistin lammastila-Ollqvist färfarm,** Christer Ollqvist ja Milla Alanco-Ollqvist, Vöyri. Tällä 200 uuhien tilalla on kolme lampolaa, joista yksi on remontoitu lihanautakasvattamosta, toinen on 50-luvun lehmänavetasta ja kolmas on eristämätön uudisrakennus. Texel-kasvatusta, josta myös siemennyskaritoita. Myös risteytyksiä ja valkoisia suomenlampaita. Pienimuotoista maisemanhoitoa. Ruokinta-järjestelmänä ovat rehunjakovaunu, paalinrepiä ja paalihäkki. **KAHVIT.**
- 18.15 **Dahlin färfarm,** John ja Lisbet Dahlin, Vöyri. Tilalla on 120 uuhien eristämätön lampola ja eristetty osasto talvikaritoiteihin. Ruokinta paalihäkkiruokinnalla. Paalit jaetaan kattokiskolla. Pitkä kokemus peltojen luomuviljelystä. Rotuina texel ja erilaiset risteytykset. Paimenkoiria.

Takaisin hotellilla n. 19.30

Osallistumismaksu 70 € (+ alv 24 %) sisältäen bussikuljetuksen, vierailukäynnit, kahvit ja suojavarusteet. Retki on pääosin suomenkielinen, tulkkausapuna ovat ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap:n asiantuntijat.

TO 16.11.

Lammasketjun toiminnan vahvistaminen -seminaari

- 9.00 Seminaarin avaus, Milla Alanco-Ollqvist, ProAgria Keskusten Liitto/Etelä-Pohjanmaa
- 9.15 Lammastilan toiminnan taloudelliset edellytykset, Anja Norja, ProAgria Etelä-Pohjanmaa
- 10.10 Tuotteistaminen, Brändien luominen ja uudet markkinointitavat, Sanna Piirainen, Virna Markkinointi
- 11.15 **LOUNAS**
- 12.00 Lammasta 1990-luvulla ja nyt – tuotosominaisuuksien muutokset, Marja-Liisa Sevon-Aimonen, Luke
- 12.45 Lammastuotteiden myyntiä Pohjanmaalla, Anders Norrback, Norrbro lammastila
- 13.30 **KAHVITAUKO**
- 14.00 Teurastamon vaatimukset ja toiveet, teurasruhojen laadun seuranta, Sami Hahtola ja Sorkka.fi-ohjelmisto helpottamassa ja tehostamassa teurastamon toimintaa, Suomen mediatoimisto
- 15.15- Ostaako vai ei – kuluttajien ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä, iSAGE, Terhi Latvala, Luke
- 16.00 Terveydenhuolto parantaa tilan ja lammasketjun tuottavuutta, Eero Rautiainen, Lammasmaailma

Seminaarin hinta 97 € (+ alv 24 %) sisältäen ohjelman mukaisen koulutuksen, koulutusmateriaalit ja kokoustarjoilut. Luentokielenä on suomi, mutta materiaalit käännetään ruotsiksi.

Etäosallistumismahdollisuus webex-yhteyden kautta. Hinta 65 € (+alv 24%). Ilmoittautuneille lähetetään linkki sähköpostilla ennen kokousta.

19.30 **LAMPURI-ILLALLINEN**
Paikallista karitsaa Norrbro:n lammastilalta.

PE 17.11.

Suomen Lammasyhdistyksen syyskokous teemana ruholuokitus ja lihan tuotantoketju

- 9.00 Kokouksen avaus, puheenjohtaja Petri Leinonen
- 9.15 Lampaiden ruholuokitus, projektipäällikkö Markku Niemistö, Foodwest
- 10.00 Lampaan- ja karitsanlihan tuotantoketjun kehittämiskohdat, Anniina Holopainen, Jyväskylän AMK
- 10.45 **KAHVI JA SUOLAINEN PALA**
- 11.00 Sääntömääräiset asiat, § 4
- 13.00 Valtakunnallisten Lammaspäivien päätös

Lämminavulohirillettä, briossia ja yrttisalaattia

Ylikypsää karitsanlapaa yrttikurru-tettuna, tummaa viikunakastiketta, vuohecruyere-peruna terriiniä ja paahdettua palsternakkapyreetä

Lakkabrylee, suolakinuskia ja valkosuklaa-omena crumble

Illalliskortti 38 €

TERVETULOA!

ProAgria Keskusten Liitto ja Suomen Lammasyhdistys

Viimeisin ohjelmaversio on nähtävissä Suomen Lammasyhdistyksen lammasyhdistys.fi ja ProAgrian proagria.fi-verkkosivuilla. Oikeus ohjelmamuutoksiin pidätetään. **Sitovat ilmoittautumiset** ti 31.10. mennessä www.proagria.fi/lammaspäivät tai ProAgria Keskusten Liittoon eila.peitsi@proagria.fi / 020 747 2404. Tämän jälkeen osallistumismaksut + 15 %.

Majoitus kahden hengen huoneessa: 59,50 €/hlö/vrk. Yhden hengen huone 104 €/vrk. Hinta sisältää runsaan buffet-aamiaisen sekä sauna- ja allasosaston käytön. Majoitus maksetaan suoraan hotelliin. Hotellissa on maksullisia parkkipaikkoja: ulkoparkki 10 €/vrk ja parkkihalli 14 €/vrk. Juna-asemalle ja linja-autoasemalle 150 metriä.

Lisätietoja: Retki ja seminaari: Eila Peitsi ja Milla Alanco-Ollqvist, milla.alanco-ollqvist@proagria.fi / 040 706 0558.

Kokous: Marjo Simpanen marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi / 044 973 7000.



PRO
Agria

HORNER SHEARING



Longhorn 12V Kit - £529*

Complete 12V sheep shearing outfit, including a Horner SureGrip handpiece, 3 Longhorn® combs, 6 Longhorn® cutters, ferrule and screwdriver.

Longhorn XT Kit - £599*

Complete XT sheep shearing outfit, including a Horner SureGrip handpiece, 3 Longhorn® combs, 6 Longhorn® cutters, ferrule and screwdriver.



SureGrip - £199*

Oil bath handpiece. Ideal for farmers.
Bearing free design for long, trouble free life.



Farmers Packs - £58 - £62*

Four combs and eight cutters.
Interchangeable with most makes of combs and cutters.



We also stock a range of clothing.
Please visit our website to see the full collection.



For more information visit our website at www.hornershearing.com
or call Jan Suttle on 0500 820243.

*Plus VAT (if applicable) and delivery.